

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

Peygamberimizin Hayatı

6. Sınıf

Ders Kitabı

Yazarlar

Dr. Ahmet KILIÇ

Erdem AKYÜZ

Hatice Kübra İNAL

Mustafa SOLMAZ

DEVLET KİTAPLARI

....., 2025

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 9848
DERS KİTAPLARI DİZİSİ : 2107

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör

Mücahit AKSÜT

Dil Uzmanı

Şule TAŞGİT

Görsel Tasarımcı

Harun CANİTEZ

Mustafa ÖCAY

Çoklu Ortam Tasarımcısı

Sümeyye KOÇ

Program Geliştirme Uzmanı

Recep KAÇDI

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Rümeysa KAYA

Rehberlik Uzmanı

Hüseyin YAĞCI

ISBN 978-975-11-8907-3

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 07.04.2025 gün ve 129757477 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

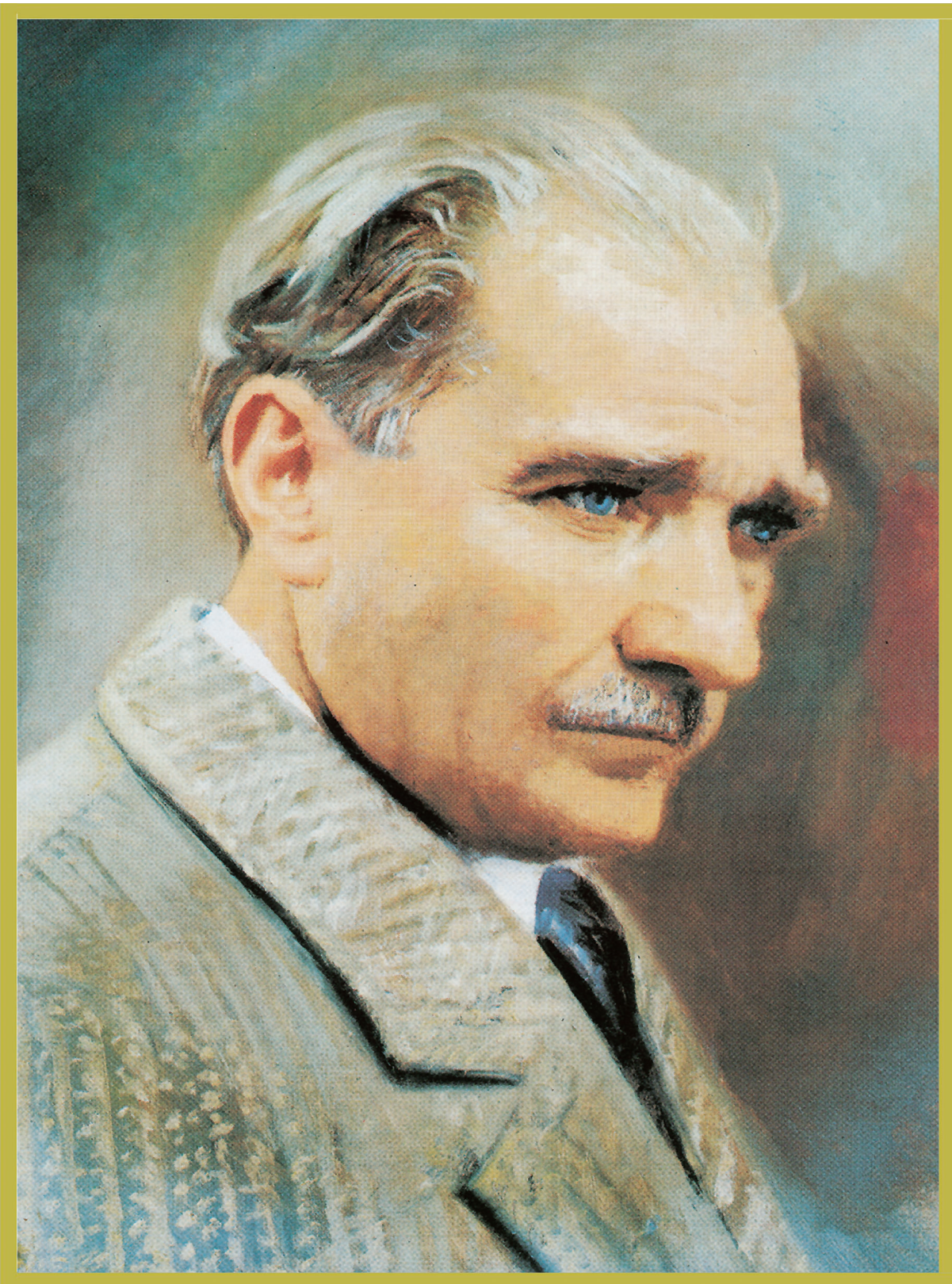
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Kitabın dijital kopyasında bulunan “İçindekiler” sayfasındaki başlıklar üzerine tıklayarak ilgili sayfalara, iç sayfalarda da ünite isimleri üzerine tıklayarak “İçindekiler” sayfasına ulaşabilirsiniz.

İçindekiler

Kitabın Tanıtımı	8
1. Ünite GENÇLİK YILLARINDA PEYGAMBERİMİZ	10
1.1. Ahlaki Özellikleri	12
1.2. Vahyin Gelişi	25
1. Ünite Sonu Ölçme Değerlendirme Soruları	40
1. Ünite Sonnot	47
2. Ünite PEYGAMBERİMİZİN ÇEVRESİNDEKİ GENÇLER	48
2.1. Peygamberimizin Gençlerle İletişimi	50
2.2. Gençlerin Dünyasında Peygamberimiz	58
2.3. Peygamberimizin Yanında Yetişen Gençler	64
2. Ünite Sonu Ölçme Değerlendirme Soruları	77
2. Ünite Sonnot	83
3. Ünite REHBERİM PEYGAMBERİM	84
3.1. Peygamberimizin Allah’a Bağlılığı	86
3.2. Peygamberimizin Hayatında Namaz	93
3.3. Peygamberimizin Hayatında Şükür	99
3. Ünite Sonu Ölçme Değerlendirme Soruları	111
3. Ünite Sonnot	117
4. Ünite TOPLUMSAL HAYATTA PEYGAMBERİMİZ	118
4.1. Peygamberimizin Toplumsal İlişkileri	120
4.2. Peygamberimiz ve Çevre Bilinci	132
4. Ünite Sonu Ölçme Değerlendirme Soruları	144
4. Ünite Sonnot	150
Sözlük	151
Kaynakça	156
Cevap Anahtarları Karekodu	158
Görsel, İSNAD Sonnot ve E-İçerik Kaynakça Karekodu	158
Türkiye’nin Mülki İdare Bölümleri ile Kara ve Deniz	
Komşuları Haritası	159
Türk Dünyası Haritası	160

Kitabın Tanıtımı

Kitap ünitelerden oluşmaktadır. Her ünite başında “Ünite Kapak Sayfası” yer almaktadır.

Ünite kapaklarında ünite adı, ünite alt konu başlıkları, öğrenilecek kavramlar, öğrenciden beklenen öğrenme hedefleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca ünite ile ilgili olarak hazırlanan sunum ve diğer e-çeriklere ulaşmak amacıyla karekodlar yerleştirilmiştir.

Kitap genelinde kullanılan tüm karekodlar akıllı cihazlarla okutularak ya da kitabın dijital kopyasında karekod üzerine tıklanarak kitaba ait e-çeriklere ulaşılabilir.

Ünite adı

Ünite sunum ve diğer e-çeriklere yönlendiren karekodlar

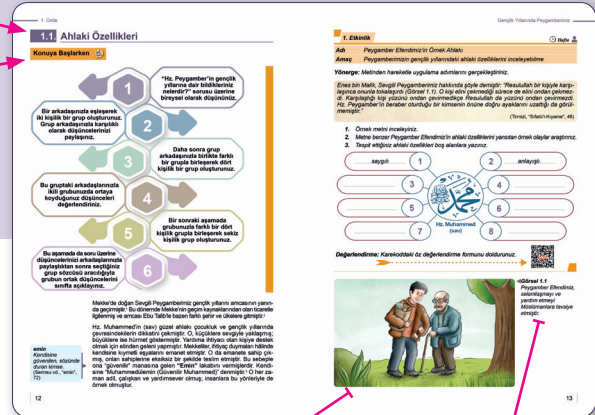
İçerik çerçevesi

Öğrenme çıktısı

Öğrencinin önceki öğrenmeleri ile ünite arasında köprü kuran “Üniteye Başlarken” alanı

Ünite konu başlığı gösterim şekli

Derse hazırlık ve ön değerlendirme yapılan “Konuya Başlarken” alanı

Öğrencilere yol göstermek, ihtiyaç duyulan konularda ek bilgiler vermek ve önemli görülen kelime, kavram veya tanımları açıklamak için kullanılan metin alanlarıdır. Ok uçları ilgili satırı işaret eder.

tefekkür
Düşünme, derin düşünme, fikir yürütme, kavramaya çalışma, kafa yorma.
(Serinsu vd., “tefekkür”, 356)

Öğrencileri araştırma yapmaya yönlendiren veya verilen görevleri açıklayan metin alanlarıdır.

Hz. Peygamber’in ahlaki özelliklerinin Kâbe hakemliğine etkisi nasıl olmuştur?

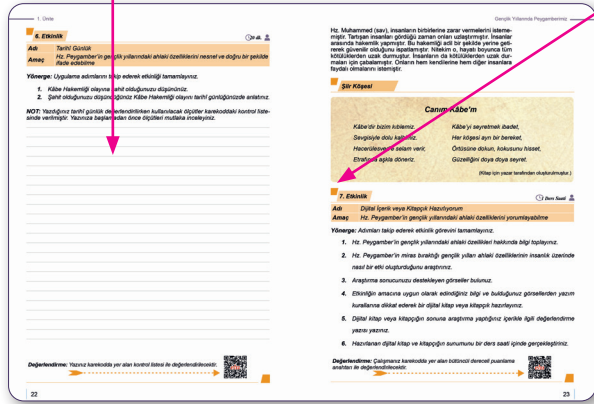
İçeriği destekleyen görseller sayfalara orantılı şekilde yerleştirilmiştir. Görsel açıklamaları ayrıştırıcı yazı karakteri ve büyüklükle verilmiştir. Açıklama ile görsel bağlantısında algıyı kolaylaştırmak için yönlendirme ok uçları açıklamanın ait olduğu görseli göstermektedir.

Sayfaların dış kenarlarındaki sütunlar; tek sütun ölçülerindeki görsellerin yerleştirilmesi, görsel açıklamalarının yazılması ve öğrencilerin kendi çalışma notlarını yazabilmeleri için tasarlanmıştır.

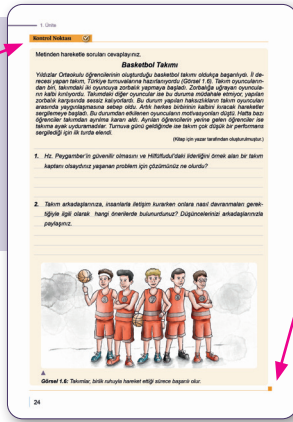
“Kitap genelinde kullanılan metinlerin imla ve noktalamasında eserin aslına sadık kalınmıştır. Ara metin ve etkinlik metinleri aslına sadık alınarak kısaltılmıştır.”

Kitap genelinde öğrencilerin yazı yazması için ayrılan alan

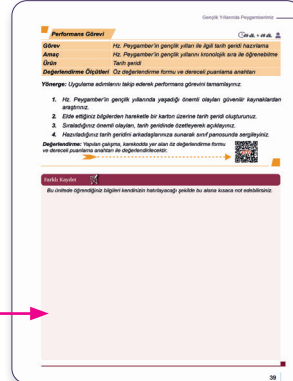
Kitap genelinde “Etkinlik, Okuma Parçası, Örnek Çözüm ve benzeri” çalışmalarına ünite içinde sıra numarası verilmiştir. Çalışmanın başladığı yer ■ sembolü ile bittiği yer ise ■ sembolü ile gösterilmiştir.

Öğrencilerin konuyu pekiştirmelerine yönelik hazırlanmış alan

Konu sonlarında “Kontrol Noktası” adıyla öğrenilenleri pekiştirme amacıyla çalışma yapılabilecek alanlar ayrılmıştır. Çalışmanın sonlandığı yere ■ sembolü yerleştirilmiştir.

Her ünite sonunda, öğrencinin öğrendiği bilgileri kendi hatırlayacağı şekilde kısaca not etmesi amacıyla “Farklı Kaydet” alanları bırakılmıştır. Alanın bittiği yere ■ sembolü yerleştirilmiştir.

SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI

“Üniteye Başlarken” alanı

“Konuya Başlarken” alanı

“Kontrol Noktası” alanı

“Farklı Kaydet” alanı

Çalışmanın bittiği yer

Etkinliğin başladığı yer

Etkinliğin bittiği yer

Bireysel etkinlik

Grup etkinliği

Rehberli etkinlik

Etkinliğin süresi

Sonraki sayfada devam eden çalışma

Önceki sayfadan devam eden çalışma

Ders öncesi hazırlık gerektiren çalışma

as : aleyhisselam [Allah'ın (cc) selamı onun üzerine olsun.]
cc : cellecelalüh (O'nun şanı yücedir.)
çev. : çeviren
ed. : editör
Hz. : Hazreti
ra : radiyallahüanh [Allah (cc) ondan razı olsun.]

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
sav : Sallallahü aleyhi ve sellem [Allah'ın (cc) salat ve selamı onun üzerine olsun.]
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
thk. : tahkik eden
ts. : tarihsiz
vd. : ve diğerleri

Kitap genelinde

- kısaltmalarda Türk Dil Kurumunun “Kısaltmalar Dizini”,
- konu ve öğrenme çıktıları ele alınırken Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Peygamberimizin Hayatı Dersi (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) Öğretim Programı,
- kavramlar, ayet ve sure isimlerinin yazımında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kavramları Yazım Kılavuzu,
- ayet meallerinde Diyanet İşleri Başkanlığına ait yayınlar kullanılmıştır.

1.

ÜNİTE

GENÇLİK YILLARINDA PEYGAMBERİMİZ

- 1.1. Ahlaki Özellikleri
- 1.2. Vahyin Gelişi

► Bu ünitedeki anahtar kavramlar

- emin
- Hilmülfudul
- risalet
- tefekkür

► Bu ünite sizlerden

- Peygamberimizin gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini yorumlayabilmeyi,
- Peygamberimizin Hira'daki tefekkür sürecini çözümleyebilmeyi

öğrenmeniz beklenmektedir.

Ünite
karekodu

Ünite sunusuna
ulaşmak için
karekodu okutunuz.

Üniteye Başlarken

Hz. Muhammed (sav), güvenilir ve doğru sözlü biri olarak tanınırdı. İnsanlar, bir anlaşmazlık durumunda onun hakemliğine başvurur ve verdiği kararlara herkes razı olurdu. Kendisine duydukları güvenden dolayı ihtiyaç hâlinde kıymetli eşyalarını ona emanet ederlerdi.

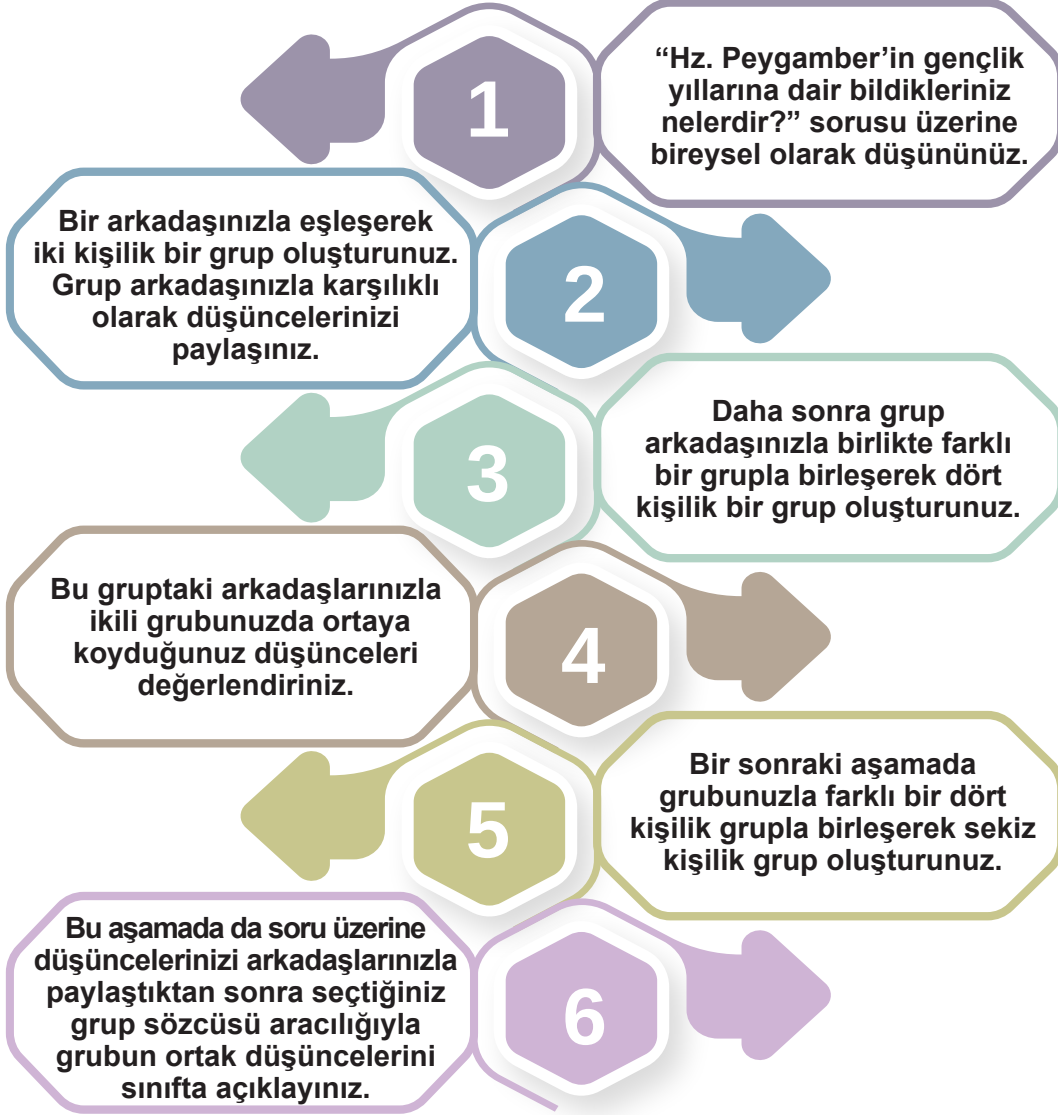
“Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden güvende olduğu kimsedir. Mümin de insanların canları ve mallarını kendisine karşı emniyette bildikleri kişidir.”

(Tirmizi, “İman”, 12)

Hz. Peygamber’in gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini kendi hayatınıza nasıl yansıtabilirsiniz?

1.1. Ahlaki Özellikleri

Konuya Başlarken

Mekke’de doğan Sevgili Peygamberimiz gençlik yıllarını amcasının yanında geçirmiştir.¹ Bu dönemde Mekke’nin geçim kaynaklarından olan ticaretle ilgilenmiş ve amcası Ebu Talib’le bazen farklı şehir ve ülkelere gitmiştir.²

Hız. Muhammed’in (sav) güzel ahlakı çocukluk ve gençlik yıllarında çevresindekilerin dikkatini çekmiştir. O, küçüklere sevgiyle yaklaşmış; büyüklere ise hürmet göstermiştir. Yardıma ihtiyacı olan kişiye destek olmak için elinden geleni yapmıştır. Mekkeliler, ihtiyaç duymaları hâlinde kendisine kıymetli eşyalarını emanet etmiştir. O da emanete sahip çıkmış, onları sahiplerine eksiksiz bir şekilde teslim etmiştir. Bu sebeple ona “güvenilir” manasına gelen **“Emin”** lakabını vermişlerdir. Kendisine “Muhammedülemin (Güvenilir Muhammed)” denmiştir.³ O her zaman adil, çalışkan ve yardımsever olmuş; insanlara bu yönleriyle de örnek olmuştur.

emin

Kendisine güvenilen, sözünde duran kimse.
(Serinsu vd., “emin”, 72)

1. Etkinlik

Adı	Peygamber Efendimiz'in Örnek Ahlakı
Amaç	Peygamberimizin gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini inceleyebilme

Yönerge: Metinden hareketle uygulama adımlarını gerçekleştiriniz.

Enes bin Malik, Sevgili Peygamberimiz hakkında şöyle demiştir: "Resulullah bir kişiyle karşılaştığında onunla tokalaşırdı (Görsel 1.1). O kişi elini çekmediği sürece de elini ondan çekmezdi. Karşılaştığı kişi yüzünü ondan çevirmedikçe Resulullah da yüzünü ondan çevirmezdi. Hz. Peygamber'in beraber oturduğu bir kimsenin önüne doğru ayaklarını uzattığı da görülmemiştir."

(Tirmizi, "Sıfatü'l-Kiyame", 46)

1. Örnek metni inceleyiniz.
2. Metne benzer Peygamber Efendimiz'in ahlaki özelliklerini yansıtan örnek olaylar araştırınız.
3. Tespit ettiğiniz ahlaki özellikleri boş alanlara yazınız.

H.z. Muhammed (sav)

_____ saygılı _____

_____ anlayışlı _____

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Görsel 1.1
Peygamber Efendimiz, selamlaşmayı ve yardım etmeyi Müslümanlara tavsiye etmiştir.

Hız. Peygamber'in ahlaki özellikleriyle ilgili etkileşimli içeriğe ulaşmak için karekodu okutunuz.

Ticari ve dinî açıdan önemli bir şehir olan Mekke'de İslam'dan önce birçok olumsuz olay yaşanmıştır. Bazı insanlar, kendilerinden güçsüz gördüğü kişilere kötü davranmıştır. Kadınlara ve kız çocuklarına gereken değer verilmemiştir. Cahiliye Dönemi'nde insanlar kendi elleriyle yaptıkları putlara taparak tevhit inancından uzaklaşmıştır (Görsel 1.2). Ayrıca kabile savaşları, kan davası, kumar ve falcılık da yaygındı. Ahlaki olmayan davranışların görüldüğü ve haksızlıkların yaşandığı bu sürece "**Cahiliye Dönemi**" denmiştir.⁴ Hz. Muhammed (sav), Cahiliye Dönemi'ndeki insanların kötü ahlak anlayışını benimsememiştir. O, tüm insanların mutlu ve huzurlu olmasını amaçlayan bir ahlak anlayışına sahipti. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamber'in ahlaki için "**Ve sen, elbette yüce bir ahlak üzere-sin.**"⁵ buyurmuştur.

Görsel 1.2

Cahiliye Dönemi'nde putperestlik yaygın bir inançtı. (Temsili)

Hilfulfudul

MS 580'li yıllarda Arap kabileleri arasında süregelen savaşlar sonucunda ortaya çıkan anarşi ortamında, can ve mal güvenliğinin sağlanması, zayıf ve güçsüzlerin korunması, zulmün önlenmesi gibi amaçlarla, toplumda sözü geçen, saygın ve iyi niyetli kişilerin önderliğinde kurulan ve Hz. Peygamber'in de üye olduğu barış cemiyeti. (Serinsu vd., "Hilfulfudul", 139)

Cahiliye Dönemi'ndeki haksızlıklar Hz. Muhammed'i (sav) üzmekteydi. Yaşanan bu olumsuzluklardan rahatsız olan sadece Hz. Muhammed (sav) değildi. Yapılan haksızlık ve zulümden rahatsız olan insanlar, Abdullah bin Cüdan'ın evinde toplanma kararı almıştır. Toplantıya birçok kabile katılmıştır. Haşimoğulları'na (Hz. Peygamber'in kabilesi) öncülük edenler arasında ise Zübeyr bin Abdülmüttalib (ra) ve Hz. Muhammed (sav) de vardı. Toplantıda haksızlığı önlemek için yemin edilmiş ve gönüllü kişilerden oluşan bir grubun olmasına yönelik kararlar alınmıştır. Bu toplantıda dili, dini ve ırkı ne olursa olsun haksızlığa uğrayanların haklarının savunulacağına dair bir antlaşma yapılmıştır. Bu antlaşmaya **Hilfulfudul (Erdemliler Birliği)** denmiştir.⁶

Bir Hadis

Peygamber Efendimiz, Hilfulfudul hakkında şöyle buyurmuştur:

"Abdullah bin Cüdan'ın evinde yapılan bir antlaşmada hazır bulundum. O, benim için en kıymetli dünya mallarından bile daha değerlidir. Eğer İslam döneminde de böyle bir antlaşmaya çağrılıydım mutlaka katılırdım."

(İbn Kesir, el-Bidaye ve'n-Nihaye, 2/293)

2. Etkinlik

10 dk.

Adı	Zorlaştıran Değil Kolaylaştıran İnsan
Amaç	Peygamberimizin gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini yorumlayabilme

Yönerge: Paragraftan hareketle soruları cevaplayınız.

Zübeyd kabilesinden bir tacir, malını satmak için Mekke'ye geldi. Ebu Cehil Mekkeli tüccarların ondan alışveriş yapmasına engel oldu ve adamın malına düşük bir fiyat biçti. Kimse'nin daha fazla fiyat vermemesi üzerine tüccar sıkıntıya düştü. Onun durumunu öğrenen Hz. Peygamber, üç deve yüklü malı tüccarın istediği fiyattan satın aldı. Ebu Cehil yanına gelince de ona Hilfulfudul'u hatırlattı. aynı şeyi bir daha yapmaması için onu uyardı (Görsel 1.3).

(Muhammed Hamidullah, "Hilfulfudul", 18/32)

1. Peygamber Efendimiz, Ebu Cehil'e Hilfulfudul'u niçin hatırlatmış olabilir? Açıklayınız.

2. Peygamber Efendimiz'in sorunun çözümünde izlediği yol onun hangi ahlaki özelliklerini ön plana çıkarır? Açıklayınız.

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Görsel 1.3

Hz. Peygamber, birlik ve beraberliği insanlara tavsiye etmiştir.

Okuma Metni

Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

Birleştiren Peygamber

İnsan vücudunun organları bir bütün hâlinde çalışır. Bir organın görevini yerine getirememesi durumunda diğer organlarımız da bundan olumsuz etkilenir. Sevgili Peygamberimiz bu gerçekten hareketle “Müminler birbirlerini sevip korumakta ve birbirlerine merhamet etmekte bir vücuda benzerler. Vücudun bir organı hasta olduğu zaman diğer organlar da bu sebeple uykusuz kalır ve ateşli hastalığa tutulurlar.”⁷ buyurmuştur.

Müminler, birbirlerinden farklı özelliklere sahip olabilir. Örneğin diliniz, kültürünüz, görüşleriniz, zevkleriniz veya karakterleriniz farklı olabilir. Ama mümin olduğunuz andan itibaren diğer Müslümanlarla ortak bir paydada buluşmuş olursunuz. Bu da bütün farklılıklara rağmen vücudun organları gibi bir bütün olmanız anlamına gelir. Böylece başka bir kardeşinizin acısını ve sevincini kalbinizde hissedersiniz. Hayatınızda iyi veya kötü bir şey yaptığınızda bu durum mümin kardeşlerinizi de etkiler. Aynı şekilde onun hayatındaki olumlu veya olumsuz durumlar da sizleri etkiler. Öyleyse bir mümin, Hz. Peygamber gibi çevresindeki insanlara karşı merhametli, adil ve duyarlı olmalıdır. Böylece mümin, etrafındakilere bu davranışlarıyla örnek olur ve bu özelliklerin yayılmasına vesile olur.

(Kitap için yazar tarafından oluşturulmuştur.)

1. Peygamber Efendimiz'in bütün müminleri, birbirlerinin problemlerine karşı duyarlı olmaya niçin teşvik etmiş olabileceğini açıklayınız.

2. Peygamber Efendimiz'i örnek alan adil bir genç, karşılaştığı haksızlıklarla nasıl mücadele etmelidir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

H. Muhammed (sav), toplumda huzurlu bir ortamın olması için karşılaştığı sorunlara çözümler üretmeye çalışmıştır. İnsanlara bu doğrultuda tavsiyelerde bulunmuştur. Genç yaşında Hilfulfudul'a katılması bu duruma örnek gösterilebilir. H. Muhammed (sav), ticari işlerin sorumluluğunu yerine getirirken çevresindekilere güven vermiştir. Bu ahlaki özelliği H. Hatice'nin güvenini kazanmasında etkili olmuştur.⁸

Ünite süreç değerlendirme için karekodu okutunuz.

Abdullah bin Ebu Hamsa (ra), H. Muhammed (sav) gençlik dönemindeyken onunla yaşadığı bir olayı şu şekilde anlatmıştır: "H. Muhammed (sav) gençlik dönemindeyken onunla alışveriş yapmışım. O, henüz peygamber olarak görevlendirilmemişti. Kendisine borçlandım ve biraz beklerse borcumu hemen getireceğimi söyleyerek yanından ayrıldım. Fakat verdiğim sözü unuttum. Üç gün sonra verdiğim sözü hatırlayıp konuştuğumuz yere geldiğimde onu aynı yerde beklerken buldum. Peygamber Efendimiz bana sadece şunu demekle yetindi: "Ey delikanlı! Bana zahmet verdin, seni üç gündür burada bekliyorum."⁹ Bu olaydan da anlaşıldığı gibi H. Muhammed (sav) gençliğinde de vefalı, dürüst ve anlayışlı biriydi. Aynı zamanda o; kavmindeki en faziletli, ahlaki en güzel, insanlarla iletişimi en iyi olan, en doğru sözlü ve emanetlerin verildiği en güvenilir kişi olmuştur.¹⁰

3. Etkinlik

Ders Saati

Adı	Toplumsal Hayatta Sorumluluk Alıyorum
Amaç	Peygamberimizin gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini bağlamından kopmadan dönüştürebilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Toplumda karşılaştığınız bir problemi belirleyiniz, problemin çözümüyle ilgili topluma yararlı bir sosyal sorumluluk projesi tasarlayınız.
2. Proje aşamaları ile ilgili bilgileri, verilen başlıkların yanına yazınız ve sunumunuzu sınıfta gerçekleştiriniz.

NOT: Karekodda yer alan kontrol listesinde tasarladığınız proje değerlendirilirken kullanılacak ölçütler yer almaktadır. Projenizi tasarlamadan önce ölçütleri mutlaka inceleyiniz.

Proje Adı:

Problem:

Amaç:

Çözüm Önerileri:

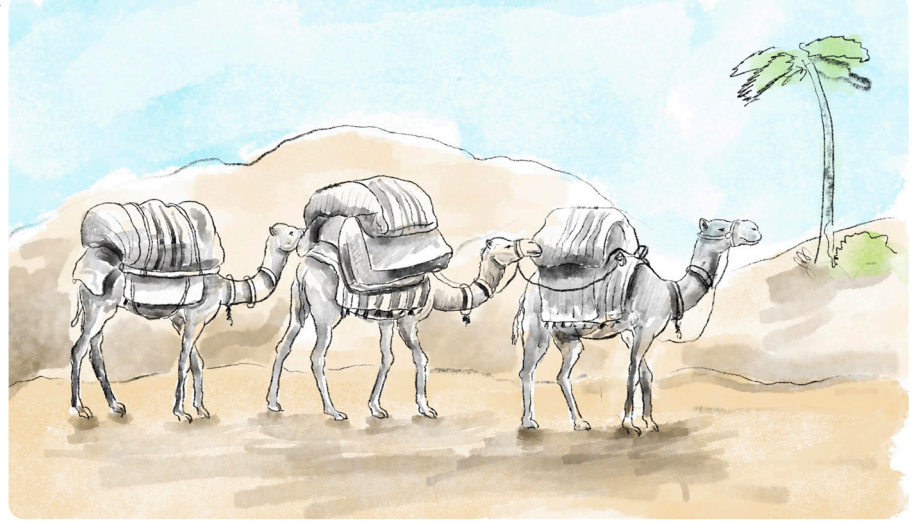
Değerlendirme: Projeniz karekodda yer alan kontrol listesi ile değerlendirilecektir.

H. Muhammed (sav), gençlik yıllarından itibaren ticaretle uğraşmaya başlamıştır. O; yaptığı işte dürüst, adil ve çalışkan olmaya çok dikkat etmiştir. Ondaki bu güzel özellikler kısa sürede birçok kişi tarafından fark edilmiştir. Mekke’de birçok kişi onunla iş yapmak istemiştir. Bu kişilerden biri de Hz. Hatice’ydi.¹¹

Görsel 1.4

H. Muhammed (sav),
Hz. Hatice’nin ticaret
kervanını yönetmiştir.

H. Hatice; dürüst, adaletli, zeki, iffetli ve başarılı biriydi. H. Hatice, iş hayatı ve sosyal ilişkilerinde ahlakının güzelliğiyle bilinmiştir. O, Mekke’de tertemiz kadın anlamına gelen “tahire” lakabıyla anılmıştır.¹²

H. Peygamber’in ahlaki mirasının insanlık üzerindeki etkisiyle ilgili e-içeriğe ulaşmak için karekodu okutunuz.

H. Hatice, H. Muhammed’e (sav) ticaret kervanının sorumluluğunu vermiştir (Görsel 1.4). Bu yolculukta ona eşlik etmesi için yardımcısı Meysere’yi görevlendirmiştir. Meysere, Mekke’ye döndükten sonra H. Hatice’ye onun ahlakından övgüyle bahsetmiştir. H. Hatice, onun üstün özelliklerinden oldukça etkilenmiştir. Bunun üzerine arkadaşı aracılığıyla ona evlilik teklifinde bulunmuştur. H. Muhammed (sav), bu teklifi memnuniyetle kabul ederek H. Hatice ile evlenmiştir.¹³

H. Muhammed (sav) ile H. Hatice’nin Müslümanlara örnek bir evliliği olmuştur. Onlar sadece iyi günlerinde değil zor günlerinde de birlikte hareket etmişlerdir. H. Muhammed’e (sav) peygamberlik geldiğinde bunu anlattığı ilk kişi H. Hatice’ydi. Mekkeliler H. Peygamber’e karşı çıktığında H. Hatice, bütün servetini kaybetmeyi göze alarak onun arkasında durmuştur. H. Hatice’nin vefatından yıllar sonra bile Sevgili Peygamberimiz, onu “Allah bana ondan daha hayırlısını vermedi. Halk bana inanmazken o inandı. Herkes bana yalancı derken o doğru söylediğimi kabul etti. Kimse bana bir şey vermezken o beni maliyle destekledi ve Cenab-ı Hak bana ondan çocuklar ihsan etti.”¹⁴ sözleriyle anmıştır.

Sevgili
Peygamberimiz, ilk eşi H. Hatice’nin vefatından sonra, Hicret’in yedinci yılında H. Mariye ile evlenmiştir. Bu evlilikten İbrahim ismini verdiği bir oğlu olmuştur. Fakat İbrahim henüz bebekken vefat etmiştir.
(İbni Esir, el-Kâmil fi’l-Tarih, 2/142)

H. Muhammed (sav) ve H. Hatice’nin evliliğinden altı çocukları olmuştur. İlk çocuğunun isminin Kasım olmasından dolayı ona Ebülkasım (Kasım’ın babası) lakabı verilmiştir. İkinci oğlunun ismi ise Abdullah’tı. Kasım ve Abdullah Hicret’ten önce küçük yaşta iken vefat etmiştir. H. Muhammed (sav) ile H. Hatice’nin dört tane de kızı vardı. Kız çocuklarının aşağılandığı o dönemlerde H. Muhammed (sav), ilk kızına “babasının süsü” anlamına gelen Zeyneb ismini vermiştir. Daha sonra Rukiye ve Ümmü Gülsüm dünyaya gelmiştir. Dünyaya en son gelen kızı ise Fatıma’ydi.¹⁵

Cahiliye Dönemi'nde kız çocuklarına karşı adaletsiz davranışlar yaygındı. Böyle bir dönemde Hz. Muhammed (sav), kızlarına büyük değer vermiştir. Sevgili Peygamberimiz, kızı Fatıma'yı (ra) özlediğinde onu ziyaret etmiş; sıkıntılarını dinlemiş ve ona tavsiyelerde bulunmuştur.¹⁶ Kızlarına karşı güzel davranan Peygamber Efendimiz, bütün müminleri de çocuklarına karşı adaletli ve şefkatli olmaya teşvik etmiştir.

Bir gün Peygamber Efendimiz'in yanına gelen bir adam, Hz. Peygamber'e oğlu için yaptığı bağışlardan sevinçle bahsetmişti. Sevgili Peygamberimiz adama "Oğlun için yaptığın bağışı diğer çocukların için de yaptın mı?" diye sormuştur. Adam böyle bir bağışı sadece yanındaki oğlu için yaptığını söyleyince Peygamber Efendimiz "*Beni buna şahit tutma çünkü ben zulüm ve adaletsizliğe şahitlik etmem.*"¹⁷ buyurmuştur.

4. Etkinlik

15 dk.

Adı	Ahlaki Özelliklerin Toplumsal Rollere Yansıması
Amaç	Hiz. Peygamber'in gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini yorumlayabilme

Yönerge : Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Beşer kişilik gruplara ayrılınız.
2. Grupların her birine bir grup sözcüsü seçiniz.
3. Gruptaki arkadaşlarınızla Hiz. Peygamber'in ahlaki özelliklerinin onun toplumsal rollerine nasıl yansımış olabileceği ile ilgili fikir alışverişinde bulununuz.
4. Grup arkadaşlarınızla örnekte olduğu gibi verilen cümleleri tamamlayınız.
5. Tamamladığınız cümleleri grup sözcüleri aracılığıyla diğer gruplarla paylaşınız.

Bir genç olarak Sevgili Peygamberimiz, toplumsal olaylara karşı duyarlıydı.

Bir eş olarak Sevgili Peygamberimiz,

Bir baba olarak Sevgili Peygamberimiz,

Bir lider olarak Sevgili Peygamberimiz,

Değerlendirme: Karekoddaki ekran değerlendirme formunu doldurunuz.

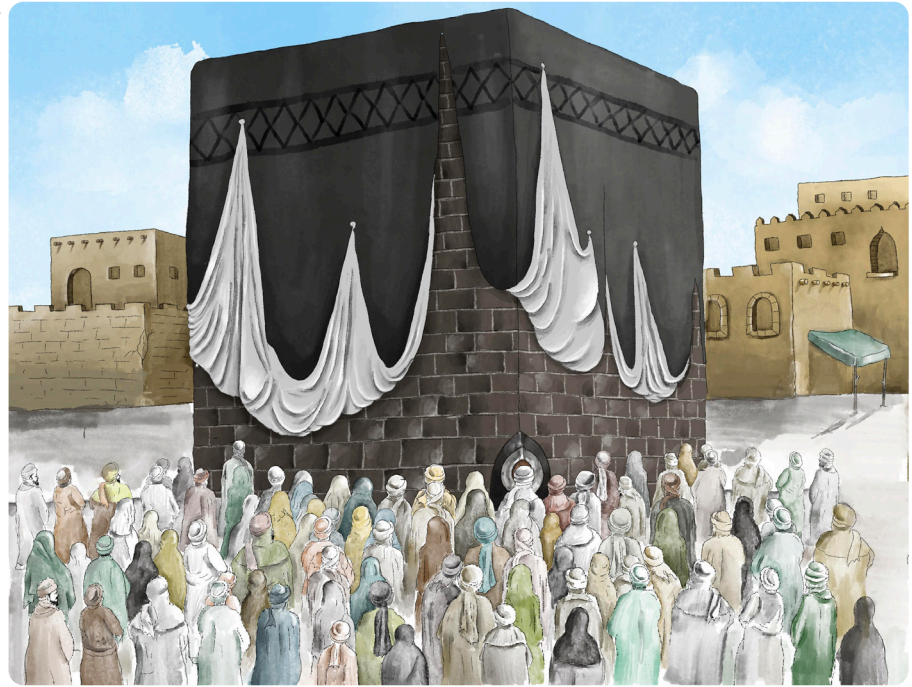

Kâbe, Mekkeliler tarafından çok sevilen ve saygı duyulan kutsal bir mabetti (*Görsel 1.5*). Bu mabet, zaman içerisinde yıpranmış, depremlerden ve su baskınlarından zarar görmüştü. Bunun üzerine Mekkeliler, Kâbe'yi onarmak istediler. Böyle bir onarım için Kâbe'nin bazı yerlerini yıkmaları, sonra da o kısımları daha sağlam bir şekilde inşa etmeleri gerekiyordu.¹⁸

Mekkeli aileler, Kâbe'yi onarmaya başladılar. Bu kutsal mabedin duvarlarını büyük bir özenle ördüler. Sıra, Hacerülesved taşını yerleştirmeye gelmişti. Bu taş, Kâbe'yi tavaf etmek için başlangıç noktası kabul ediliyordu. Onu yerleştirmek çok şerefli bir görevdi. Mekke'nin önde gelen aileleri söz konusu şerefin kendilerine ait olmasını istiyorlardı. Çok geçmeden aralarında tartışma çıktı. Bu tartışma onları kavga edecek hâle getirdi. İçlerinden en yaşlı olanı "Ey Kureyş halkı! Aranızda anlaşamadığınız bu işte, mescidin şu kapısından ilk girecek olanı, aranızda hakem yapınız! Aranızdaki anlaşmazlığı o çözsün." teklifinde bulundu. Teklif üzerine aileler, kapıdan girecek olan ilk kişiyi beklemeye başladılar.¹⁹

Görsel 1.5

Kâbe, insanlar tarafından her zaman büyük bir saygı görmüştür.

İşaret ettikleri yönden Hz. Muhammed (sav) geliyordu. Onu gören herkes çok memnun oldu. Çünkü onun ne kadar adaletli ve güvenilir biri olduğunu biliyorlardı. Bu sebeple Hz. Muhammed'in (sav) geldiğini gören herkes rahatladı.

Durumu ona anlattılar. Hz. Muhammed (sav), hakemlik yapmayı kabul etti ve yere üzerindeki hırkayı serdi. Hacerülesved taşını onun ortasına koydu. Her ailenin önde gelen bir büyüğünün hırkanın kenarlarından tutmasını istedi. Kâbe'nin köşesindeki yerine kadar kaldırdıkları taşı Hz. Peygamber, mübarek elleriyle aldı ve oraya yerleştirdi. Böylece bu şerefli görevi Mekke'nin önde gelen aileleri hep birlikte yerine getirdi. Aralarındaki tartışma da sona erdi.²⁰ İnsanların ona neden bu kadar çok güvendiği de bir kere daha ortaya çıkmış oldu. Hz. Muhammed'in (sav) insanlar arasında uzlaşma sağladığı bu olay, daha sonra "Kâbe Hakemliği" ismiyle anılmıştır.²¹

Hiz. Peygamber'in ahlaki özelliklerinin Kâbe hakemliğine etkisi nasıl olmuştur?

5. Etkinlik

20 dk.

Adı	İnsanları Uzlaştırıyorum
Amaç	Peygamberimizin gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini bağlamından kopmadan dönüştürebilme

Yönerge: Soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

Kâbe Hakemliği olayından da anlaşıldığı üzere Peygamber Efendimiz, toplumsal sorunlar karşısında duyarsız kalmamıştır. Karşılaştığı sorunlara adil çözümler üretmiştir. Böylece insanlar arasındaki anlaşmazlıkları gidermiştir. Toplumda huzurun sağlanmasına önemli katkılarda bulunmuştur.

Sevgili Peygamberimizi örnek alan sizler, tartışan arkadaşlarınızı gördüğünüzde uzlaşma sağlamak için nasıl çözümler üretirsiniz?

Uzlaşmayı sağlayacak kişinin hangi özelliklere sahip olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Çözüm üretirken nelere dikkat edersiniz?

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

6. Etkinlik

20 dk.

Adı	Tarihî Günlük
Amaç	Hz. Peygamber'in gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini nesnel ve doğru bir şekilde ifade edebilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. *Kâbe Hakemliği olayına şahit olduğunuzu düşününüz.*
2. *Şahit olduğunuzu düşündüğünüz Kâbe Hakemliği olayını tarihî günlüğünüzde anlatınız.*

NOT: Yazdığınız tarihi günlük değerlendirilirken kullanılacak ölçütler karekoddaki kontrol listesinde verilmiştir. Yazınıza başlamadan önce ölçütleri mutlaka inceleyiniz.

Değerlendirme: Yazınız karekodda yer alan kontrol listesi ile değerlendirilecektir.

Hız. Muhammed (sav), insanların birbirlerine zarar vermelerini istememiştir. Tartışan insanları gördüğü zaman onları uzlaştırmıştır. İnsanlar arasında hakemlik yapmıştır. Bu hakemliği adil bir şekilde yerine getirerek güvenilir olduğunu ispatlamıştır. Nitekim o, hayatı boyunca tüm kötülüklerden uzak durmuştur. İnsanların da kötülüklerden uzak durmaları için çabalamıştır. Onların hem kendilerine hem diğer insanlara faydalı olmalarını istemiştir.

Şiir Köşesi

Canım Kâbe'm

Kâbe'dir bizim kıblemiz.

Sevgisiyle dolu kalbimiz.

Hacerülesved'e selam verir,

Etrafında aşkla döneriz.

Kâbe'yi seyretmek ibadet,

Her köşesi ayrı bir bereket,

Örtüsüne dokun, kokusunu hisset,

Güzelliğini doya doya seyret.

(Kitap için yazar tarafından oluşturulmuştur.)

7. Etkinlik

 Ders Saati

Adı	Dijital İçerik veya Kitapçık Hazırlıyorum
Amaç	Hız. Peygamber'in gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini yorumlayabilme

Yönerge: Adımları takip ederek etkinlik görevini tamamlayınız.

1. Hız. Peygamber'in gençlik yıllarındaki ahlaki özellikleri hakkında bilgi toplayınız.
2. Hız. Peygamber'in miras bıraktığı gençlik yılları ahlaki özelliklerinin insanlık üzerinde nasıl bir etki oluşturduğunu araştırınız.
3. Araştırma sonucunuzu destekleyen görseller bulunuz.
4. Etkinliğin amacına uygun olarak edindiğiniz bilgi ve bulduğunuz görsellerden yazım kurallarına dikkat ederek bir dijital kitap veya kitapçık hazırlayınız.
5. Dijital kitap veya kitapçığın sonuna araştırma yaptığınız içerikle ilgili değerlendirme yazısı yazınız.
6. Hazırlanan dijital kitap ve kitapçığın sunumunu bir ders saati içinde gerçekleştiriniz.

Değerlendirme: Çalışmanız karekodda yer alan bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

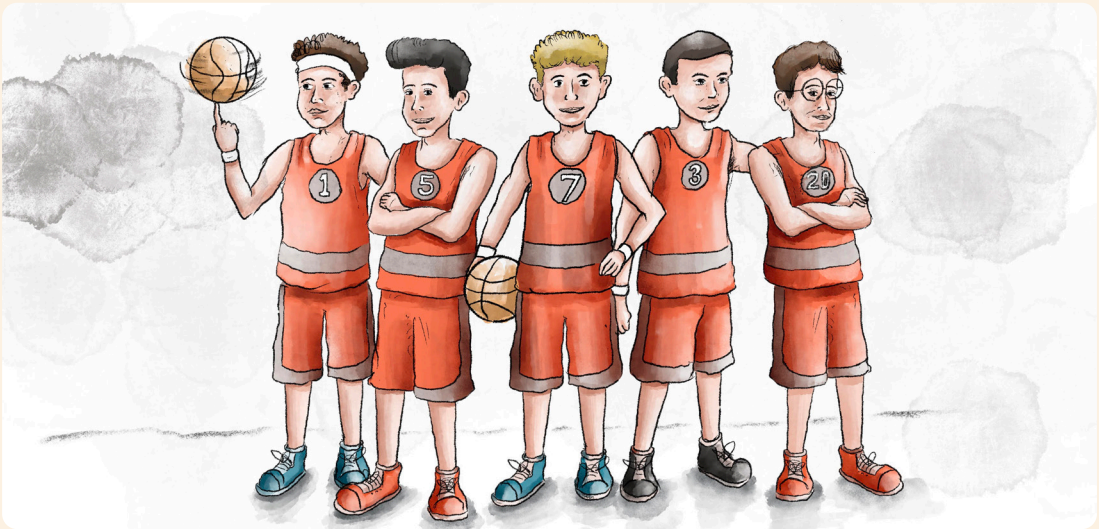
Basketbol Takımı

Yıldızlar Ortaokulu öğrencilerinin oluşturduğu basketbol takımı oldukça başarılıydı. İl derecesi yapan takım, Türkiye turnuvalarına hazırlanıyordu (Görsel 1.6). Takım oyuncularından biri, takımdaki iki oyuncuya zorbalık yapmaya başladı. Zorbalığa uğrayan oyuncuların kalbi kırılıyordu. Takımdaki diğer oyuncular ise bu duruma müdahale etmiyor, yapılan zorbalık karşısında sessiz kalıyorlardı. Bu durum yapılan haksızlıkların takım oyuncuları arasında yaygınlaşmasına sebep oldu. Artık herkes birbirinin kalbini kıracak hareketler sergilemeye başladı. Bu durumdan etkilenen oyuncuların motivasyonları düştü. Hatta bazı öğrenciler takımdan ayrılma kararı aldı. Ayrılan öğrencilerin yerine gelen öğrenciler ise takıma ayak uyduramadılar. Turnuva günü geldiğinde ise takım çok düşük bir performans sergilediği için ilk turda elendi.

(Kitap için yazar tarafından oluşturulmuştur.)

1. Hz. Peygamber'in güvenilir olmasını ve Hilfulfudul'daki liderliğini örnek alan bir takım kaptanı olsaydınız yaşanan problem için çözümünüz ne olurdu?

2. Takım arkadaşlarınıza, insanlarla iletişim kurarken onlara nasıl davranmaları gerektiğiyle ilgili olarak hangi önerilerde bulunurdunuz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 1.6: Takımlar, birlik ruhuyla hareket ettiği sürece başarılı olur.

1.2. Vahyin Gelişi

Konuya Başlarken

Bir Ayet

“Onlara (müşriklere): Allah’ın indirdiğine uyun, denildiği zaman onlar, «Hayır! Biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız» dediler. Ya ataları bir şey anlamamış, doğruyu da bulamamış idiyseler?”

(Bakara suresi 170. ayet)

Ayetin anlamından yola çıkarak doğru bilgi, inanç ve ahlaka ulaşmada insanlar nasıl akıl yürütmeli ve davranmalıdır? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Mekke’de halkın çoğunluğu putlara tapıyordu ama tevhit inancına sahip hanifler de vardı. Bunlar, kötülüklerden, günahlardan uzak durmaya çalışan kimselerdi.²² Tevhit, Allah’ı (cc) tek ve bir olarak kabul etmek demektir. Allah’ın (cc) eşi ve benzerinin olmadığına inanmaktır.²³

Mekke halkı kabileler hâlinde yaşıyordu. Kabileye bağlılık onlar için çok önemliydi. Bu bağlılık, kabile üyelerinin soy üstünlüğünden dolayı birbirlerini haksız olsalar bile korumalarına neden oluyordu. Bazı kan davaları uzun süre devam etmişti. Zayıf görülen kadınlar, kız çocuklar, yaşlılar ve köleler daima haksızlığa uğruyorlardı. Mekke’de soy ve sayıca güçlü olanın haklı sayıldığı bir ortam vardı. Kötü alışkanlıklar toplumda her geçen gün yaygınlaşıyordu.

Bu kötü davranışlar ve alışkanlıkların engellenmesi gerekiyordu. Zulme uğrayan insanların çaresizlikleri giderek artıyordu. Hz. Muhammed (sav), insanların barış ve huzur içinde yaşamalarını istediği için bu durum karşısında büyük üzüntü duyuyordu. Ancak içinde bulunduğu koşullar, zor durumda olan insanlara ulaşmasını ve onlara yardım etmesini güçleştiriyordu.

Putlara tapmanın akıl dışı olduğunu gören Hz. Muhammed (sav), bütün bu yaşananlar için nasıl bir çözüm bulması gerektiğini düşünüyordu. O, toplumdaki günahlardan biraz uzak kalmak ve toplumun sorunlarına çözüm bulmak gibi nedenlerle yalnızlığı tercih etmişti. Bu düşüncelerle Nur Dağı’nda bulunan Hira Mağarası’na çıkıyor ve günlerce orada tek başına kalıyordu. Bazen de Hz. Hatice, ona destek olmak için onunla Hira’ya gidiyordu.

O, Hira’da geceleri Rabb’inin gökyüzündeki eserleri olan yıldızlara ve aya bakıyor; Yüce Allah’ın kulları için yarattığı güzel kâinatı **tefekkür** ediyordu. Kendisinin ve kâinatın sahibi olan Rabb’ine, bütün bu güzellikler için şükrediyordu. Hz. Muhammed (sav), Hira’da kaldığı zamanlarda olağan dışı durumlar yaşamaya başlamıştı. Gece gördüğü rüyalar gündüz vakti gerçekleşiyordu. Bazen kendisine selam verildiğini işitiyordu. Çevresine baktığında ise ağaçlardan ve taşlardan başka bir şey göremiyordu.²⁴ Hz. Muhammed’in (sav) yaşadıkları onu tefekküre yöneltiyor ve bu tecrübeler yavaş yavaş peygamberliğe hazırlıyordu.

Tefekkür süreciyle ilgili etkileşimli içeriğe ulaşmak için karekodu okutunuz.

tefekkür

Düşünme, derin düşünme, fikir yürütme, kavramaya çalışma, kafa yorma. (Serinsu vd., “tefekkür”, 356)

8. Etkinlik

🕒 15 dk. 👤

Adı	<i>Mektuptaki Sorular</i>
Amaç	<i>Hz. Peygamber'in Hira'daki tefekkür sürecini çözümleyebilme</i>

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Zarfların içindeki soruları okuyunuz.
2. Sorular hakkındaki düşüncelerinizi boş bırakılan alanlara yazınız.
3. Cevaplarınızdan hareketle Hz. Peygamber'in Hira'daki tefekkür süreciyle ilgili çıkarımlarda bulununuz. Çıkarımlarınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hiz. Peygamber'i Hira'da tefekküre yönelten sebepler nelerdir?

Hiz. Peygamber, tefekkür sürecinde Hira'da neler yaşamıştır?

[illegible][illegible]

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

610 yılıydı. Ramazan ayı ve Kadir Gecesi'ydi. Hz. Muhammed (sav), Hira'da tefekkür ediyordu (Görsel 1.7). O esnada bir sesle sarsıldı. O zamana kadar hiç görmediği, bilmediği bir varlık ona sesleniyordu. Bu varlık, Allah'ın (cc) mesajını peygamberlere ileten Cebrail'den (as) başkası değildi.

Cebrail (as), ona **“Oku!”** diyordu. Hz. Muhammed (sav) hem vahiy meleğini ilk defa gördüğü hem de böyle bir emri ilk defa duyduğu için heyecanlandı ve tedirgin oldu. Vahiy meleğine **“Ben okuma bilmem.”** diye cevap verdi. Cebrail (as), Hz. Muhammed'i (sav) sıkıca tutup bıraktı ve emri tekrarladı. Hz. Muhammed (sav) **“Ben okuma bilmem.”** cevabını yineledi. Bu konuşma üç defa tekrarlandı. Cebrail (as), aynı cevabı alınca sözlerine kendisi devam etti ve şu ayetleri okudu:

“Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı ‘alak’tan yarattı. Oku! Senin Rabbin en cömert olandır. O, kalemle yazmayı öğretendir; insana bilmediğini öğretendir.” (Alak suresi 1-5. ayetler)

Hız. Muhammed (sav), yaşadığı olayın şaşkınlığı ve heyecanı ile oradan ayrılmak istedi fakat Cebrail'in (as) ona söylemek istedikleri bitmemişti. Ona **“Sen Allah'ın peygamberisin. Ben de Cebrail'im. Allah'ın emir ve yasaklarını sana getirmekle emrolundum.”** dedi.²⁵ Böylece Hız. Muhammed'in (sav) **risalet** görevi başlamış oldu.

Hız. Muhammed (sav), ilk vahiy aldıktan sonra heyecan ve endişe içerisinde Hız. Hatice'nin yanına gitti. Eşi, kendisine ne olduğunu sordu ve tedirginliğini gidermek için onu teselli etti. Daha sonra onu amcasının oğlu Varaka bin Nevfel'e götürdü. Tevrat ve İncil'i iyi bilen Varaka, Hız. Muhammed'in (sav) anlattıklarını dinledi. Ona bu vahiy getirenin Cebrail (as) isimli melek olduğunu söyledi. Hız. Muhammed'i (sav) peygamberlikle müjdeledi. Ardından ona **“(...) Seni yalanlayacaklar, sana savaş açıp bu şehirden çıkaracaklar. Şayet o günlere ulaşırsam mutlaka sana yardımcı olacağım.”** dedi.²⁶ Varaka'nın bu sözleri üzerine Peygamber Efendimiz birçok zorlukla karşılaşacağını anlamıştır. Buna rağmen o, azim ve kararlılıkla peygamberlik görevini yerine getirmeye başlamıştır.

risalet

Allah'ın gönderdiği vahiyleri, emir ve yasakları alıp insanlara dinin gerçeklerini duyurma; söz, tutum ve davranışlarıyla açıklama makamı olan peygamberlik. (Serinsu vd., “risalet”, 287)

Görsel 1.7

Hız. Muhammed (sav), gökyüzünü seyrederek tefekkür etmiştir. (Temsili)

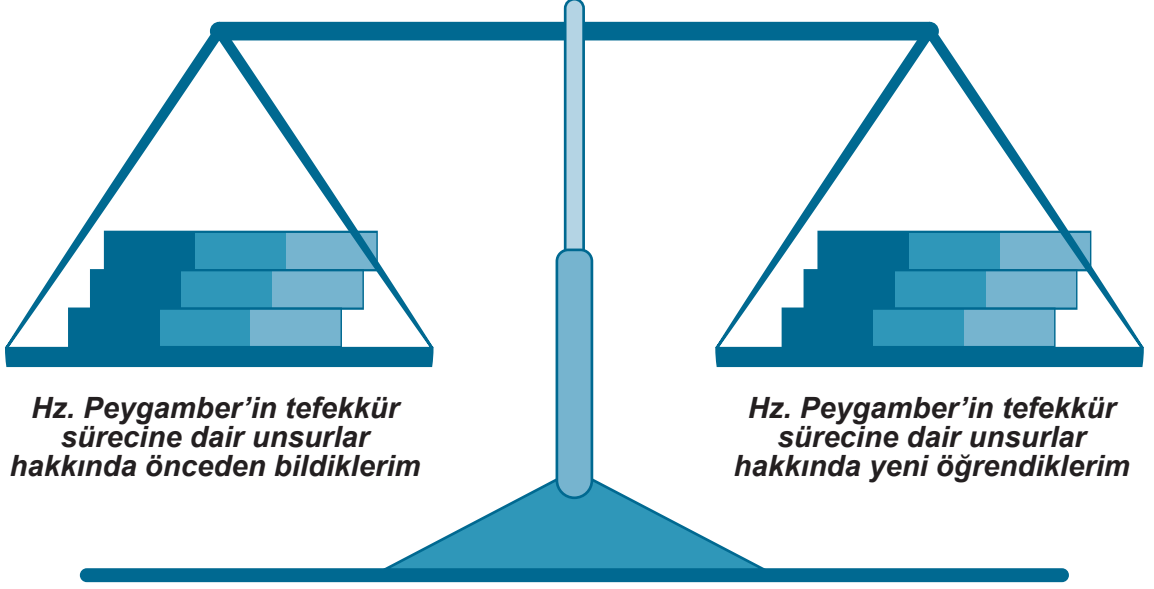

▲ **Görsel 1.8**

Hiz. Peygamber'e ilk vahiy Hira Mağarası'nda gelmiştir.

Varaka'nın sözleriyle teselli bulan Hiz. Muhammed (sav), Cebrail'i (as) tekrar görebilmek ümidiyle Hira'ya sıklıkla gitmeye devam etti. (Görsel 1.8). Uzun bir müddet vahiy gelmedi. Bu bekleyiş, Hiz. Peygamber'i endişelendirdi. O, terk edildiğini düşünmeye başlamışken Cebrail'i ilk karşılaştığı hâliyle gördü. Heyecanlı bir vaziyette eve giden Hiz. Peygamber'in karşısına tekrar çıkan Cebrail (as), ona şu ayetlerle hitap etti:²⁷ **“Ey örtüsüne bürünen! Kalk ve uyar! Sadece Rabbinin büyüklüğünü dile getir...”**²⁸ Bu ayetlerden sonra vahiy kesilmeden devam etmiştir.

9. Etkinlik

10 dk. **Adı** Öğrenme Terazim**Amaç** Hz. Peygamber'in Hira'daki tefekkür sürecine dair unsurları açıklayabilme**Yönerge:** Öğrenme terazisinde boş bırakılan yerleri doldurunuz.**Değerlendirme:** Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Sevgili Peygamberimiz, insanları uyarma görevine önce ailesi ve yakın arkadaşlarından başlamıştır. İlk inananlar arasında eşi Hz. Hatice, kızları Zeyneb (ra), Rukiye (ra), Ümmü Gülsüm (ra), amcasının oğlu Hz. Ali ve Zeyd bin Harise (ra) vardır. Ailesi dışında Hz. Ebu Bekir ve Hz. Osman ilk Müslümanlardandır. Hz. Ebu Bekir'in aracılığıyla Osman bin Affan (ra), Zübeyr bin Avvam (ra), Sad bin Ebu Vakkas (ra) gibi isimler de Müslüman olmuştur. İslam'ı kabul eden ilk Müslümanlar, Cahiliye Dönemi'nin yanlış inanç ve uygulamalarından uzak, güvenilir ve sır saklayabilen kişilerdir.²⁹

Hz. Peygamber, insanları İslam'a davet etmek için Erkam bin Ebül-erkam'ın evini uygun bularak kullanmıştır. "Darülerkâm" (Erkam'ın evi) olarak adlandırılan bu ev, Kâbe'ye yakındı ve hac için gelenlerle Mekke müşriklerine fark edilmeden görüşmek için elverişliydi. İlk davet faaliyetlerini burada yürüten Hz. Peygamber, İslam'ı anlatırken hür-köle, zengin-fakir ayrımı yapmadan herkese ulaşmaya çalışmıştır.³⁰

Müslümanların sayısının artmasıyla toplumdaki görünürlükleri de artmıştır. Mekke müşrikleri; yanlış inançları, siyasi hâkimiyetleri ve ekonomik menfaatleri için Müslümanları tehdit olarak görmüşlerdir. Onları şiddet ve işkence ile yıldırmaya çalışmışlardır. Bunun üzerine Hz. Peygamber, Müslümanlara Habeşistan'a hicret etmelerini tavsiye etmiştir. Çünkü Mekke çevresindeki kabileler güvenli değildi, diğer bölgelerde de zulüm vardı. Adil bir hükümdarın yönetimindeki Habeşistan en uygun seçimdi. Bu karar, Hz. Peygamber'in durumu iyi değerlendirip stratejik bir karar aldığını gösteriyordu. Sonuçta Müslümanların bir kısmı Habeşistan'a hicret etmiştir. Bu, İslam tarihinde gerçekleşen ilk hicret olmuştur. Habeşistan'a yapılan ilk hicrete kadın ve erkeklerden oluşan on beş kişilik bir grup katılmıştır. Bir yıl sonra, Cafer bin Ebu Talib'in (ra) liderliğinde yüz kişilik ikinci bir grup daha Habeşistan'a hicret etmiştir³¹ (Görsel 1.9).

Görsel 1.9
Müslümanlar,
Habeşistan'a deniz
yoluyla hicret
etmişlerdir. (Temsili)

616-619 yılları arasında Mekke müşrikleri, Müslümanlar ve Haşimoğulları ile sosyal ilişkileri kesme ve ticareti yasaklama kararı almıştır. “Boykot Yılları” olarak bilinen bu üç yıl, Müslümanları yıldırmaya yönelik bir uygulamaydı.³² “Boykot Yılları”ndan sonra Hz. Peygamber’e destek olan amcası Ebu Talib ve eşi Hz. Hatice art arda vefat etmiştir. Sevgili Peygamberimiz, çok sevdiği yakınlarının vefatından dolayı derin bir hüznü duymuştur. Bundan dolayı 620 yılına “Hüzün Yılı” ismi verilmiştir.³³

İslamiyet, putlara tapmayı yasaklamıştır. İnsanlar arasında hüküm verirken adaletli olunmasını istemiştir. İslam’ın bu emirleri Mekkeli müşrikler arasında korku ve paniğe yol açmıştır. Cahiliye Dönemi’ndeki inançlarını, siyasi güçlerini, toplumdaki ayrıcalıklı konumlarını ve ekonomik menfaatlerini kaybetme korkusu yaşamışlar ve İslam’ın yayılmasını engellemeye çalışmışlardır. Bundan dolayı Müslümanlara baskılar artmış; Hz. Peygamber, çevre şehir ve kabilelere İslam’ı ulaştırmaya ve onlardan destek bulmaya çalışmıştır.

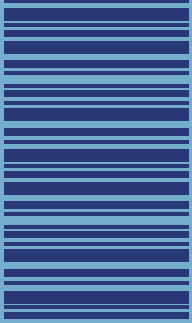
Hız. Peygamber, İslam’ı Mekke dışındaki insanlara da ulaştırmak için çevrede kurulan panayırlara gitmiştir. Farklı şehirlerden gelen birçok insanın katıldığı Ukaz, Mecenne ve Zülmecaz panayırlarında, 614 yılından itibaren kabileleri İslam’a davet etmiştir.³⁴ “Taif Yolculuğu” bu düşünceyle yaptığı önemli bir seyahattir. Hız. Peygamber, Hüzün Yılı’nın ardından moral ve destek bulmak için akrabalarının da olduğu Taif’i seçmiştir. Ancak Taifliler putperestliği bırakmak istememiş ve Hız. Peygamber’i küçümsemişlerdir. Taiflilerin, İslam’ı kabul etmeme nedenlerinden biri de Mekkeli müşriklerle ticari ilişkilerinin kesintiye uğrama korkusudur. Bu sebeplerle onun İslam davetini reddetmişlerdir.³⁵

10. Etkinlik

10 dk.

Adı	Çıkış Kartı
Amaç	Hız. Peygamber’in azim ve kararlılığını içselleştirebilme ve yansıtabilme

Yönerge: Aşağıdaki çıkış biletime Hız. Muhammed’in (sav) hayatından yola çıkarak zorluklarla başa çıkma konusunda kısa ve etkili bir mesaj yazınız.

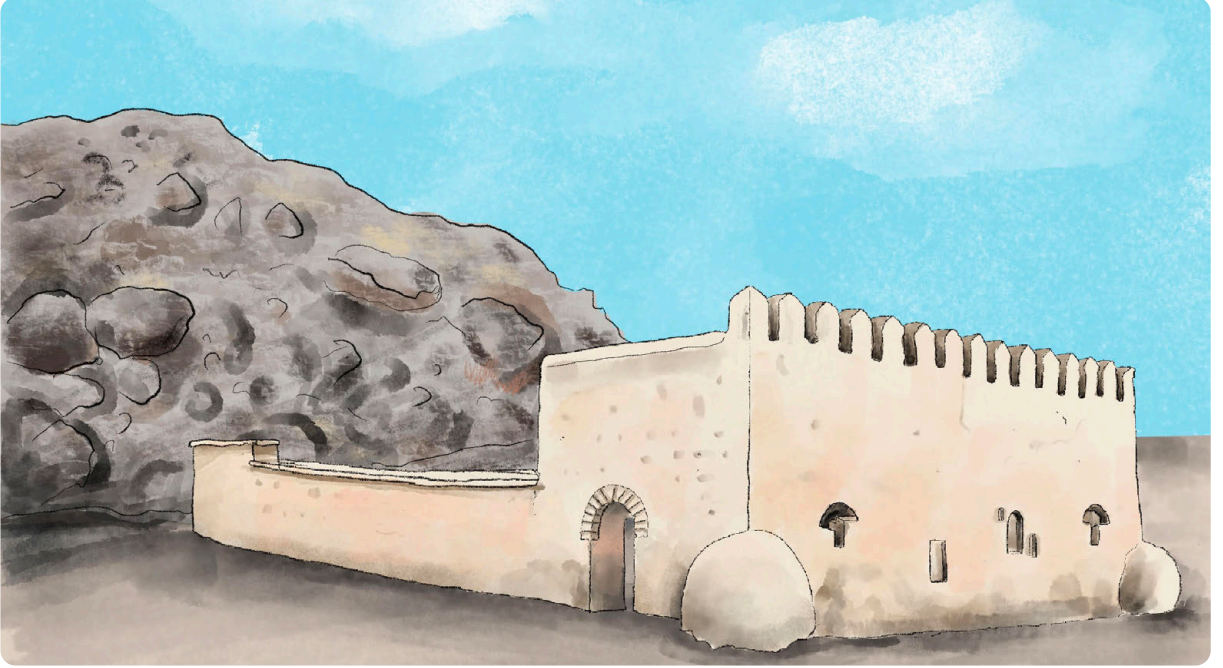
Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Tarih şeridine ulaşmak için karekodu okutunuz.

Peygamber Efendimiz, her yıl hac mevsiminde Mekke'ye gelen insanlarla görüşerek onlara İslam'ı anlatmıştır. Medineli bir grupla Akabe denilen mevkide buluşmuş, onları İslam'a davet etmiştir (*Görsel 1.10*). Bu davete icabet eden Medineli bir grup Müslüman olmuştur. Bu grup, bir yıl sonra aynı yerde buluşma sözü vererek oradan ayrılmıştır. Bir sonraki yıl on iki kişilik bir grup, Hz. Peygamber'le tekrar görüşmeye gelmiş ve belirli konularda ona söz vermişlerdir. 621 yılındaki bu görüşme "I. Akabe Biatı" olarak isimlendirilmiştir. I. Akabe Biatı'ndan sonra Sevgili Peygamberimiz, Musab bin Umeyr'i (ra) insanlara İslam'ı öğretmesi için Medine'ye göndermiştir. 622 yılında Medine'den gelen yetmiş beş kişilik kalabalık bir grupla görüşmüştür. Bu görüşmeye "II. Akabe Biatı" denmiştir. Hz. Peygamber, bu görüşmenin neticesinde Medine'ye hicret etme kararı almıştır.³⁶

Görsel 1.10

I ve II. Akabe Biatı'nın yapıldığı yeri göstermesi için sonradan inşa edilen Akabe Mescidi (Temsilî)

1

Allah'tan (cc) başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed'in (sav) O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahadet edeceğiz.

2

Namaz kılacağız.

3

İnsanlara iyiliği emredip onları kötülüklerden sakındıracağız.

4

Allah (cc) yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayacağız.

5

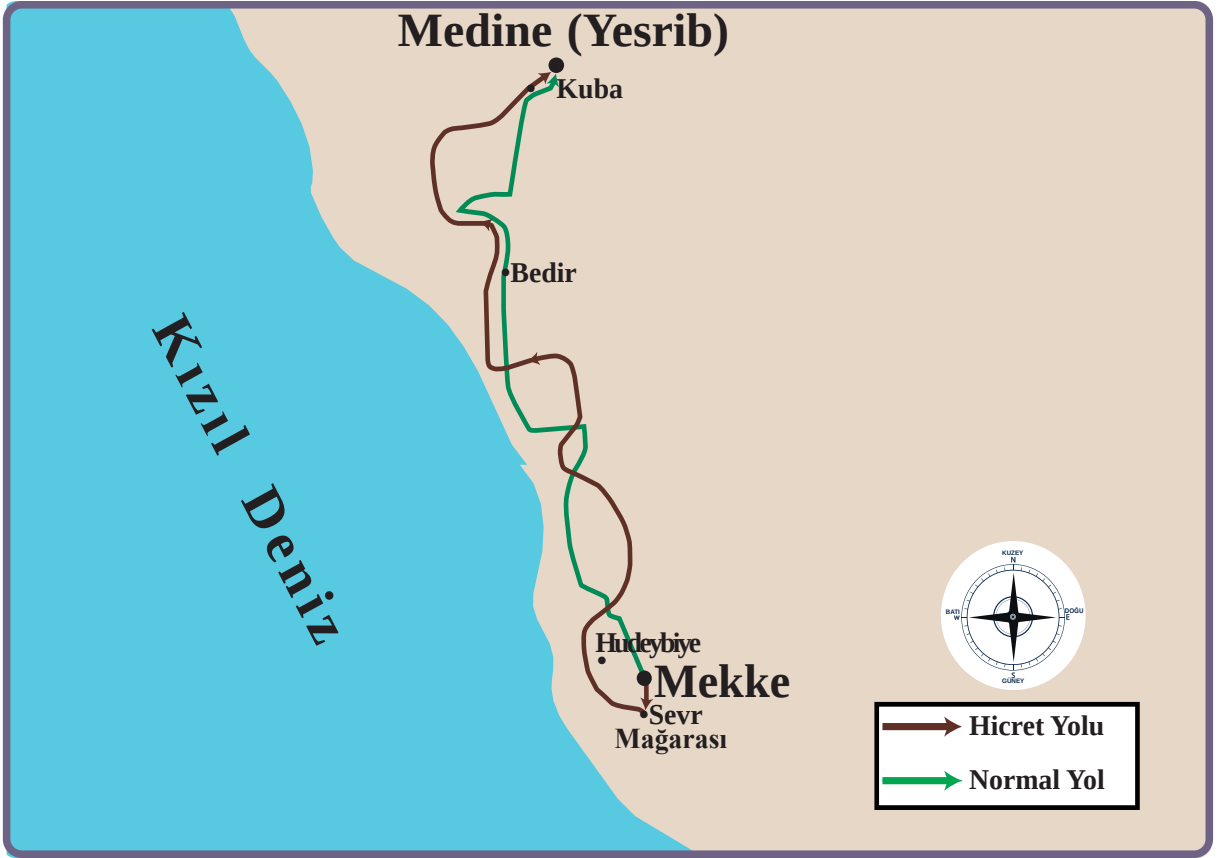
Hız. Muhammed'i (sav) her koşulda koruyacağız.

Bilgi Görseli 1.1

Medineli Müslümanların Akabe Biatı'nda Hız. Peygamber'e verdikleri bazı sözler³⁷

Hicret kararının alınmasından sonra Müslümanların büyük kısmı Medine'ye hicret etmiştir. Hz. Peygamber, Medine'ye hicret edeceği gece kendisinde bulunan emanet eşyaları sahiplerine teslim etmesi için Hz. Ali'ye bırakmıştır. Müşrikler hicret ettiklerini anlamasınlar diye Hz. Ali, onun yatağına yatmıştır.³⁸ Sonrasında Hz. Muhammed (sav) ve Hz. Ebu Bekir birlikte yola koyulmuşlardır. Sevr Mağarası'nda üç gün gizlendikten sonra peşlerinden gelen müşrikleri atlatmak için farklı bir güzergâh kullanarak Medine'ye ulaşmışlardır (*Harita 1.1*). Onlar şehre vardıklarında Medineli Müslümanlar tarafından coşkuyla karşılanmışlardır.³⁹

Medineli Müslümanlara "yardım eden" manasına gelen "ensar" ismi verilmiştir. Mekte'den Medine'ye hicret eden Müslümanlara ise "mu-hacir" denmiştir.⁴⁰

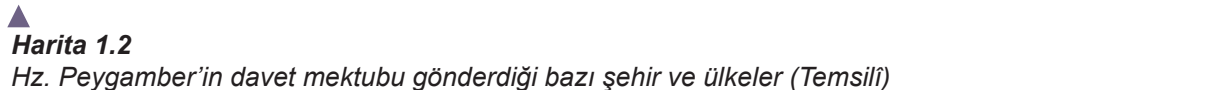
Harita 1.1

Hz. Muhammed (sav) ve Hz. Ebu Bekir'in Hicret güzergâhı, Mekke-Medine arası uzaklık 434 km'dir. (Temsilî)

Hz. Peygamber'in hicretten sonraki ilk faaliyeti, Mescid-i Nebavi'yi inşa etmek olmuştur. Böylece İslam'ın öğretildiği, ibadetlerin topluca yapıldığı ve devlet işlerinin görüldüğü bir merkez oluşturulmuştur. Mescide kimsesiz ve kalacak yeri olmayanlar için Suffe adı verilen bir bölüm yapılmıştır. Burada okuma-yazma ve Kur'an-ı Kerim eğitimi verilmiştir.⁴¹

Hz. Peygamber Mekkeli ve Medineli Müslümanlar arasında kardeşlik bağı kurarak birlik ve beraberliği sağlamayı amaçlamıştır. Müslümanlar arasındaki birlik güçlendikten sonra, Medine'de yaşayan müşrik Araplar ve Yahudilerle "Medine Vesikası" adı verilen kırk yedi maddelik bir antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşmayla şehrin siyasi birliği sağlanmaya çalışılmıştır.⁴²

Hz. Peygamber'in önderliğinde Müslümanların güçlenmesi, Mekkeli müşrikleri endişelendirmiştir. Bu süreçte müşrikler, Hz. Peygamber'le Hudeybiye Antlaşması'nı imzalayarak Müslümanları siyasi bir güç olarak tanımıştır.⁴⁴ 628'de imzalanan antlaşmadan sonra Hz. Peygamber, çevre kabilelerle ilişkileri geliştirmeye ve İslam davetine devam etmiştir. Bu gayeyle davet mektupları yazmış, bunları elçiler aracılığıyla komşu devlet ve kabilelere göndermiştir⁴⁵ (*Harita 1.2*).

Hudeybiye Antlaşması, Mekkeli müşrikler tarafından yaklaşık iki yıl sonra ihlal edilmiştir. Bunun üzerine Hz. Peygamber, ordusunu sefer için hazırlamıştır. Müslümanlar, 630 yılında Mekke'ye yönelmiş ve ciddi bir çatışma yaşanmadan şehri fethetmiştir. Direnemeyeceklerini anlayan Mekkeli müşrikler teslim olmuştur. Hz. Peygamber, şehre girdikten sonra genel af ilan etmiştir. Böylece Mekkelilerden intikam almak yerine barış ve affı tercih ederek İslam'ın adalet ve merhamet ilkelerini bir kez daha göstermiştir.⁴⁶

Sevgili Peygamberimiz, 632'de hac ibadetini eda etmek için Mekke'ye doğru yola çıkmıştır. Çevre şehirlerde bulunan Müslümanları da Mekke'ye davet etmiştir. Sevgili Peygamberimizin hayatında ilk ve son kez gerçekleştirdiği bu hacca "Veda Haccı" adı verilmiştir. Bu hac sırasında Müslümanlara yaptığı konuşma ise "Veda Hutbesi" olarak adlandırılmıştır⁴⁷ (Görsel 1.11).

Ünite sanal sergisine ulaşmak için karekodu okutunuz.

Görsel 1.11
Veda Hutbesi'ni büyük bir kalabalık dinlemiştir.

Bilgi Görseli 1.2: Hz. Peygamber'in Veda Hutbesi'nde değindiği konular⁴⁸

Ünite kavramlarıyla ilgili etkileşimli içeriğe ulaşmak için karekodu okutunuz.

Bir Hadis

“Size iki emanet bırakıyorum. Onlara sımsıkı sarıldıkça yolunuzu hiç şaşmazsınız. Bu emanetler, Allah’ın kitabı Kur’an ve O’nun Peygamberinin sünnetidir.”

(Müslim, “Hac”, 41)

Veda Haccı’ndan sonra Medine’ye dönen Sevgili Peygamberimizin sağlığı kısa süre sonra bozulmuştur. Allah’ın (cc) insanlığa gönderdiği son elçi, rahmet peygamberi Hz. Muhammed (sav), 8 Haziran 632 tarihinde dilinden *“En yüce dosta”* sözleri dökülerek vefat etmiştir.⁴⁹

11. Etkinlik

20 dk.

Adı Kavram Kartlarım

Amaç "Gençlik Yıllarında Peygamberimiz" ünite kavram ve olaylarını pekiştirebilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. İkişer kişilik gruplar oluşturunuz.
2. Ünitede geçen kavram ve olayları hazırladığınız küçük kavram kartlarına yazınız.
3. Kartlara yazılan kavram ve olayları sıra ile arkadaşınıza söyleyiniz, arkadaşınızdan kartta yazan kavram ya da olayla ilgili açıklama yapmasını isteyiniz.
4. Kavram kartlarındaki bütün kavram ve olayların açıklaması yapıldıktan sonra etkinliğe devam ediniz.

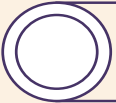
Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

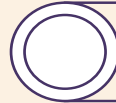
Kontrol Noktası

1. Risalet Dönemi yaşanan olaylarla ilgili bazı konu başlıkları verilmiştir. Verilen zaman çizelgesinde yer alan açıklamalara uygun olan başlıkları çizelgeye yerleştiriniz.

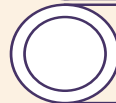
Habeşistan’a Hicret

Veda Hutbesi

Mekke’nin Fethi

Taif Yolculuğu

Boykot Yılları

II. Akabe Biati

Hüzün Yılı

İlk Vahiy

İlk Vahiy

Hiz. Peygamber'in Hira Mağarası'nda aldığı ilk vahiy Alak suresinin ilk beş ayetidir. Alak suresi "Oku!" emriyle başlamaktadır.

610

615

Mekke'de müşriklerin yaptığı baskılar karşısında bazı Müslümanların ilk hicret ettiği yerdir.

616

Mekkeli müşrikler, Müslümanlara ve Hiz. Peygamber'in kabilesi olan Haşimoğulları'na sosyal ve ekonomik kısıtlama uygulamışlardır.

620

Hiz. Peygamber'in amcası Ebu Talib ve eşi Hiz. Hatice'nin vefat ettiği yıldır.

622

Hiz. Peygamber, ikinci defa Medinelilerle görüşmüştür. Aynı yıl Medine'ye hicret etmiştir.

630

Siyasi ve askerî olarak güçlenen Müslümanlar, kiblemiz Kâbe'nin bulunduğu şehri savaşmadan fethetmişlerdir.

632

Hiz. Peygamber, ilk ve son defa eda ettiği hac ibadeti esnasında Müslümanlara konuşma yapmıştır. Aynı yıl Medine'de vefat etmiştir.

2. Olaylardan birini ayrıntılı bir şekilde araştırarak sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.

Şiir Köşesi

NAAT

Seccaden kumlardı...
 Devirlerden, diyarlardan
 Gelip göklerde buluşan
 Ezanların vardı.
 Mescit mümin, minber mümin.
 Taşardı kubbelerden Tekbir,
 Dolardı kubbelere "âmin"!
 Ve mübarek geceler, dualarımız,
 Geri gelmeyen dualardı.
 Geceler ki pırıl pırıl,
 Kandillerin yanardı!
 Kapına gelenler ya Muhammed,
 - Uzaktan, yakından -
 Mümin döndüler kapından!
 Besmele, ekmeğimizin bereketiydi;
 İki dünyada aziz ümmet,
 Muhammed ümmetiydi.
 (...)
 Günler, ne günlerdi, ya Muhammed;
 Çağlar ne çağlardı:
 Daha dünyaya gelmeden
 Mü'minlerin vardı.
 Ve bir gün ki gaffet
 Çöller kadardı,
 Halime'nin kucağında
 Abdullah'ın yetimi,
 Âmine'nin emaneti ağlardı!
 Hatice'nin goncası,
 Aişe'nin gülüydün.
 Ümmetin gözbebeği,
 Göklerin Resûluydün.
 Elçi geldin, elçiler gönderdin.
 Ruhunu Allah'a,
 Elini ümmetine verdin.
 Beşiğin, yurdun, yuvan
 Mekke'de bunalırsan
 Medine'ye göçerdin.
 (...)

Gel, Ey Muhammed, bahardır.
 Dudaklar ardında saklı
 Âminlerimiz vardır!
 Hacdân döner gibi gel;
 Mirac'dan iner gibi gel;
 Bekliyoruz yıllardır!
 (...)
 Konsun-yine-pervazlara
 Güvercinler;
 "Hu hu"lara karışsın
 Aminler..
 Mübarek akşamdır;
 Gelin ey Fatîha'lar, Yasin'ler!

(Asya, Dualar ve Aminler, 62-74)

(Kısaltılmıştır.)

1. Bu şiiri okuduğunuzda neler hissettiniz?
2. Siz de Peygamber Efendimiz'in ahlaki özelliklerini yansıtan başka şiirler araştırınız.
3. Bulduğunuz şiirleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Performans Görevi40 dk. + 40 dk.

Görev	Hz. Peygamber'in gençlik yılları ile ilgili tarih şeridi hazırlama
Amaç	Hz. Peygamber'in gençlik yıllarını kronolojik sıra ile öğrenebilme
Ürün	Tarih şeridi
Değerlendirme Ölçütleri	Öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek performans görevini tamamlayınız.

1. Hz. Peygamber'in gençlik yıllarında yaşadığı önemli olayları güvenilir kaynaklardan araştırınız.
2. Elde ettiğiniz bilgilerden hareketle bir karton üzerine tarih şeridi oluşturunuz.
3. Sıraladığınız önemli olayları, tarih şeridinde özetleyerek açıklayınız.
4. Hazırladığınız tarih şeridini arkadaşlarınıza sunarak sınıf panosunda sergileyiniz.

Değerlendirme: Yapılan çalışma, karekodda yer alan öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

Farklı Kaydet

Bu ünite de öğrendiğiniz bilgileri kendinizin hatırlayacağı şekilde bu alana kısaca not edebilirsiniz.

1. Ünite Sonu Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

1. Kâbe Hakemliği olayından yola çıkarak Peygamber Efendimiz'in gençlik yıllarındaki ahlaki özelliklerini açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2. Hilfülfudul topluluğunun kuruluş amacını ve Hz. Peygamber'in bu toplulukla ilgili düşüncelerini yazınız.

.....

.....

.....

.....

3. Hz. Hatice, Sevgili Peygamberimizin hangi örnek tutum ve davranışlarından dolayı onunla evlenmek istemiştir?

.....

.....

.....

.....

"Müminler birbirlerini sevip birbirlerine acımakta ve birbirlerini korumakta bir vücuda benzerler. Vücudun bir organı hasta olduğu zaman, diğer organlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulur."

(Müslim, "Birr", 66)

4. Yukarıda verilen hadis-işeriften hareketle bir müminin sahip olması gereken özelliklerin neler olduğunu açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

5. Toplumda yaşanan hangi durumlar, Sevgili Peygamberimizi Hira Mağarası'nda tefekkür etmeye yöneltmiştir?

.....

.....

.....

.....

B) Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız. Başına “Y” yazdığınız cümlelerdeki bilgi yanlışlarını düzelterek doğru cümleyi altındaki boşluğa yazınız.

6. (....) Peygamber Efendimiz zamanında bayramlarda oyun ve eğlence düzenlenirdi.

.....

7. (....) Hz. Muhammed'in (sav) ilk oğlunun adı Abdullah'tır.

.....

8. (....) Hz. Peygamber, İslam'ı yaymak için komşu devlet ve kabilelere elçiler göndermiştir.

.....

9. (....) Hz. Hatice, güzel ahlakından dolayı Mekke'de “tahire” lakabıyla anılmıştır.

.....

10. (....) Uhud Savaşı, Müslümanlar ile Mekkeli müşrikler arasında yapılan ilk savaştır.

.....

C) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere kutulara yazılmış kelimelerden uygun olanlarını yerleştiriniz.

Cahiliye

Boykot

Hüzün Yılı

Mekke

Hz. Ali

Medine

Veda Hutbesi

Hz. Ebu Bekir

11. Hz. Peygamber'in ilk ve son haccından sonra yaptığı konuşmaya denmektedir.

12. Hz. Peygamber'in Ebu Talib ve Hz. Hatice'yi peş peşe kaybettiği yıla denir.

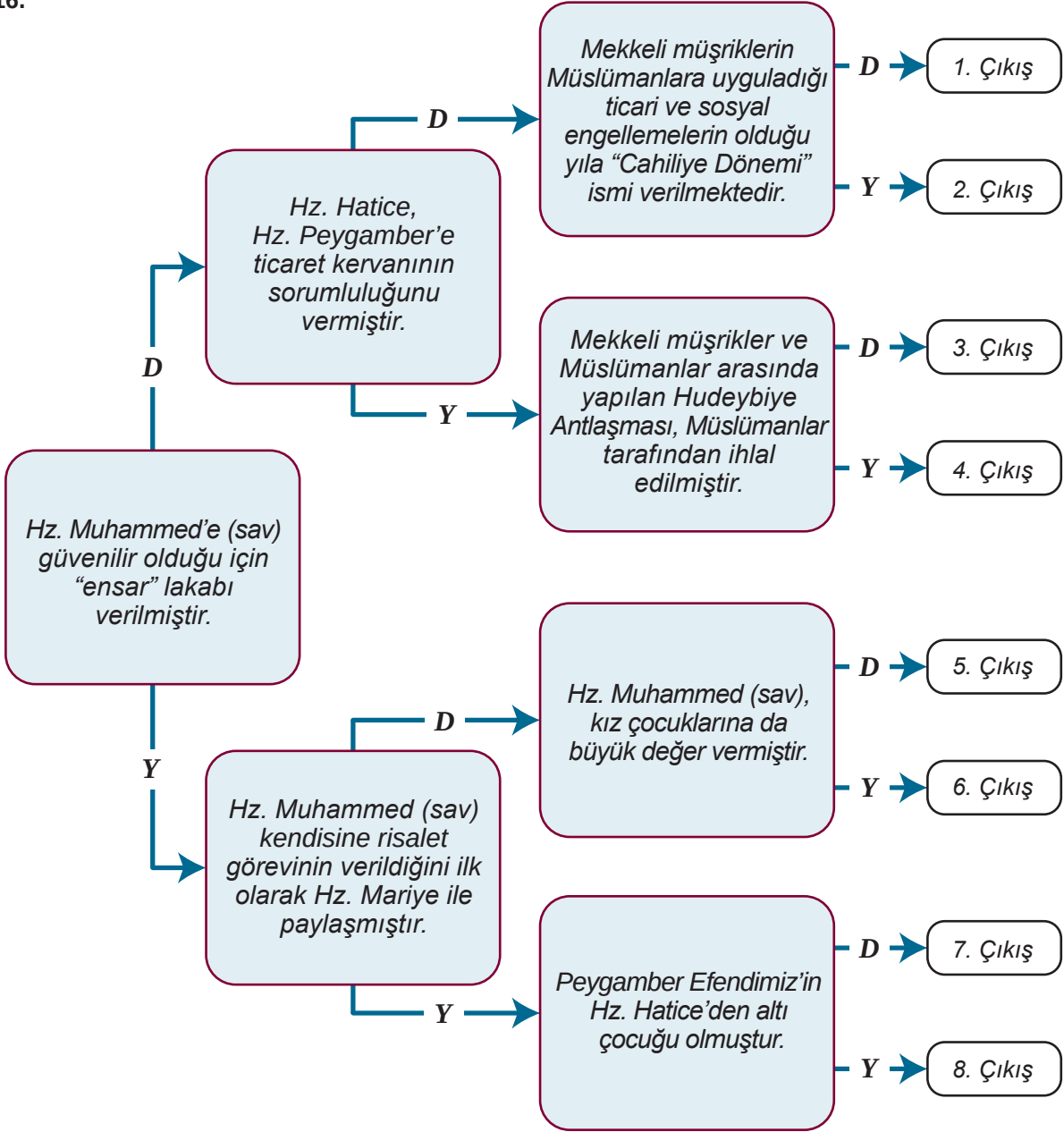
13. Müslümanlar, Hudeybiye Antlaşması'nın bozulmasından dolayı şehrini fethetmişlerdir.

14. Kan davaları ve putlara tapmanın yoğun olduğu dönem Dönemi olarak adlandırılır.

15. Hz. Muhammed (sav) ve Mekke'den Medine'ye farklı bir güzergâh kullanarak hicret etmişlerdir.

Ç) Aşağıdaki cümlelerin doğru (D) veya yanlış (Y) olmalarına göre okları takip ediniz ve ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

16.

D) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

I. Kan davaları	II. Ticaret
III. Faiz	IV. Kadınlara kötü davranılması

17. Numaralanmış ifadelerden hangileri Peygamber Efendimiz'in Veda Hutbesi'nde yasakladığı konulardandır?

A) I, III ve IV	B) I, II ve IV
C) II, III ve IV	D) I, II ve III

18. Hz. Peygamber'in yedi çocuğu dünyaya gelmiştir. Bu çocuklardan altı tanesinin annesi Hz. Hatice'dir. En küçük çocuğunun annesi ise Hz. Mariye'dir.

Verilen seçeneklerden hangisinde Hz. Peygamber'in Hz. Mariye'den olan çocuğunun ismi doğru olarak verilmiştir?

- A) Abdullah
- B) Fatıma
- C) İbrahim
- D) Zeyneb

19. Verilen ifadelerden hangisi Hz. Muhammed'e (sav) peygamberlik verilmeden önce yaşanmıştır?

- A) Medine'ye Hicret
- B) Hüzün Yılı
- C) Boykot Yılları
- D) Hilfüfudul Antlaşması

20. I. Mekke'nin Fethi
II. Medine'ye Hicret
III. Veda Haccı
IV. Boykot Yılları

Verilen olayların kronolojik olarak sıralanmış hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) II-IV-I-III
- B) IV-II-I-III
- C) II-IV-III-I
- D) IV-II-III-I

21. Hz. Peygamber, Hz. Hatice'nin vefatından sonra bile onu hep övgü ile anmıştır. Verilen ifadelerden hangisi Hz. Peygamber'in Hz. Hatice'yi övgü ile hatırlamasının sebeplerinden biri değildir?

- A) Güzel ahlak sahibi olması
- B) Zengin bir kadın olması
- C) Hz. Peygamber'e destek olması
- D) Çocuklarının annesi olması

- E) Aşağıdaki soruları kutucuklarda yer alan kelime ve kelime gruplarından yararlanarak cevaplayınız. Soruları cevaplarken kutucuklardaki harfleri kullanınız. (Aynı harfi birden fazla soru için kullanabilirsiniz.)

(a) Bedir	(b) Varaka bin Nevfel	(c) Taif
(ç) Muhammedülemin	(d) Alak suresi	(e) Ebülkasım
(f) Cebrail (as)	(g) Hendek	(ğ) Boykot Yılları

22. Hangileri Müslümanlar ile Mekkeli müşrikler arasında yapılan savaşlardandır?

.....

23. Peygamber Efendimiz'e ilk çocuğunun adından dolayı verilen lakap nedir?

.....

24. Hz. Peygamber'e emanetleri sahiplerine eksiksiz olarak teslim etmesinden ve sözüne güvenilir bir kişi olmasından dolayı verilen lakap nedir?

.....

25. Peygamber Efendimiz'in Hira Mağarası'nda yaşadıklarını anlatması sonucu ona peygamberlik müjdesini veren kişi kimdir?

.....

26. Mekkeli müşrikler tarafından Haşimoğulları'na ekonomik ve sosyal baskı yapılan döneme verilen isim nedir?

.....

27. Hz. Muhammed'e (sav) Hira Mağarası'nda ilk okunan ayetlerin yer aldığı sure hangisidir?

.....

28. Hz. Muhammed'e (sav) vahiy getiren meleğin ismi nedir?

.....

29. Müslümanlarla Mekkeli müşrikler arasında yapılan ilk savaş hangisidir?

.....

F) Aşağıdaki açıklamaları, uygun olan kavram ile eşleştiriniz.

30.

I. Kendisine güvenilen, sözünde duran kimse

II. Peygamberlerin Allah'tan (cc) aldığı vahyi insanlara iletme görevi

III. Hz. Peygamber'e ilk vahyin geldiği yer

IV. Erdemliler Birliği olarak bilinen teşkilat, kötülüklere engel olmak için kurulan yapı

V. Var olan bir şeyin manasını aramaya çalışmak için derin düşünme

a

Hilfûlfudul

b

Hira

c

cahiliye

ç

emin

d

tefekür

e

hanif

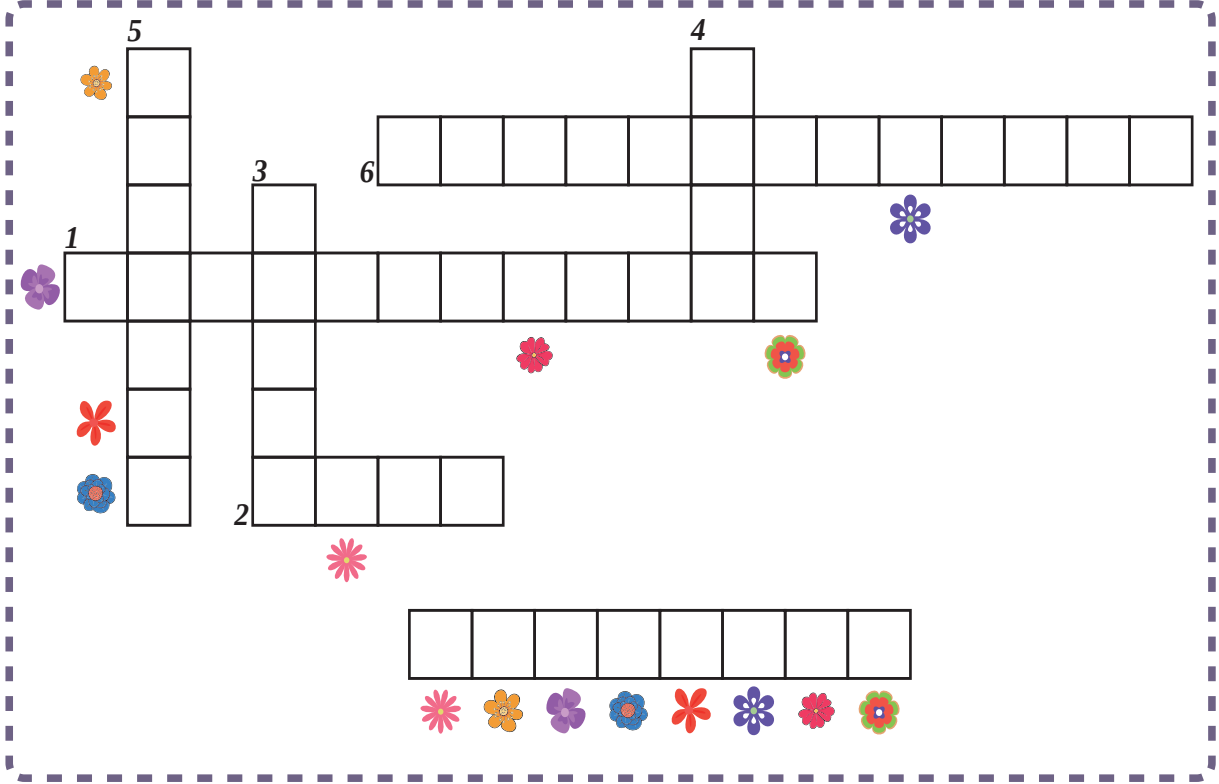

f

risalet

- G) Bulmacada istenen kavramları kutucuklara yazınız. Çiçeklerin bulunduğu kutucuklardaki harfleri aynı çiçek görsellerinin bulunduğu en alttaki kutucuklara yazınız. Bulduğunuz kelimeyi öğretmeninize söyleyiniz.

KELİME BULMACA

1. Manası “siyah taş” olan ve Kâbe’nin güneydoğu köşesinde bulunan taşın adıdır.
2. Hz. Muhammed (sav) için söylenen ve “güvenilir” manasına gelen kelimedir.
3. Hz. Muhammed’in (sav) doğduğu ve büyüdüğü şehirdir.
4. Müslümanlar için son derece önemli olan ve Mekke’de bulunan kutsal mabettir.
5. Hz. Muhammed’in (sav), Kâbe’nin onarılması sırasında tartışan insanlar arasında sağladığı çözümdür.
6. Hz. Muhammed’in (sav), Kâbe’nin onarılması sırasında fikir birliğine varamayan insanlar arasında anlaşma sağladığı olaydır.

Ünite ile ilgili daha fazla soru çözmek, zenginleştirme-destekleme sorularına ulaşmak için karekodu okutunuz.

1. Ünite Sonnot

- 1 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 65-66.
- 2 Avcı - Zengin, *Hiz. Muhammed'in Hayatı*, 29.
- 3 Gündüz, "İslam", 43.
- 4 Fayda, "Cahiliye", 7/17-19.
- 5 Kalem suresi 4. ayet.
- 6 Hamidullah, "Hilfulfudul", 18/32.
- 7 Müslim, "Birr", 66.
- 8 Erul vd., *Hiz. Peygamber'in İzinde*, 37.
- 9 Ebu Davud, "Edeb", 89.
- 10 İbni İshak, *Hiz. Peygamber'in Hayatı ve Gazveleri*, 114.
- 11 İbni Esir, *el-Kâmil fi't-Tarih*, 1/639.
- 12 Kandemir, "Hatice", 16/465-466.
- 13 Taberi, *Tarihu'l-Ümem ve'l-Müluk*, 2/280-281.
- 14 Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 41/356.
- 15 Taberi, *Tarihu'l-Ümem ve'l-Müluk*, 281; İbni Esir, *el-Kâmil fi't-Tarih*, 2/170.
- 16 Buhari, "Deavat", 11.
- 17 Müslim, "Hibat", 17.
- 18 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 72.
- 19 Ögüt, "Hacerülesved", 14/433-434.
- 20 Köksal, *İslam Tarihi*, 134-135.
- 21 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 72.
- 22 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 56.
- 23 Serinsu vd., *Dini Terimler Sözlüğü*, 365.
- 24 İbni Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, 3/4-5.
- 25 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 83.
- 26 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 83-85.
- 27 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 85.
- 28 Müddessir suresi 1-5. ayetler.
- 29 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 86-87.
- 30 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 88.
- 31 İbni İshak, *Hiz. Peygamber'in Hayatı ve Gazveleri*, 292-295; Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 101-106.
- 32 Süheyli, *Ravdatu'l-Unf fi Şerhi's-Sireti'n-Nebeviyye*, 3/216.
- 33 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 107-108.
- 34 Azizova, "Ukaz", 42/61-62.
- 35 Taberi, *Tarihu'l-Ümem ve'l-Müluk*, 1/554.
- 36 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 111-112.
- 37 İbni Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, 3/150.
- 38 İbni Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, 3/176.
- 39 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 128.
- 40 Serinsu vd., *Dini Terimler Sözlüğü*, 76, 243.
- 41 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 140.
- 42 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 143.
- 43 İbni İshak, *Hiz. Peygamber'in Hayatı ve Gazveleri*, 403, 428; Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 155, 184.
- 44 Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 196.
- 45 İbni Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, 4/268, 272.
- 46 İbni Hişam, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, 5/60.
- 47 İbni Hişam, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, 6/8-9.
- 48 İbni Hişam, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, 6/9-11.
- 49 İbni Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, 5/240; Sarıçam, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 397.

2.

ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZİN ÇEVRESİNDEKİ GENÇLER

- 2.1. Peygamberimizin Gençlerle İletişimi
- 2.2. Gençlerin Dünyasında Peygamberimiz
- 2.3. Peygamberimizin Yanında Yetişen Gençler

► Bu ünitedeki anahtar kavramlar

- istişare
- cihat
- tebliğ
- şehadet

► Bu ünite sizlerden

- Peygamberimizin gençlerle iletişimde onlara verdiği değeri sentezleyebilmeyi,
- Asrısaaadet'teki gençlerin Peygamberimize duyduğu sevgiyi çözümleyebilmeyi,
- Peygamberimizin yanında yetişen gençlerin onu rehber edinmeleri konusunda sorgulama yapabilmeyi

öğrenmeniz beklenmektedir.

Ünite
karekodu

Ünite sunusuna
ulaşmak için
karekodu okutunuz.

Üniteye Başlarken

Hız. Peygamber'in çevresindeki genç sahibiler, ona her zaman derin bir saygı duymuşlardır. Onunla konuşurken hem ses tonlarının hem de hitap şekillerinin uygun olmasına büyük bir özen göstermişlerdir. Sevgili Peygamberimize olan saygılarını yalnızca sözleriyle değil davranışlarıyla da ifade etmişlerdir. Bu durumu, sahabilerden Üsâme bin Şerîk (ra) şöyle anlatmıştır: "Resulullah konuştuğunda sahabileri, başlarının üzerinde kuş varmış gibi sessiz ve dikkatli bir şekilde onu dinlerlerdi." Genç sahibiler, Hz. Peygamber'in söz ve davranışlarına büyük değer vermiş, onun nasihatlerini dikkatle dinleyip hayatlarına uygulamış ve onun gibi yaşamaya gayret etmişlerdir.

(Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 30/394)

Sahabilerin Peygamber Efendimiz'e gösterdiği saygı ile toplumumuzdaki gençlerin büyüklere gösterdiği saygı arasındaki benzerlikler nelerdir? Örneklerle açıklayınız.

2.1. Peygamberimizin Gençlerle İletişimi

Konuya Başlarken

Hız. Peygamber, dedesi ve amcasının yanında sevgi ve saygı içinde büyütölmüşür. Amcası ona her zaman güven duymuş ve onun erken yaşlarda ticaret hayatına atılmasına yardımcı olmuştur. Hız. Muhammed (sav), kısa zamanda çalışkanlığı, dürüstlüğü ile tanınan ve insanlara güven veren bir genç hâline gelmiştir. Gençlik yıllarında da çevresinde yaşananlara karşı olgun bir tavır sergilemiştir. Genç yaşta sahip olduğu ahlaki değerler onun sadece büyüklerin değil gençlerin de sevgi, saygı ve güvenini kazanmasını sağlamıştır.

1. Hız. Peygamber'in gençlik yıllarındaki tecrübeleri onun gençlerle ilgili duygu ve tutumlarını nasıl etkilemiş olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Hız. Peygamber gençlerle iletişimde onlara nasıl değer vermiş olabilir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Yüce Allah, kullarına olan merhametinden dolayı insanlara yol göstermeleri için birçok peygamber göndermiştir. Hız. Muhammed (sav) peygamberlerin sonuncusudur. İnsanlığa bir peygamber gönderilmemiş olsaydı insanlar kendilerini doğru yola iletecek bir rehberden mahrum kalırdı. Bu sebeple Allah (cc) **“Ve seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.”**¹ (Görsel 2.1) buyurmuştur.

Görsel 2.1

Hız. Muhammed (sav) bütün dünyaya rahmet olarak gönderilmiştir.

Hız. Peygamber'in gençlerle iletişimi hakkında daha fazla bilgiye ulaşmak için karekodu okutunuz.

Rahmet, kelime manası olarak merhamet etmek, sevmek ve şefkat göstermek anlamlarına gelir.² İnsanlığa Allah'ın (cc) bir rahmeti olarak gönderilen Hız. Muhammed (sav), insanlara her zaman şefkat ve merhamet temelli bir yaklaşım sergilemiştir. Hız. Muhammed (sav), kendisine karşı savaşılan insanlara bile merhametle yaklaşmıştır. Uhud Savaşı'nda Müslümanlar büyük kayıplar vermiştir. Hatta müşrikler, Hız. Peygamber'in yanına çok yaklaşmışlardır. Sahabiler, canları pahasına ona siper olmuş fakat Hız. Peygamber'in yüzünden yaralanmasına engel olamamışlardır. Böyle bir durumda bile Sevgili Peygamberimiz, kendini düşünmek yerine, ona düşmanlık yapanları affetmiş ve Allah'ın (cc) onlara gazap etmesinden korkarak şöyle demiştir: **“Allah'ım, kavmimi affet, çünkü onlar bilmiyorlar.”**³

Sevgili Peygamberimiz, herkesi kuşatan bir şefkat ve merhamete sahipti. Hayatı yeni öğrenmeye başlayan çocuklar ve gençler söz konusu olduğunda ise bu konuda daha hassas davranmaya özen göstermiştir. Küçüklere şefkat ve merhametle yaklaşılması, onun önemli bir sünneti olarak nesiller boyu devam etmiştir.

1. Etkinlik

1 Saat

Adı	Hiz. Peygamber'in Gençlere Verdiği Değer
Amaç	Hiz. Peygamber'in gençlerle iletişimde onlara verdiği değere ilişkin bilgileri araştırabilme

Yönerge: Kutularda, bazı genç sahabilerin Sevgili Peygamberimiz hakkındaki görüşleri verilmiştir. Bu cümlelerden yola çıkarak Hiz. Peygamber'in gençlerle iletişim kurarken nelere dikkat ettiğini boşluğa yazınız.

A

Enes bin Malik (ra) şöyle demiştir:
"Resulullah, kötü sözler söyleyen birisi değildi..."⁴

B

Cerir bin Abdullah (ra) şöyle demiştir: "Müslüman olduğum günden beri Resulullah beni hiç kapıdan çevirmedi. Beni her gördüğünde mutlaka gülümserdi."⁵

C

Resulullah, Hiz. Aişe'ye şöyle buyurmuştur: "... Allah beni sıkıntı verip zorlaştırmacı olarak göndermedi. Beni ancak kolaylaştırmacı bir öğretmen olarak gönderdi."⁶

D

Abdullah bin Mesud (ra) şöyle demiştir: "Peygamber (sav) bizleri usandırmamak amacıyla vaaz için belli günler kollardı."⁷

Değerlendirme: Karekodaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Okuma Metni

Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

Ebu Mahzure'nin Hikâyesi

Hiz. Muhammed (sav), Mekke'yi fethettikten sonra müşrikler büyük bir yenilgi yaşadı. Birçok müşrik Müslümanlığı seçerken bazıları ise Hiz. Peygamber'e karşı kin besliyordu. Ebu Mahzure de Mekke'nin fethinden dolayı Sevgili Peygamberimize karşı kin tutuyordu. Ebu Mahzure, bir gün kendisi gibi müşrik olan arkadaşları ile Ci'râne bölgesinde oturuyordu. Aynı gün Hiz. Peygamber ve ordusu, Taif kuşatmasından dönmekteydi ve Ci'râne bölgesinde mola vermeye karar verdiler. Müslümanlar, ezan okumaya başlayınca Ebu Mahzure ve arkadaşları bir yere gizlenip alaylı bir şekilde ezanı taklit etmeye başladılar. Sahabiler, gençlerin bu hareketine kızarken Sevgili Peygamberimiz onlardan birinin sesinin çok güzel olduğunu fark etti ve gençleri yanına çağırttı. Gençler kendilerine büyük bir ceza verileceğini düşünürken Hiz. Peygamber, içlerinden sesi en güzel olan Ebu Mahzure'ye yöneldi. Ona ezanı öğretti ve okumasını istedi. Ebu Mahzure ezanı okumak istemiyordu ama bir yandan da artık buna mecbur kalmıştı. Ebu Mahzure ezanı okuduktan sonra Sevgili Peygamberimiz, ona bir miktar gümüş para verdi. Daha sonra şefkatle elini Ebu Mahzure'nin başına koyarak onun alnını okşadı ve ona dua etti. Bu durum Ebu Mahzure'nin kalbini yumuşattı. Ebu Mahzure orada Müslüman oldu. Hiz. Peygamber'den kendisini Mekke'ye müezzin olarak görevlendirmesini istedi. Sevgili Peygamberimiz, onun bu isteğini kabul etti. Ebu Mahzure, ömrünün sonuna kadar Mekke'de müezzinlik yaptı. Rivayete göre Ebu Mahzure, bu olaydan çok etkilendi. Hatta Sevgili Peygamberimiz okşadı diye uzun süre başının önündeki saçları dahi kestirmek istemedi.

(bk. Sarıcık, "Ebu Mahzure", 10/179)

1. Ebu Mahzure'nin yerinde siz olsaydınız Hiz. Peygamber'in anlayışlı tavrı karşısında ne düşünürdünüz?
2. Peygamber Efendimiz, Ebu Mahzure'yi hangi sebeplerden dolayı müezzin olarak görevlendirmiştir?

Sevgili Peygamberimiz ile yaşayan gençler, onun merhamet ve şefkatinden o kadar eminlerdi ki her türlü duygu ve düşüncelerini onunla paylaşmaktan çekinmemişlerdir. Peygamber Efendimiz, karşısındaki genç hatalı dahi olsa ona karşı yumuşak bir dil kullanmaya özen göstermiştir. Küçük yaşından itibaren onun gözetiminde yetişmiş olan Enes bin Malik (ra), bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: "On sene boyunca Resullulah'ın yanında bulundum. Yüce Allah'a yemin ederim ki bir kez olsun bana 'Öf!' bile demedi. Herhangi bir şeyden dolayı bana 'Niçin böyle yaptın?' demediği gibi 'Şöyle yapsaydın ya!' da demedi."⁸

H. Peygamber, gençlere değer vermiş ve onların duygularını anlamaya çalışmıştır. Bir grup Müslüman genç, İslam'ı öğrenmek amacıyla Medine'ye gelmişti. Bir süre H. Peygamber'in yanında kalan bu gençler, memleketlerinden uzak kaldıkları için ailelerini özlemişlerdi. Bu durumu fark eden H. Peygamber, gençlerle aileleri hakkında sohbet etmiştir. Ardından onlara ailelerinin yanlarına dönmelerini ve burada öğrendiklerini kendi toplumlarına öğretmelerini önermiştir.⁹

2. Etkinlik

Adı	Öğrenme Günlüğüm
Amaç	H. Peygamber'in gençlerle iletişimde onlara verdiği değeri sentezleyebilme

Yönerge: Uygulama basamaklarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Beşer kişilik gruplara ayrılınız.
2. H. Peygamber'in gençlerle iletişimi ve onlara verdiği değer ile ilgili örnek olay araştırması yapınız.
3. Grup arkadaşlarınızla belirlediğiniz bir örnek olayı, gençlerin dilinden anlatılacak şekilde drama etkinliğine dönüştürerek arkadaşlarınıza sergileyiniz.
4. Drama sonunda, verilen öğrenme günlüğünü bireysel olarak doldurunuz.

H. Peygamber'in gençlerle iletişimine dair önceden bildiklerim

H. Muhammed'in (sav) gençlerle iletişimine dair yeni öğrendiklerim

Drama etkinliği sonucunda H. Peygamber'in gençlerle iletişimine karşı hissettiklerim

Değerlendirme: Karekoddaki grup değerlendirme formunu doldurunuz.

Hız. Peygamber, çevresindeki gençleri tanımaya özen göstermiştir. Genç sahabilerin yeteneklerini keşfeden Hz. Peygamber, onları doğru bir şekilde yönlendirmiştir. Sevgili Peygamberimiz, gençlerin kendi yeteneklerini keşfetmelerine de yardımcı olmuştur. Onların güçlü yönlerini ön plana çıkararak gençleri takdir etmiştir. Bazı genç sahabileri ilmî açıdan teşvik ederken bazılarını askerî alanda görevlendirmiş, yönetim kabiliyeti olanları ise erken yaşlardan itibaren yöneticilik görevlerine atamıştır.

İslam'ın insanlar tarafından hızlı bir şekilde benimsenmesinde Hz. Peygamber'in insanlarla kurduğu doğru iletişimin önemli bir etkisi olmuştur. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“Sen onlara sırf Allah'ın lüt-fettiği merhamet sayesinde yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı kalpli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi...”**¹⁰

İstişare

Görüş alışverişinde bulunma, fikir alma, danışma (Serinsu vd., “İstişare”, 184)

Hız. Peygamber'in gençlerle kurduğu iletişimde önemli unsurlardan biri de onlarla **İstişare** etmesiydi. O, çevresindeki insanların akıl ve tecrübelerine değer vererek doğru ve etkili kararlar alabilmek için istişareye büyük önem vermiştir. Bu durum, Ebu Hüreyre'nin (ra) şu sözünden de anlaşılmaktadır: “Ashabıyla, Resulullah'tan daha fazla istişare eden hiç kimseyi görmedim.”¹¹

Görsel 2.2

Hız. Peygamber, önemli kararlar alırken istişare etmeyi öğütlemiştir.

İstişare, Kur'an-ı Kerim'de emredilen ve bu nedenle de Müslümanların önem verdiği bir uygulamadır. **“... İşler hakkında onlara danış, bir karar verince de Allah'a güven...”**¹² ayeti gereğince Hz. Peygamber, önemli kararları almadan önce her zaman çevresine danışmıştır (Görsel 2.2). Örneğin Hudeybiye Antlaşması'ndan sonra antlaşma şartlarının ağırlığı karşısında sahabiler nasıl hareket edecekleri konusunda kararsız kalmışlardır. Hz. Peygamber, doğru ve etkili bir karar alabilmek için eşi Ümmü Seleme (ra) ile istişare etmiş ve onun tavsiyelerine göre hareket etmiştir.¹³ Benzer şekilde, Bedir Savaşı'nda ordunun konuşlanacağı en uygun yer konusunda sahabileriyle istişare etmiştir. Sahabeden Hubab bin Münzir'in (ra) önerisinin stratejik açıdan en doğru karar olmasından dolayı ordunun yerini değiştirmiştir.¹⁴

Sevgili Peygamberimiz, gençleri sorumluluk alma ve bu sorumluluğu yerine getirme konusunda yetiştirmiştir. Bunun en güzel örneklerinden biri Muaz bin Cebel'dir (ra). O, Asrısaa'det'te Kur'an-ı Kerim'i ezber bilen sayılı sahabiden biriydi. Hz. Peygamber, Muaz bin Cebel'i (ra) Kur'an-ı Kerim'i insanlara öğretmesi için teşvik etmiştir. Resulullah, onun ilmî yönünü her daim takdir etmiş ve âlimlere öncülük edeceğini ifade etmiştir.¹⁵ Hz. Peygamber, yetkinliğine güvendiği Muaz bin Cebel'i (ra) Yemen'e kadı olarak göndermiştir. Muaz bin Cebel'e (ra) büyük bir sorumluluk veren Hz. Peygamber, onu görev yerine göndermeden önce bu büyük sorumluluğa karşı hazırlamaya çalışmıştır.¹⁶

Asrısaa'det'teki gençlerle ilgili e-içeriğe ulaşmak için karekodu okutunuz.

Genç sahabiler için sorumluluklarını yerine getirmek her zaman kolay olmamıştır. Sorumluluklarını yerine getirme konusunda hata yaptıkları zamanlar olmuştur (Görsel 2.3). Kab bin Malik (ra), Peygamber Efendimiz'i çok sever ve her zaman onun yanında bulunurdu. Ancak zor bir sefer olan Tebü'k Seferi'ne gitme konusunda geç kaldı ve sefere çıkamadı. Sevgili Peygamberimiz seferden döndüğü zaman Kab bin Malik (ra) ona geldi ve durumunu dürüst bir şekilde izah etti. Hatasına pişman oldu ve tövbe etti. Tövbesi kabul edilince de bütün malını Allah (cc) yolunda feda etmek istedi. Sevgili Peygamberimiz ise ona tüm malını değil sadece bir kısmını Allah (cc) yolunda sadaka olarak dağıtmasını emretti.¹⁷

Sevgili Peygamberimiz sahabilere hatalarından ders çıkarmayı ve bu hataların nasıl telafi edileceğini öğretmiştir. Örneğin Muaz bin Cebel'e (ra) şu tavsiyelerde bulunmuştur: "Nerede olursan ol, Allah'a karşı gelmekten sakın ve hassas bir kulluk bilinciyle hareket et! Yaptığın kötülüğün ardından bir iyilik yap ki onu yok etsin ve temizlesin. İnsanlara karşı da güzel ahlakla davran!"¹⁸

Görsel 2.3
Hatalı davranışlarımızı telafi etmenin yollarından biri de hediyeleşmektir.

Okuma Metni

Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

Hatanın Telifi

Bir gün Ebu Zer (ra) ve Bilal Habeşi (ra) arasında bir tartışma oldu. Ebu Zer (ra), kızgınlık ile Bilal Habeşi'yi (ra) ten renginin farklı olmasından dolayı aşağıladı. Bu duruma çok üzülen Bilal Habeşi, olanları Hz. Peygamber'e anlattı. Bunun üzerine Sevgili Peygamberimiz, Ebu Zer'i (ra) gördüğü bir yerde onu bu davranışından dolayı uyardı ve "Ebu Zer! Onu annesinden dolayı mı ayıplıyorsun? Demek ki sen, kendisinde hâlâ cahiliyeden izler bulunan bir kimsesin." dedi. Bu uyarı üzerine Ebu Zer (ra), yaptığına çok pişman oldu. Hatasını düzeltmek istedi ve Bilal Habeşi'nin (ra) yanına giderek ondan özür diledi. Bu olaydan sonra Ebu Zer (ra), insanları asla aşağılamadı.

(Müslim, "Eyman", 38; Buhari, "İman", 22)

1. Anlatılan olaya göre Ebu Zer (ra), Bilal Habeşi'den (ra) niçin özür dilemiştir?

2. Günlük hayatta hatalarınızı telafi etmek için hangi davranışlarda bulunuyorsunuz? Bu durumla ilgili yaşadığınız bir olayı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bilgi Görseli 2.1: Hz. Peygamber'in gençlerle kurduğu iletişimin özellikleri

Hikaye Köşesi

Metinden hareketle soruyu cevaplayınız.

Zehra'nın Sorumluluk Yolculuğu

Zehra; Enes bin Malik (ra), Hz. Aişe, Hz. Fatıma, Muaz bin Cebel (ra) gibi genç sahabilerin hayatlarını okumayı çok severdi. Sahabilerin özellikle küçük yaşlardan itibaren büyük sorumluluklar üstlenmiş ve bu sorumlulukları başarıyla yerine getirmiş olmaları onu derinden etkilerdi. Her zaman “Bir gün ben de onların yaptığı gibi büyük işler başarabilir miyim?” diye düşünürdü. İçindeki bu isteği ve azmi desteklemek için öğretmeninden yardım istedi.

Öğretmeni ise Zehra'ya “Öncelikle seni genç sahabileri örnek alma isteğinden dolayı tebrik ederim. Onlar, Allah'ın (cc) dinini yaymak için çok büyük sorumluluklar aldılar. Peygamber Efendimiz, çevresindeki genç sahabileri büyük görevlerle değil onlara önce küçük görevler vererek eğitmiştir. Gençlere öncelikle inanç ve ibadet noktasında Allah'a (cc) karşı sorumluluklarını öğretmiş ardından onlara ailelerine, çevrelerine ve doğaya karşı olan görevlerinden bahsetmiştir. Böylece Sevgili Peygamberimiz, gençlere sorumluluk duygusunu aşılamıştır. Küçük sorumlulukları doğru şekilde yerine getirenler, zamanla daha büyük sorumlulukları taşımaya hazır hâle gelirler.” dedi.

Öğretmenin bu sözleri Zehra'nın zihninde bir fikir uyandırdı. Bir yandan genç sahabileri örnek almak istiyordu ancak kendi hayatına dönüp baktığında bazı sorumluluklarını yerine getirirken yeterince dikkatli olmadığını fark etti. Bu düşüncelerle eve dönerken öğretmenin söylediğini hatırladı ve kendi hayatında bir değişiklik yapmaya karar verdi.

İlk olarak namazlarını daha dikkatli kılmaya başladı. Namazın, Allah'a (cc) karşı önemli bir sorumluluk olduğunu düşündükçe her namazını titizlikle kılmaya özen gösterdi. Ardından kişisel temizlik ve günlük ödevleri konusunda da daha dikkatli olmaya karar verdi. Annesinin yükünü hafifletmek için elinden geleni yaparak evdeki sorumluluklarını yerine getirmeye çalıştı.

Zehra, sadece Allah'a (cc) karşı olan sorumluluklarına değil çevresindeki insanlara karşı olan sorumluluklarına da dikkat etmeye başladı. Annesine daha fazla yardımcı oluyordu, arkadaşlarına karşı daha sabırlı ve anlayışlı davranıyordu. Kendi davranışlarını gözden geçirdikçe çevresine olan tutumunda da değişiklikler olmaya başladı. Bu durum, ailesinin ona olan güvenini artırdı ve Zehra da hayatındaki güzel değişimleri görmeye başladı.

Zehra genç sahabilerin hayatını örnek alarak başladığı bu yolculukta her küçük adımın aslında büyük bir anlam taşıdığını fark etti. Sorumluluklarını yerine getirdikçe Allah'a (cc), ailesine ve çevresine olan sorumluluklarını daha derin bir şekilde hissediyor ve gelecekteki büyük sorumluluklara da kendini daha hazır hissediyordu.

(Kitap için yazar tarafından oluşturulmuştur.)

1. Zehra'nın sahabileri örnek alarak sorumluluklarının farkına varması, onun hayatında ne gibi değişikliklere sebep olmuştur? Düşüncelerinizi verilen alana yazınız.

Kontrol Noktası

Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız. Hz. Peygamber'in gençlere verdiği değere ilişkin güvenilir kaynaklardan araştırma yapınız, bulduğunuz örnek olayları inceleyiniz. Hz. Muhammed'in (sav) gençlere nasıl değer verdiğine ilişkin aşağıda verilen maddelerin altına bulduğunuz örnek olayları kısaca yazınız.

Hz. Peygamber,

gençlerin ihtiyaçlarını gözetmiştir. Örneğin

gençlere merhametle yaklaşmıştır. Örneğin

gençlerle fikir alışverişinde bulunmuştur. Örneğin

gençlere sorumluluk vermiştir. Örneğin

2.2. Gençlerin Dünyasında Peygamberimiz

Konuya Başlarken

Hz. Ali'ye, sizler Resulullah'ı nasıl severdiniz, diye sordular. Hz. Ali şunları söyledi: "Vallahi biz; bütün mal varlığımızdan, çocuklarımızdan, babalarımızdan, analarımızdan ve susadığımızda soğuk suya duyduğumuz sevgiden daha çok Resulullah'ı severdik."¹⁹

1. Metinden hareketle Hz. Peygamber ile yanında yetişen gençler arasındaki sevgi ve bağlılık hakkında neler düşünüyorsunuz?

Hz. Muhammed'in (sav) peygamberlik görevini yerine getirdiği döneme Asr-ı Saadet denmektedir. Kur'an-ı Kerim, o dönemde yaşayan sahabeden "Allah onlardan razı, onlar da Allah'tan razı olmuştur."²⁰ diye bahsetmektedir.

3. Etkinlik

10 dk.

Adı	Asrısaadet'teki Gençlerin Hz. Peygamber'e Olan Sevgisi
Amaç	Asrısaadet'teki gençlerin Peygamberimize duyduğu sevgiye ait unsurları açıklayabilme

Yönerge: Metinden hareketle soruyu cevaplayınız.

"Peygamber Efendimiz vefat ettikten sonra Ebu Hüreyre (ra) Medine pazarına gitti ve alışverişle uğraşan insanlara şöyle seslendi: 'Ey çarşı-pazar halkı! Sizi engelleyen şey nedir?' Onlar 'Hangi konuda ey Ebu Hüreyre?' diye sorduklarında şöyle devam etti: 'Resulullah'ın mirası orada dağıtılırken siz burada duruyorsunuz! Niçin gidip de ondan nasibinizi almıyorsunuz?' Onlar 'Nerede?' diye sorunca 'Mescitte.' diyerek cevap verdi. İnsanlar adeta koşturarak mescide gittiler. Ebu Hüreyre ise yerinde durdu ve onları bekledi. Döndüklerinde onlara 'Ne oldu?' diye sordu. İnsanlar 'Ey Ebu Hüreyre! Mescide gittik. İçeriye de girdik. Ancak orada miras olarak dağıtılan herhangi bir şey göremedik!' dediler. Ebu Hüreyre ise 'Mescitte kimseyi görmediniz mi?' diye tekrar sordu. Onlar 'Evet! Bir grubun namaz kıldığını, diğer bir topluluğun Kur'an okuduğunu, başka bir grubun da helal ve haram meselelerini müzakere ederek ilimle meşgul olduklarını gördük!' dediler. Bunun üzerine Ebu Hüreyre şöyle dedi: 'Hâlâ anlamıyor musunuz? İşte Hz. Muhammed'in (sav) asıl mirası zaten budur!'"

(Heysemi, Mecmau'z-Zevaid, 2/30)

Asrısaadet'teki gençlerden biri olan Ebu Hüreyre (ra), tüm sahabeler gibi Peygamber Efendimiz'e olan sevgi ve saygısını onun vefatından sonra da devam ettirmiştir. Ona olan vefa ve sadakatini Hz. Muhammed'in (sav) Kur'an, namaz, ilim gibi manevi miraslarına sahip çıkarak göstermiştir.

1. Asrısaadet'teki gençlerin, Peygamber Efendimiz'e vefa ve sadakatle bağlı kalmasının sebepleri nelerdir? Düşüncelerinizi verilen alana yazınız.

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

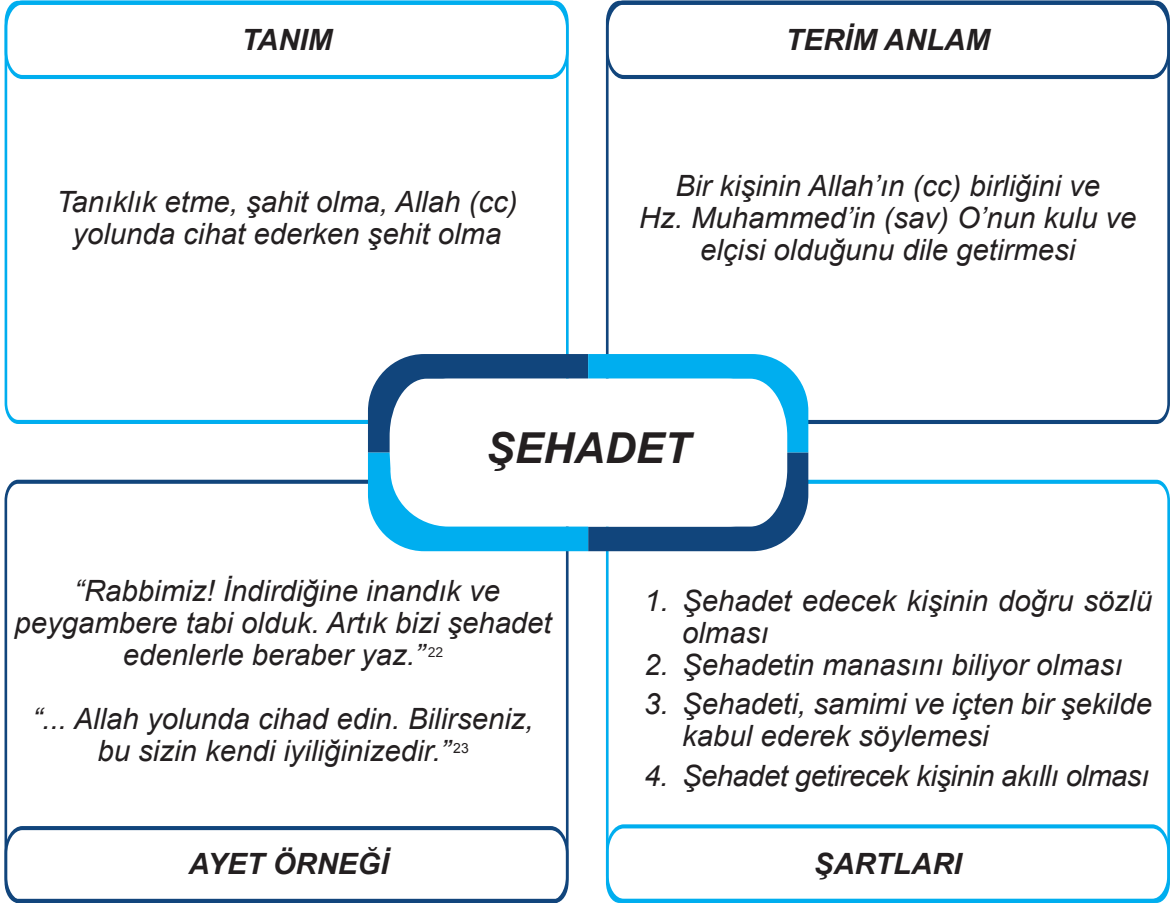

şehadet

Kendisinden tanıklık istenen kişinin görmüş olduğu bir olayı Allah'ın huzurunda bulunuyor gibi bir duyguyla dosdoğru haber vermesi, şahitlik yapması. (Serinsu vd., "şehadet", 338)

Genç bir sahabe olan Muaz bin Cebel (ra), Sevgili Peygamberimizin yanında yolculuk yapıyordu. Peygamber Efendimiz ona "Ey Muaz!" diye seslendi. Hz. Muaz hemen "Buyur ya Resulallah! Emrine amadeyim!" diye karşılık verdi. Hz. Peygamber, ona iki kere daha bu şekilde seslendi ve başka bir şey söylemeden bekledi. Böylece onun dikkatini toplamak istedi. İyice meraklanan Hz. Muaz, Sevgili Peygamberimizin söyleyeceklerine kulak kesildi. Ne söyleyecek diye pürdikkat onu izlemeye başladı. Sonunda Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurdu: "Kim, kalbiyle tasdik ederek Yüce Allah'tan başka ilah olmadığına ve Hz. Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna **şehadet** ederse Allah ona cehennemi haram kılar."²¹

"Şehadet" kavramı bir şeyin doğruluğuna inanmak manasında kullanılmıştır. Şehadet kavramı aynı zamanda tanıklık etmek manasına da gelir ki buna "şahitlik etmek" deriz. Öyleyse bizler "kelime-i şehadet" getirdiğimizde hem Yüce Allah'tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed'in (sav) O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahitlik ediyor hem de bunun doğruluğuna inandığımızı açıklamış oluyoruz. Yine bu sebeple Allah (cc) yolunda savaşarak ölenlere de "şehit" diyoruz. Çünkü şehitlerimiz, Yüce Allah'ın varlığı ve birliği yönündeki şehadetlerini canlarını feda ederek göstermiş olurlar. Böylece onlar en büyük şahitliği yapmaktadırlar.

Bilgi Görseli 2.2: Şehadet kavramının Frayer (Freye) tekniği ile gösterimi

Görsel 2.4: Hz. Peygamber'in evinin ve mescidinin bulunduğu yer olan Mescid-i Nebevi'nin ilk şekli (Temsili)

İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ancak Hz. Peygamber'in sözleri ve davranışları sayesinde anlayabilir, hayatımıza uygulayabiliriz. Çünkü o, ayetleri açıklamış ve hayatında uygulamıştır. Yüce Allah Kur'an'da **"Namazı kılın, zekâtı verin."**²⁴ buyurur ancak namazın kaç rekât olduğunu ve nasıl kılınacağını, hangi maldan ne kadar zekât verileceğini bize Sevgili Peygamberimiz öğretmiştir.

Yüce Allah, onu âlemlere rahmet olarak göndermiştir²⁵ (Görsel 2.4). Hz. Peygamber'in sevgisi bütün insanlığı içine alacak kadar büyüktü. Kendisini örnek almamız gereken ve bizi böylesine seven Sevgili Peygamberimiz, kendisine yakın olabilmemiz konusunda ise şöyle bir müjde vermiştir:

*"Kıyamet gününde insanların bana en yakın olanı üzerime en çok salatüselam okuyanıdır."*²⁶

Şehadet kavramıyla ilgili e-içeriğe ulaşmak için karekodu okutunuz.

cihat

Allah yolunda savaşmaktır. Aynı zamanda İslam'ın bilinmesi, yaşanması, tanınması ve yüceltilmesi için gayret göstermektir. (Serinsu vd., "cihat", 50)

tebliğ

Peygamberlerin, Allah'ın kendilerine indirmiş olduğu vahiyleri insanlara eksiksiz olarak bildirmesidir. (Serinsu vd., "tebliğ", 354)

Görsel 2.5

İnsanların yeteneklerine göre yetiştirilmesi başarıyı beraberinde getirir.

Asrısaaadet'teki gençlerin Hz. Peygamber'e sevgi ve bağlılığını gösterme yollarıyla ilgili e-içeriğe ulaşmak için karekodu okutunuz.

Urve bin Mesud (ra), sahabenin Hz. Peygamber'e olan sevgisini şöyle anlatmaktadır: "Yüce Allah'a yemin ederim ki ben birçok kralın huzuruna çıktım; heyet içerisinde Kayser'e, Kisra'ya ve Necaşi'ye gittim. Vallahi, Hz. Muhammed'in (sav) ashabının ona saygı gösterdiği kadar hiçbir krala adamlarının saygı gösterdiğini görmedim. Öyle ki Hz. Muhammed (sav), sahabilerine bir şey emredince o emri yerine getirmek için hemen koşuşturuyorlar! Konuştuğu zaman sahabileri seslerini onun yanında iyice alçaltıyorlar! Ona çok saygı duyuyorlardı."²⁷ Sahabilerin Sevgili Peygamber'e olan vefa ve sadakatini gören Urve bin Mesud (ra), sonraki süreçte bu durumdan etkilenip Müslüman olmuştur.

Sevgili Peygamberimiz genç sahabilerin kişilik özelliklerini çok iyi bildiği için onlara uygun görevler vermiş, görevlerinde başarılı olmaları için onları teşvik etmiştir (Görsel 2.5). Genç sahabiler de ona itaat etme konusunda çok dikkatli davranmışlardır. Hz. Peygamber'in emirlerini yerine getirmişler ve onunla birlikte mücadele etmekten geri durmamışlardır. Onlar, **cihat** etme ve Allah (cc) uğrunda şehit olma gayesiyle yaşamışlardır. Nitekim Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Kim içtenlikle Allah'tan şehit olmayı dilerse yatağında bile ölse Allah onu şehitlerin makamlarına ulaştırır."²⁸ Bu hadisten anlaşıldığı üzere cihadın farklı yönleri de bulunmaktadır.

Bir Hadis

Hz. Peygamber, şöyle buyurmuştur: "(Asıl) Cihad, kişinin kendi nefsiyle (kötü arzu ve istekleriyle) olandır."

(Tirmizi, "Fedailü'l-Cihad", 2)

Genç sahabiler, cihadın yalnızca savaş meydanlarında gerçekleşmediğini bilirlerdi. Onlara göre tebliğ, insanları hakka davet etmek ve İslam'ın güzelliklerini anlatmak gibi önemli bir cihat yöntemi idi. Bu bilinçle hareket eden sahabiler, **tebliğ** faaliyetlerine büyük önem vermiştir.

4. Etkinlik

10 dk.

Adı	Sevginin Etkileri
Amaç	Asrısaadet gençlerinin Hz. Peygamber'e duydukları sevgiyi çözümleyebilme

Yönerge: Metinleri okuyunuz ve metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.

Namaz, Mekke'de farz kılınmıştır. Müslümanlar Medine'ye hicret ettikten sonra insanların namaza nasıl çağrılacağı ilk başta belirlenmemiştir. Hz. Peygamber bu konuda herkesin fikrini almıştır. Sahabilerden bazıları insanların namaza çan çalarak, bazıları boruya üfleyerek, bazıları da ateş yakarak çağırılması teklifinde bulunmuştur. Hz. Peygamber, bu teklifleri başkalarının âdetleri olduğu için reddetmiştir. Bazı sahabeler ise rüyalarında ezan sözlerini işittiklerini Peygamber Efendimiz'e anlatmışlardır. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz Müslümanların ezanla namaza çağırılmasına karar vermiştir. Hz. Peygamber, ezan okuması için de Hz. Bilal'i görevlendirmiştir.²⁹

İbni Abbas (ra) Hz. Peygamber'den bir şeyler öğrenmek için sürekli onun yanında bulunmaya çaba göstermiştir. İbni Abbas'ın (ra) bu gayretini gören Sevgili Peygamberimiz "Allah'ım onu dinde anlayış sahibi kıl, ona hikmeti öğret." diye dua etmiştir. Hz. Peygamber'in bu duası, kendisini yetiştirmesi konusunda İbni Abbas'ı teşvik etmiştir. Hz. Peygamber'den sonra da bilgi ve zekâsı ile insanları yönlendiren İbni Abbas (ra), Kur'an'ın çevirmeni anlamına gelen "Tercümânü'l Kur'ân" olarak anılmıştır.³⁰

Abdullah bin Amr (ra) anlatıyor: "Bir sahabi Hz. Peygamber'e geldi ve cihada katılmak için izin istedi. Hz. Peygamber ise ona 'Senin annen baban var mı?' diye sordu. Adam 'Evet, var.' deyince 'Öyleyse sen onlara hizmet ederek cihat et.' buyurdu."³¹

1. Asrısaadet'teki gençlerin İslam için vermiş oldukları mücadelede Hz. Peygamber'e duydukları sevginin etkisini açıklayınız.
2. Hz. Peygamber'e duyduğunuz sevgi ve saygıyı göstermek için günlük hayatta sizler neler yapıyorsunuz? Düşüncelerinizi aşağıdaki alana yazınız.

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Kontrol Noktası

Soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

1. *Peygamber Efendimiz'in hangi özellikleri sahabilerin ona sevgiyle bağlı olmasında etkili olmuştur?*

2. *Sahabiler, Hz. Peygamber'e olan sevgi ve bağlılıklarını nasıl ifade etmişlerdir?*

2.3. Peygamberimizin Yanında Yetişen Gençler

Konuya Başlarken

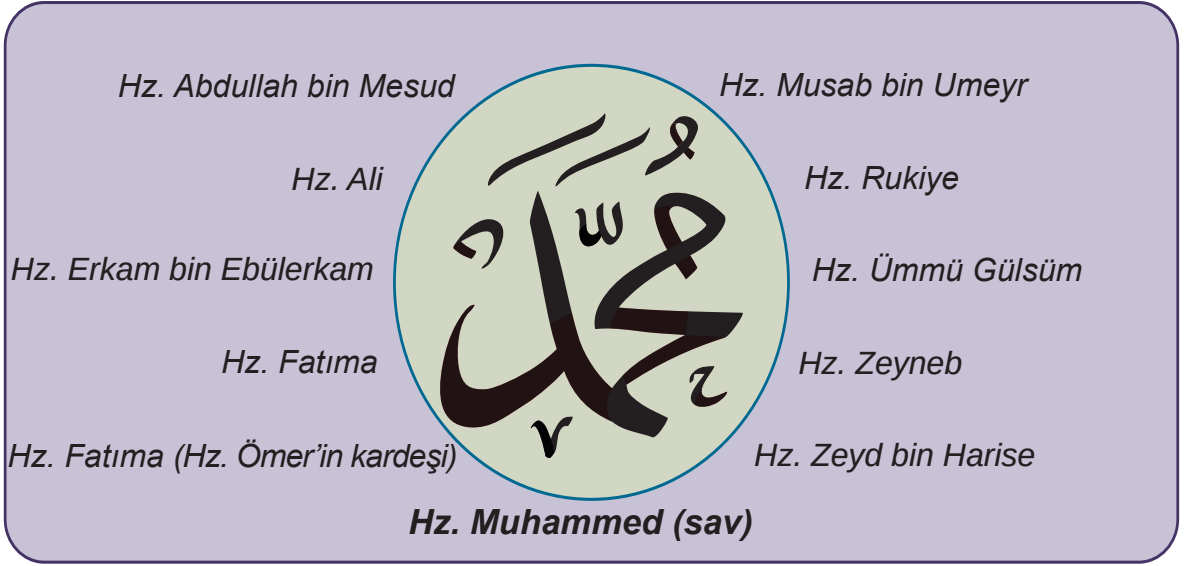

İnsanlar yeni şeyler öğrenmek veya bir alanda kendilerini yetiştirmek istediklerinde genellikle bir rehber ihtiyacı duyarlar. Örneğin bugün çok başarılı bir mühendisi düşünelim. Bu mühendis doğru bir şekilde yönlendirilmemiş olsaydı sahip olduğu başarıya ulaşabilir miydi? Sevgili Peygamberimiz de insanlara doğru yolu göstermesi için gönderilmiş bir rehberdir. Onun rehberliğinde yetişen sahabiler de öğrendiklerini hayata geçirerek başka insanlara yol göstermiştir.

1. **Metinden yola çıkarak insanların Hz. Peygamber'in rehberliğine neden ihtiyaç duymuş olabileceğini düşününüz. Fikirlerinizi paylaşınız.**
2. **Hz. Peygamber'in rehberliğinde yetişen gençler, ondan öğrendikleriyle diğer insanlara hangi amaçla rehberlik etmiştir? Düşüncelerinizi paylaşınız.**

İnsanı iyiye, güzele ve doğruya çağıran İslam'ın davetine koşanların çoğu gençlerden oluşmuştur. Hz. Peygamber'in insanları karanlıktan aydınlığa çıkaran mesajına en çok gençler ilgi göstermiş ve ona destek olmuşlardır. Sevgili Peygamberimiz, anlattığı mesajı hayatında uygulayan en güzel örnekti.

Gençlerin Müslüman olmasına büyük önem veren Peygamber Efendimiz, gençlerle çok yakın arkadaşlıklar kurmuştur. Onlara sorumluluk vermiş ve onları sorunun değil çözümün bir parçası olmaya çağırmıştır. Hz. Peygamber gençlerle vakit geçirmiş, onlara ikramda bulunmuş ve davetlerine icabet etmiştir. Onların gayretlerini takdir etmiş, onları yeteneklerine göre yönlendirmiştir. Hz. Peygamber'in bu özelliği gençlerin ona ilgi göstermesinin en önemli sebeplerindendi. Gençlerin akın akın Müslüman olmasının arka planında Hz. Peygamber'in onlara verdiği kıymet vardır.

Bilgi Görseli 2.3: Hz. Peygamber'e ilk iman eden sahabilerin çoğu gençlerden oluşmuştur.

Cahiliye Dönemi'nde yaşanan olaylar toplumun büyük bir kesimini olumsuz etkilemiştir. Adaletin uygulanmadığı ve insana gereken değer verilmediği bu toplumda haksızlıklar artmış ve kötülükler yaygınlaşmıştır. Bu durum ise insanların çaresiz ve mutsuz bir şekilde yaşamalarına sebep olmuştur. Yaşanan bu olumsuzluklardan en çok etkilenenler ise dönemin çocukları ve gençleriydi.

Adaletsiz bir topluma peygamber olarak gönderilen Hz. Muhammed (sav), toplumun yanlış yönlerini insanlara anlatmıştır. O; insanlığı, bir olan Allah'a (cc) inanmaya ve Cahiliye Dönemi'nin yaygın kötülüklerine bulaşmadan İslam'a uygun bir hayat yaşamaya davet etmiştir. Bu davet, en çok da toplumun yanlışlarından rahatsız olan gençlerin dikkatini çekmiştir. Cahiliye toplumu onlara sorgulamayı yasaklamış ve düzenin asla değişmeyeceğini söylemiştir. Sevgili Peygamberimiz ise onları sorgulamaya teşvik etmiş ve İslam inancı sayesinde daha güzel bir toplum olunabileceğini savunmuştur. Hz. Peygamber'in tebliğini dinleyen gençler, toplumun yanlışlarını sorgulamaya, sorguladıkça da toplum tarafından büyük bir baskı görmeye başlamışlardır.

Birçok genç, Sevgili Peygamberimizin tebliğini kabul etmiş ve onun etrafında kenetlenmeye başlamıştır. Büyük bir cesaretle inançlarını çevresindekilere ifade etmişlerdir. Bu kararlı duruştan etkilenen insanlar da toplumdaki yanlış inanışları sorgulamaya başlamıştır. Toplumdaki bu uyanıştan rahatsız olan müşrikler, sahabilere çeşitli baskılar yapmış fakat bu baskılar genç sahabeyi yıldıramamıştır. Peygamber Efendimiz'in yönlendirmesiyle Müslüman bir grup Habeşistan'a hicret etmişti (Görsel 2.6). Hz. Peygamber, bu grubun liderliğine Cafer bin Ebu Talib'i (ra) getirmiştir. Cafer bin Ebu Talib (ra), doğup büyüdüğü topraklardan ayrılırken genç yaşında büyük bir kafilenin de sorumluluğunu almıştır.³²

Görsel 2.6: Müslümanlar, inançlarını özgürce yaşayabilmek için hicret etmek zorunda kalmıştır.

Müslümanların Habeşistan'a hicret etmesinden rahatsız olan müşrikler, Habeşistan Kralı Necaşi'ye bir elçi göndermiştir. Elçi, Müslümanları kendilerine teslim etmesi konusunda Necaşi'yi ikna etmeye çalışmıştır. Necaşi'nin huzuruna çıkan Cafer bin Ebu Talib (ra) her şeyi göze alarak inancını savunmuş ve İslam'ı tebliğ etmiştir. Cafer bin Ebu Talib'in (ra) tebliğinden etkilenen Necaşi, Mekkeli müşriklerin isteklerini reddetmiş ve Müslümanları ülkesinde ağırlamaya devam etmiştir.³³

Okuma Metni

Metinden hareketle soruları cevaplayınız.

Cafer bin Ebu Talib (ra) İslam'ı Anlatıyor

Müslüman heyeti, Habeşistan Kralı Necaşi'nin huzuruna çıktığı zaman Necaşi onlara İslam'ı neden seçtiklerini sordu. Heyetin temsilcisi olan Cafer bin Ebu Talib (ra) ise ona şu şekilde cevap verdi: "Ey hükümdar! Biz cahilce yaşayan bir toplumduk. Putlara tapar ve her türlü kötülüğü yapardık. Akrabalık bağına riayet etmezdik. Komşularımıza ve himayemiz altındakilere kötü davranırdık. İçimizdeki güçlüler, zayıflarımızı ezerdi. Sonra Yüce Allah bize aramızdan; soyunu, doğruluğunu, güvenilirliğini ve iffetini yakından tanıdığımız bir resul gönderdi. Bu resul bizleri Allah'ın birliğine, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaya ve taptığımız putları terk etmeye davet etti. O; bizlere doğru sözlü olmayı, emaneti sahibine vermeyi, akrabalık bağını gözetmeyi, komşuluğu ve birlik olmayı, haramlardan ve kan dökmekten uzak durmayı öğretti. Bizi kötülüklerden, yalan sözden, yetim malı yemekten alıkoydu. Bize, namaz kılmayı ve oruç tutmayı emretti. (...) Bunun üzerine biz de ona iman ettik. Onun dediğini doğru bulduk ve kabul ettik. Bize haram kıldığı şeyleri haram, helal kıldığı şeyleri de helal saydık. Sonrasında ise kavmimiz bize saldırdı. Bize işkence yaptılar, tekrar putlara tapmamız için bizi dinimizden döndürmek istediler. Bize zulmettiklerinde ve dinimizi yaşamamıza engel olduklarında senin ülkeneye gelmek için yola çıktık. Başka ülkelere gitmek yerine seni tercih ettik. Ey hükümdar! Bunu yaparken senin yanında zulme uğramamayı ümit ettik!"

(İbni Esir, el-Kâmil fi't-Tarih, 1/677)

(Kısaltılmıştır.)

1. Sizce Cafer bin Ebu Talib (ra), İslam'ın hangi yönlerinden etkilenecek Müslüman olmuştur?

2. Cafer bin Ebu Talib'in (ra) mücadelesini örnek alan bir genç olarak hayatınızda karşılaştığınız zorluklarla mücadele etme yöntemleriniz nelerdir? Bir örnekle anlatınız.

5. Etkinlik

10 dk.

Adı	5N1K
Amaç	Hiz. Peygamber'in yanında yetişen gençlerin onu rehber edinmesi hakkında sorular sorabilme

Yönerge: 5N1K sorularını cevaplayınız.

5N1K

KİM?

Peygamber Efendimiz Habeşistan'a hicret edecek kafilenin liderliğini kime vermiştir?

NE?

Genç sahabilerin Hiz. Peygamber'i örnek almasında etkili olan özellikler nelerdir?

NASIL?

Sevgili Peygamberimiz, gençlere nasıl örnek olmuştur?

NE ZAMAN?

Sevgili Peygamberimiz, gençlerle ne zaman istişare etmiştir?

NEREDE?

Gençler, Hiz. Peygamber'in kendilerine örnek aldıkları özelliklerini nerede kullanmışlardır?

NİÇİN?

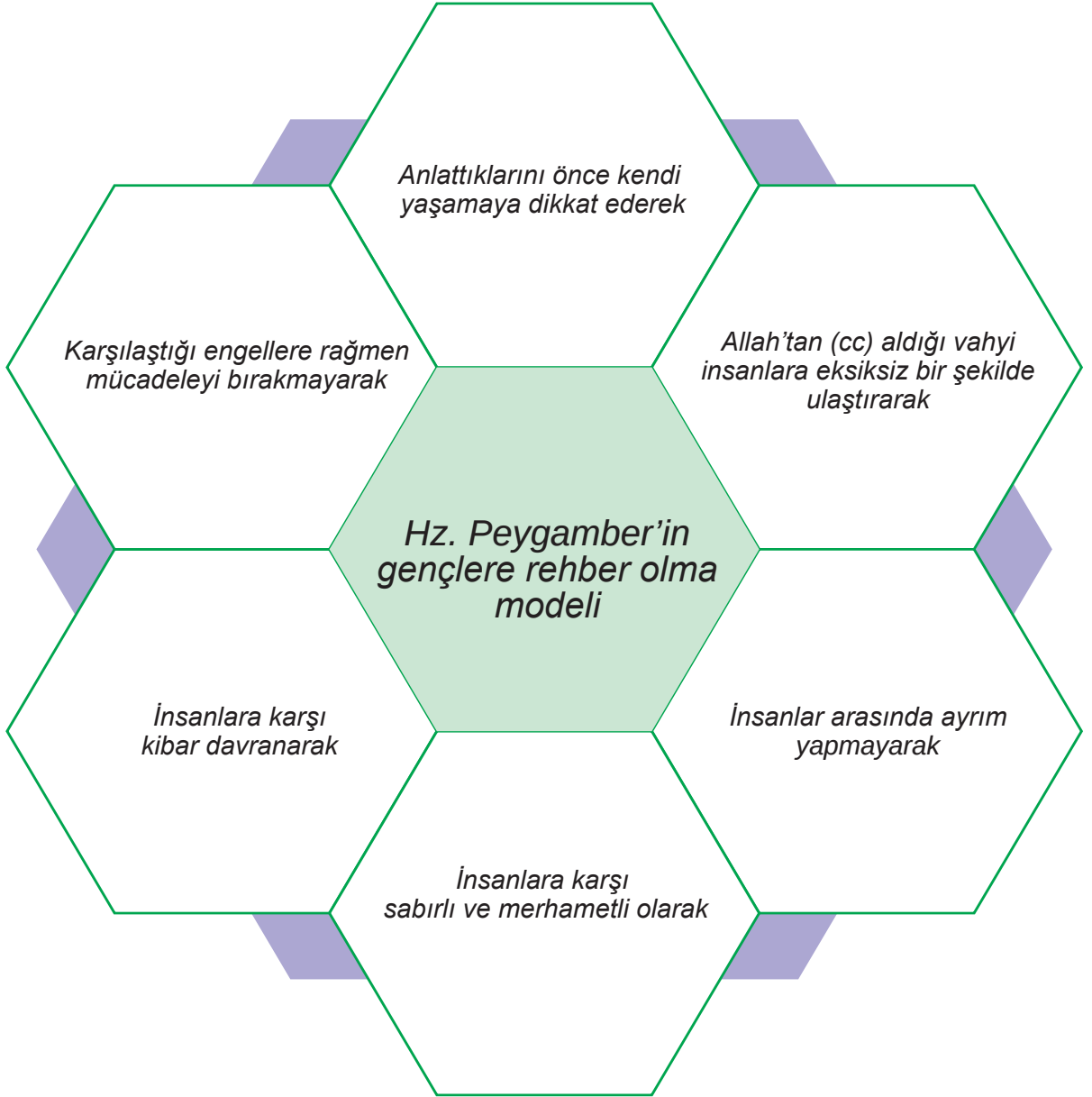
Genç sahabiler, yaşamları boyunca niçin Hiz. Peygamber'i örnek almıştır?

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Hız. Muhammed'in (sav) tebliğinden etkilenen gençler insanları İslam'a davet etme görevinde ona destek olmuşlardır. Genç sahabilerin bu desteği, İslam'ın yayılmasına büyük katkıda bulunmuştur. Musab bin Umeyr'in (ra) İslam'ın tebliğindeki rolü bunun en güzel örneklerinden biridir. O, İslam'ı kabul etmesinden sonra çeşitli baskılar görmüştür. Baskılara ve tehditlere boyun eğmemiş, sahip olduğu bütün imkân-lardan İslam için vazgeçmiştir. Musab bin Umeyr (ra), inancına her zaman bağlı kalmış ve İslam'ı anlatma konusunda büyük bir özveri sergilemiştir. Onun sahip olduğu bu özelliklerinin farkında olan Sevgili Peygamberimiz, Musab bin Umeyr'i (ra) bir davetçi olarak Medine'ye göndermiştir. Böylece Medine hicrete hazır hâle getirilmiştir. O, Medinelilere İslam'ı anlatmış ve onların Müslüman olmalarına vesile olmuştur. Musab bin Umeyr (ra), bu yönüyle İslam'ın ilk öğretmeni kabul edilmiştir.³⁴

Etkileşimli 5N 1K bilgi görseline ulaşmak için karekodu okutunuz.

Bilgi Görseli 2.4: Hz. Peygamber gençlere rehber olmuştur.

Görsel 2.7

Genç sahabiler, İslam'ı anlatmak için tebliğ faaliyetlerinde bulunmuştur.

Görsel 2.8

Müslümanlar, sahabeden duydukları Hz. Peygamber'in hadislerini gelecek nesillere aktarmışlardır.

Hz. Peygamber'in sabırlı ve mücadeleci bir davetçi olma özelliğini örnek alanlardan biri de kızı Hz. Zeyneb'di. O, Hz. Muhammed'e (sav) peygamberlik geldikten sonra ilk iman edenler arasında yer almıştır. Fakat Hz. Zeyneb'in eşi, toplum baskısından çekinerek iman etmek istememiştir. Hz. Zeyneb, eşine rağmen inancından vazgeçmemiştir. Onun, eşine karşı sabırlı ve nazik tutumu sonraki dönemlerde eşinin Müslüman olmasına vesile olmuştur.³⁵

Genç sahabiler, Peygamber Efendimiz'i doğru bir şekilde anlama konusunda büyük gayret göstermişlerdir (Görsel 2.7). Hz. Peygamber'in etrafından ayrılmayan gençler, onun davranışlarını büyük bir titizlikle gözlemlemişlerdir. Gözlemlediklerini hayatlarına da aktaran genç sahabiler, öğrendiklerini başka insanlara da ulaştırmak için çabalamışlardır. Genç sahabilerin bu gayreti İslam'ın dünyaya yayılmasında da önemli bir faktör olmuştur (Görsel 2.8). Çalışkanlığıyla öne çıkan genç sahabilerden biri de Abdullah'tı (ra). O, küçük yaşından itibaren Sevgili Peygamberimizin yanında bulunmuştur. Abdullah bin Ömer (ra), Hz. Peygamber'in sözlerini anlamaya çalışmış; hâl ve hareketlerini gözlemlemiştir. Hz. Peygamber'i her konuda örnek alan Abdullah bin Ömer (ra), onun davranışlarını ve sözlerini önce kendi hayatında uygulamış daha sonra da diğer insanlara iletmiştir. Abdullah bin Ömer (ra), en çok hadis nakleden sahabilerden kabul edilmiştir.³⁶

6. Etkinlik

15 dk.

Adı	Masal Yazıyorum
Amaç	Duygu, düşünce ve değerlerini ifade ederken özgür ve kararlı olma konusunda farkındalık kazanabilme

Yönerge: Giriş kısmı verilen masalın kahramanı olduğunuzu düşünerek devamını yazınız.

Uzak Şehrin Bilge Genci

Zamanın birinde çok uzaklarda bir şehir varmış. Bu şehrin insanları özünde çok iyi insanlarmış fakat onları doğruya ve güzele çağıran bir rehberleri olmadığı için iyiliği ve güzelliği bilmezlermiş. Şehirdeki insanlar birbirlerine haksızlıklar yaparmış. Yaşananlar insanlar arasındaki güveni zedelemeye başlamış. İnsanlar bu duruma çok üzülürmüş. Derken bir gün şehre bir genç gelmiş. Bu genç, şehirdeki diğer insanlara hiç benzemezmiş. Genç, şehirde yaşamaya başlamış ama şahit olduğu haksızlıklar gencin canını sıkmış. Düşünmüş taşınmış ve şehirdeki insanlara doğru ve güzeli öğretmeye, haksızlıklarla mücadele etmeye karar vermiş.

(Kitap için yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Peygamber Efendimiz'in çok yönlü bir kişiliği vardı. Sevgili Peygamberimiz İslam'ı tebliğ etme, devlet başkanı ve ordu komutanı olma görevleriyle de insanlar için en güzel örnek olmuştur. Kendini diğer insanlardan üstün görmemiştir. Yapılacak işlerle ilgili arkadaşlarıyla fikir alışverişinde bulunmuştur.

Ünite kavram oyununa ulaşmak için karekodu okutunuz.

Sahabiler, Hz. Peygamber'le savaşlara katılmıştır. Savaşlar sırasında Sevgili Peygamberimiz sahabilere farklı görevler vermiştir. Örneğin Hz. Ali ve Musab bin Umeyr'e (ra) sancak tutma,³⁷ bazı genç sahabiye de ordu komutanlığı görevini vermiştir. Orduda Üsame bin Zeyd'den (ra) yaşça büyük sahabiler olmasına rağmen Sevgili Peygamberimiz, yaştan ziyade liderlik kabiliyetine önem vermiştir. Bu sebeple Usame bin Zeyd'i (ra) henüz on sekiz yaşındayken ordu komutanı yapmıştır. Yönetim konusunda yetenekli olan sahabilerden Attab bin Esid'i (ra) Mekke'de kadı olarak görevlendirmiştir.³⁸

Hz. Peygamber'in liderliğinde çeşitli görevler üstlenen sahabiler, bu sorumlulukları büyük bir onur ve sadakatle yerine getirmişlerdir. Sevgili Peygamberimiz tarafından bir göreve layık görülme, sahabiler için büyük bir şeref sayılmıştır. Bu sahabilerden biri de okçulukta yetenekli olan Rafi bin Hadic'di (ra) (Görsel 2.9). O, genç yaşına rağmen Hz. Peygamber'in takdirini kazanarak orduya kabul edilmiş ve görevini başarıyla yerine getirmiştir.³⁹

Sahabiler; kadın, erkek, genç ve çocuk demeden İslam'ın yayılması ve yaşanması için verilen mücadelede daima Hz. Peygamber'in yanında yer almışlardır. Bu mücadeleciler hanım sahabilerden biri de Nesibe (ra) idi. Çevresindeki insanları İslam'a davet etmek için büyük bir gayret gösteren Nesibe (ra), bu çabasını hayatının her alanında sürdürmüştür. Bunun en güzel örneklerinden biri de Uhud Savaşı'nda sergilediği kahramanlıktır. Bu savaş sırasında eşi ve oğlu ile Resulullah'a siper olmuş, Hz. Peygamber'in yanından hiç ayrılmamış ve onu korumak uğruna yaralar almıştır. Resulullah, o gün hangi yöne dönse Nesibe'nin (ra) kendisini korumak için savaştığını görmüş ve onun bu hareketinden övgüyle bahsetmiştir.⁴⁰

Görsel 2.9

Hz. Peygamber, gençlerin yeteneklerine göre yetiştirilmesini teşvik etmiştir. (Temsili)

7. Etkinlik

15 dk.

Adı	Empati Kuruyorum
Amaç	Hiz. Peygamber'in yanında yetişen gençlerin onu rehber edinmeleri konusunda uygulamalar yapabilme

Yönerge: Metinden yola çıkarak size yöneltilen ifadeleri tamamlayınız.

Musab bin Umeyr (ra), genç yaşında Müslüman olmuştu. Ailesi ise Musab'ın (ra) Müslüman olmasından rahatsız olduğu için Peygamber Efendimiz'le görüşmesini istemiyordu. Bundan dolayı Musab bin Umeyr (ra), Hiz. Peygamber'i gizlice ziyaret etmeye başladı. Ailesi onu dininden döndürmek için çok çaba gösterdi. Hatta onu hapsedtiler. Fakat o, ailesinin tüm engellemelerine karşı dininden dönmedi. Varlıklı bir hayat sürerken zorluklarla geçen bir hayatı tercih etti.

(Algül, "Mus'ab b. Umeyr", 31/226)

1. Ensarın yerinde olsaydınız size sığınan Müslümanlara nasıl destek olurdunuz?

2. Zor durumda olan biri, sizden yardım istediğinde ona karşı tavrınız nasıl olurdu?

3. Zor duruma düştüğünüzde kimlerden yardım isterdiniz? Niçin?

Değerlendirme: Karekodaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Tanımlarda boş bırakılan yerlere uygun kavramları yazınız. Yazdığınız kavramları bulmacadan bularak boyayınız.

1. Tanıklık etmeye ve şahit olmaya denir.
2. Herhangi bir konuda, en doğru kararı verebilmek için başkalarıyla görüş alışverişinde bulunmaya denir.
3. Peygamberlerin, Allah'ın (cc) kendilerine indirmiş olduğu vahiyleri insanlara eksiksiz olarak bildirmesine denir.
4. Allah (cc) yolunda savaşmaya ve İslam'ın bilinmesi, yaşanması, tanınması için gayret göstermeye denir.

KAVRAM BULMACASI

S	Ş	V	G	R	L	A	Y	E	Z
Ü	E	A	H	E	A	İ	Y	I	K
R	H	R	S	Ü	C	P	R	İ	T
P	A	İ	S	T	İ	Ş	A	R	E
R	D	Y	N	L	H	V	L	A	B
İ	E	T	A	K	A	T	İ	Z	L
Z	T	L	N	K	T	İ	S	N	İ
A	L	İ	T	Ö	Z	I	E	Z	Ğ

Etkileşimli kavram bulmacasına ulaşmak için karekodu okutunuz.

Şiir Köşesi

NAAT

(...)

Sevgiyi, barışı getirdin yeryüzüne
Mü'mini mü'mine kardeş kıldın
Küfrün silahları hep sana çevrildi
Ne korktun, ne saklandın, ne yıldın

Bir cana kıymanın cezası ağır
Faiz kesin haram, faiz bir tuzak
Seninle değişti bütün haritaların şekli
Kan davası gütmek yasak

En iyi sen anladın çocukları
Kadınları sen taçlandırdın haklarını vererek
Şefkatinle, merhametinle destek oldun
Nerede eğilmişse bir direk

En güzel sen anlattın komşu haklarını
Selâm senin emanetin sonsuza kadar
Kini ve kibri sen iptal ettin
Bütün yeryüzüne yaydı rüzgâr

1. Bu şiirde Hz. Peygamber'in hangi özelliklerinden bahsedilmektedir?
2. Siz de Peygamber Efendimiz'in ahlaki özelliklerini yansıtan başka şiirler araştırınız.
3. Bulduğunuz şiirleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

(...)

Ey Allah'ın sevgilisi
En güzel sen çizdin bir nefsin portresini
Dinin güzel ahlak olduğunu ilk sen ilân ettin
Halkalara bayrak yaptın Hakk'ın sesini

Sen Nimete dönüştürdün yaşayarak
Hicreti, hasreti, çileyi
İlk kez sen kucakladın tevhîd ekseninde
Her kavmi, her kabileyi

Kar suları gibi akar gelir naat
Katık istemiyorum senin sevginden başka
Olursa senden olur ümmetine şefaât
Gülümse bu âşıka

(Karakoç, Bir Çift Beyaz Kartal, 279-281)
(Kısaltılmıştır.)

Performans Görevi

40 dk. + 40 dk.

Görev	Hiz. Peygamber'in yanında yetişen gençler başlıklı ünitenin özetini hazırlama
Amaç	Hiz. Peygamber ve Asrısaaadet'teki gençler arasındaki ilişkiyi sentezleyebilme
Ürün	Fanzin (Küçük Ölçekli Dergi)
Değerlendirme Ölçütleri	Grup değerlendirme formu, dereceli puanlama anahtarı

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek performans görevini tamamlayınız.

1. Üçer kişilik gruplar oluşturunuz.
2. "Hz. Peygamber'in Gençlerle İletişimi", "Asrısaaadet'teki Gençlerin Hiz. Peygamber'e Olan Sevgisi", "Hz. Peygamber'in Yanında Yetişen Gençler" araştırma başlıklarını grup üyeleri arasında paylaşınız.
3. Konunuz ile ilgili şiir, yaşanmış olay ve sahabe sözlerini güvenilir kaynaklardan araştırınız.
4. Edindiğiniz bilgileri birleştirerek özgün bir dergi hazırlayınız.
5. Hazırladığınız sunumu bir ders saati içinden sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.

Değerlendirme: Yapılan çalışma, karekodda yer alan grup değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

Farklı Kaydet

Bu ünite de öğrendiğiniz bilgileri kendinizin hatırlayacağı şekilde bu alana kısaca not edebilirsiniz.

2. Ünite Sonu Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

“Sen onlara sırf Allah’ın lütfettiği merhamet sayesinde yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı kalpli olsaydın hiç şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi. Onları affet, onların bağışlanmasını dile, iş hakkında onlara danış, karar verince de Allah’a güven, doğrusu Allah kendisine güvenenleri sever.”

(Al-i İmran suresi 159. ayet)

1. Verilen ayette Peygamber Efendimiz ile ilgili çıkarılacak mesajlar nelerdir?

.....

.....

.....

.....

2. Hz. Peygamber’in gençlerle iletişimini dikkate alarak çevrenizdeki insanların sizinle nasıl bir iletişim kurmasını isterdiniz? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

3. Peygamber Efendimiz’e duyulan sevgi, Asrısaaadet’teki gençlerin kişisel gelişimlerine ve toplumsal ilişkilerine nasıl yön vermiştir? Örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

4. Asrısaaadet’teki gençlerin Hz. Peygamber’i sevmelerinin nedenlerini açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

5. Hz. Peygamber’i rehber edinen bir birey olarak karşılaştığınız bir problemi düzeltmek için nasıl davranırsınız? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

B) Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız. Başına “Y” yazdığınız cümlelerdeki bilgi yanlışlarını düzelterek doğru cümleyi altındaki boşluğa yazınız.

6. (....) Hz. Peygamber, çevresindeki gençler hata yaptığıında onları sert bir şekilde uyarmıştır.

.....

7. (....) “Ve seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik.” ayetiyle Hz. Muhammed (sav) kastedilmektedir.

.....

8. (....) Kadın sahabiler, tebliğ faaliyetlerinde Sevgili Peygamberimize destek olmuşlardır.

.....

9. (....) Asrısaadet'teki gençler Peygamber Efendimiz'in yanında duygu ve düşüncelerini dile getirirken çekinmişlerdir.

.....

10. (....) İstişare etmek Kur'an-ı Kerim'de emredilmiştir.

.....

C) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere kutulara yazılmış kelimelerden uygun olanlarını yerleştiriniz.

şehadet

istişare

cihat

Mekke

Hz. Muhammed (sav)

tebliğ

Hz. Ali

Yemen

11. Hz. Peygamber tarafından Attab bin Esid (ra) 'de kadı olarak görevlendirilmiştir.

12. Tanıklık etme, şahit olma gibi anlamlara gelen İslam inanç esaslarından biridir.

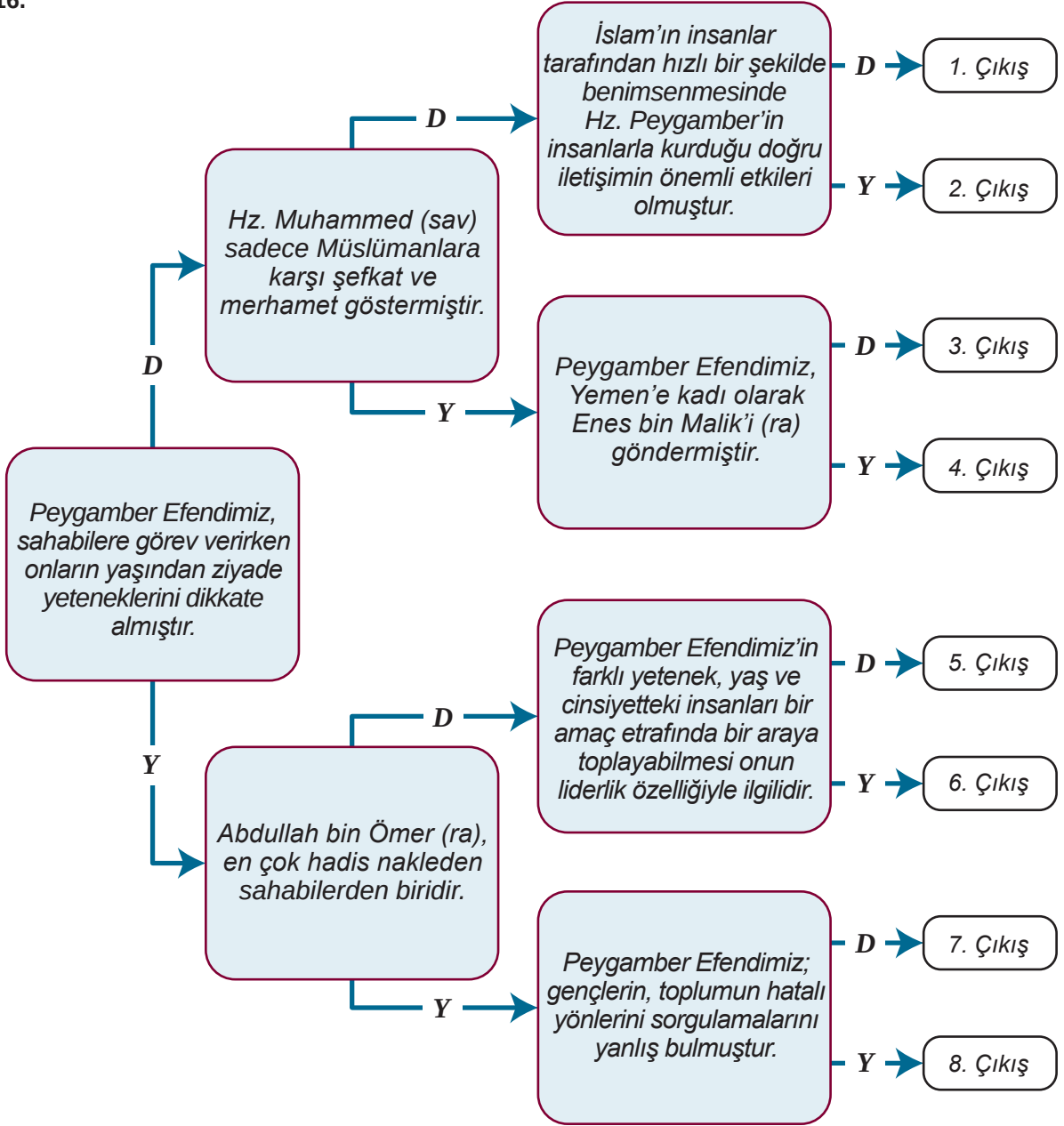
13. Peygamberlerin vahiy yoluyla Allah'tan (cc) gelen ilahi hükümlerin hiçbirini gizlemeden, eksiltmeden ve onlara herhangi bir ilavede bulunmadan insanlara bildirmelerine denir.

14. Allah (cc) yolunda savaşmak anlamına gelen aynı zamanda İslam'ın bilinmesi, yaşanması, tanınması ve yüceltilmesi için gayret göstermek demektir.

15. Sevgili Peygamberimiz, sahabilerle birçok kez etmiş, onların fikirlerini almıştır.

Ç) Aşağıdaki cümlelerin doğru (D) veya yanlış (Y) olmalarına göre okları takip ediniz ve ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

16.

D) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

17. Musab bin Umeyr (ra) ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Genç yaşında Müslüman olup inancı için büyük mücadeleler vermiştir.
- B) Hz. Peygamber tarafından Medinelilere İslam'ı anlatması için gönderilmiştir.
- C) Müslüman olduğu için çevresi tarafından desteklenmiştir.
- D) Medine'nin Hicret'e hazır hâle gelmesinde önemli bir rol oynamıştır.

18. Hatice: İletişim becerisi yüksek, İslam'ın ilk öğretmeni olarak bilinen sahabidir.

Ahmet: Sabırlı ve nazik tutumuyla eşinin de Müslüman olmasına vesile olan ilk kadın sahabilerden biridir.

Fatma: İnançlarını özgürce yaşayabilmek için Habeşistan'a hicret etmek isteyen Müslümanlara Hz. Peygamber tarafından lider olarak seçilen sahabidir.

Yukarıda Hatice, Ahmet ve Fatma'nın bahsettikleri sahabiler sırası ile aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Cafer bin Ebu Talib, Ümmü Gülsüm, Musab bin Umeyr
- B) Musab bin Umeyr, Hz. Zeyneb, Cafer bin Ebu Talib
- C) Cafer bin Ebu Talib, Hz. Zeyneb, Musab bin Umeyr
- D) Musab bin Umeyr, Hz. Zeyneb, Enes bin Malik

19. Baba:

— Kızım bugün derste neler öğrendiniz?

Ayşe:

— Bugün derste öğretmenimiz, Peygamber Efendimiz'in gençlere olan sevgisinden ve onlara verdiği değerden bahsetti. Hz. Peygamber'in yaşadığı dönemi bizlere anlattı. Sevgili Peygamberimiz, önemli bir karar alacağı zaman herkesin fikrini sorarmış. Allah'ın (cc) emir ve yasaklarını insanlara anlatmaları için gençlere görevler verirmiş. Allah'ın (cc) emir ve yasaklarını insanlara anlatmaları için gençlere görevler verirmiş.

Yukarıda verilen Ayşe ve babası arasında geçen konuşmada Ayşe, hangi kavramın açıklamasından bahsetmemiştir?

- A) Asrısaadet
- B) Cihat
- C) İstişare
- D) Tebliğ

20. Hz. Peygamber'in gençlere yaklaşımıyla ilgili verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Gençlere görev verirken sadece yaşlarını dikkate almıştır.
- B) Gençlere güvenmiş ve onlara sorumluluklar vermiştir.
- C) Gençlerin yeteneklerini keşfetmelerine yardım etmiştir.
- D) Gençlerin güçlü yönlerini takdir ederek ön plana çıkarmıştır.

E) Aşağıdaki soruları kutucuklarda yer alan kelime ve kelime gruplarından yararlanarak cevaplayınız. Soruları cevaplarken kutucuklardaki harfleri kullanınız. (Aynı harfi birden fazla soru için kullanabilirsiniz.)

a) İbni Abbas (ra)

b) salatüselam

c) Hz. Ali

ç) Enes bin Malik (ra)

d) Üsâme bin Zeyd (ra)

e) rehber

f) tebliğ

g) Musab bin Umeyr (ra)

ğ) Muaz bin Cebel (ra)

h) Bilal Habeşi (ra)

ı) Ümmü Seleme (ra)

i) Hubab bin Münzir (ra)

21. Küçük yaşlardan itibaren Peygamber Efendimiz'in hizmetinde çalışan genç sahabi kimdir?

.....

22. Peygamber Efendimiz'in namaz vakitlerinde ezan okuması için görevlendirdiği sahabi kimdir?

.....

23. Peygamber Efendimiz'in duasını alan ve "Tercümânü'l Kur'ân" olarak anılan sahabi kimdir?

.....

24. Yaptığı konuşmayla Habeşistan Kralı Necaşi'nin takdirini kazanan, Yemen'e kadı olarak gönderilen sahabi kimdir?

.....

25. Hz. Peygamber sancak tutma görevini hangi sahabilere vermiştir?

.....

26. Hz. Peygamber tarafından henüz on sekiz yaşındayken liderlik özelliğinden dolayı ordu komutanı olarak görevlendirilen sahabi kimdir?

.....

27. İnsanları doğruya yönlendirip onlara iyi ve güzel olanı öğretmek, Hz. Peygamber'in hangi özelliğini ön plana çıkarır?

.....

28. Allah'tan (cc) aldığı vahyi insanlara eksiksiz bir şekilde ulaştırması Hz. Peygamber'in hangi özelliğini ön plana çıkarır?

.....

F) Aşağıdaki açıklamaları, uygun olan kavram ile eşleştiriniz.

29.

I. Görüş alışverişinde bulunma, fikir alma

II. Bir kişinin Allah'ın (cc) birliğini ve Hz. Muhammed'in (sav) O'nun kulu ve elçisi olduğunu dile getirmesi

III. Hz. Muhammed'in (sav) yaşadığı dönem

IV. Şefkat gösterip merhamet etmek

a şehadet

b tebliğ

c istişare

ç Asrısaaadet

d cihat

e rahmet

Ünite ile ilgili daha fazla soru çözmek, zenginleştirme-destekleme sorularına ulaşmak için karekodu okutunuz.

2. Ünite Sonnot

- 1 Enbiya suresi 107. ayet.
- 2 Birişik, "Rahmet", 34/419.
- 3 Müslim, "Cihat", 105.
- 4 Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 19/446.
- 5 Tirmizi, "Menakıb", 41.
- 6 Müslim, "Talak", 29.
- 7 Buhari, "İlim", 11.
- 8 Müslim, "Fedail", 51; Buhari, "Ezan", 18.
- 9 Buhari, "Ezan", 18.
- 10 Al-i İmran suresi 159. ayet.
- 11 Buhari, "Şurut", 15.
- 12 Al-i İmran suresi 159. ayet.
- 13 Taberi, *Tarihu'l-Ümem ve'l-Müluk*, 2/124.
- 14 İbni Hişam, *es-Siretu'n-Nebeviyye*, 3/167.
- 15 İbni Sa'd, *Tabakatu'l Kübra*, 2/264.
- 16 Tirmizi, "Ahkam", 3.
- 17 Buhari, "Meğazi", 79.
- 18 Tirmizi, "Birr", 55.
- 19 Kadı İyaz, *Şifa-i Şerif Şerhi*, 2/319.
- 20 Beyyine suresi 8. ayet.
- 21 Buhari, "İlim", 49.
- 22 Al-i İmran suresi 53. ayet.
- 23 Tevbe suresi 41. ayet.
- 24 Bakara suresi 43. ayet.
- 25 Enbiya suresi 107. ayet.
- 26 Tirmizi, "Vitr", 21.
- 27 Buhari, "Şurut", 15.
- 28 Müslim, "İmare", 157.
- 29 Buhari, "Ezan", 604.
- 30 İbni Esir, *Üsdü'l-Ğabe fi Marifeti's-Sahabe*, 3/291; Belazuri, *Ensabu'l-Eşraf*, 4/30.
- 31 İbni Esir, *el-Kâmil fi't-Tarih*, 1/673-675.
- 32 İbni Esir, *el-Kâmil fi't-Tarih*, 1/676.
- 33 İbni Esir, *el-Kamil fi't-Tarih*, 1/677.
- 34 İbni Esir, *el-Kâmil fi't-Tarih*, 1/690.
- 35 Taberi, *Tarihu'l-Ümem ve'l-Müluk*, 2/470-472; Uraler, "Zeyneb", 44/355-356.
- 36 Ağırman, "Muksirun", 31/532.
- 37 Özdemir, *Modern Teoriler Açısından Hz. Muhammed (sav)'in Örnek Liderliği*, 292.
- 38 Kettâni, *Hiz. Peygamber'in Yönetimi*, 419.
- 39 Şenel, "Rafi b. Hadic", 34/391-392.
- 40 Vakidi, *Kitabu'l-Meğazi*, 1/271.

3.

ÜNİTE

REHBERİM PEYGAMBERİM

- 3.1. Peygamberimizin Allah’a Bağlılığı
- 3.2. Peygamberimizin Hayatında Namaz
- 3.3. Peygamberimizin Hayatında Şükür

► Bu ünitedeki anahtar kavramları

- amel
- ihlas
- riya
- şükür
- hamt
- ihsan
- salat

► Bu ünite sizlerden

- Peygamberimizin Allah’a (cc) bağlılığını çözümleyebilmeyi,
- Peygamberimizin namaz ibadetiyle ilgili tutumunu yansıtabilmeyi,
- Allah’a (cc) şükretmenin Peygamberimizin hayatındaki yerini yorumlayabilmeyi

öğrenmeniz beklenmektedir.

Ünite
karekodu

Ünite sunusuna
ulaşmak için
karekodu okutunuz.

Üniteye Başlarken

Hız. Peygamber, namazı Allah'ı (cc) görüyormuş gibi kılmamız gerektiğini söylemiştir. Yüce Allah'ı göremesek de O, bizi her daim görmektedir. Özellikle namaz kılarken Allah'ın (cc) huzurunda olduğumuzu unutmamalıyız. O'nun huzurunda Müslüman'a yakışır şekilde durmalıyız.

“Peygamber Efendimiz, namaza başlayacağı zaman ellerini omuzları hizasına kadar kaldırır ve tekbir alırdı. Tekbir getirdikten sonra bütün vücudu sakin bir şekilde dururdu.”

(Ebu Davud, “Salat”, 117)

Okuduğunuz metinden hareketle siz de etrafınızdaki kişileri namazlarını kılarken gözlemleyiniz. Gözlemlerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.1. Peygamberimizin Allah’a Bağlılığı

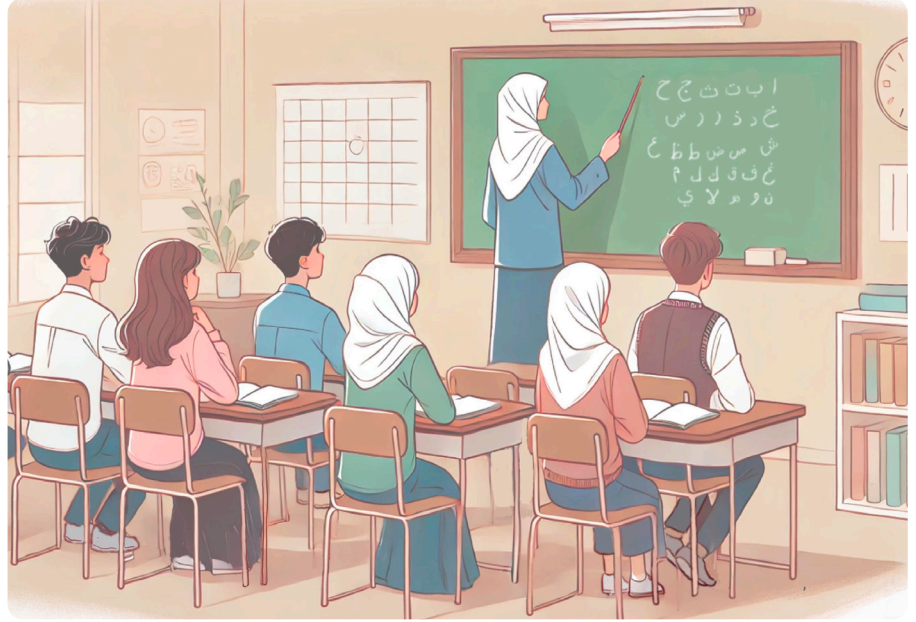
Konuya Başlarken

Sevgili Peygamberimiz, Allah’a (cc) olan bağlılığını hayatının her alanında göstermeye çalışmıştır. Yatmadan önce ettiği şu dua bunun en güzel örneklerinden biridir: “*Bütün övgüler; bana yeten, beni barındıran, beni yedirip içiren, bana nimetler verip bu nimetleri katbekat artıran, bana lütuflarda bulunup bu lütufları bollaştıran Yüce Allah’a aittir. Her hâlükârda Allah’a hamdolsun. Her şeyin Rabbi ve hükümdarı, tüm kâinatın ilahı olan Allah’ım! Cehennemden sana sığınırım.*”¹

Metinden yola çıkarak Yüce Allah’a olan sevgi ve bağlılık nasıl ifade edilebilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yüce Allah; varlığı ve birliğinden kullarını haberdar etmek, insanlara doğru yolu göstermek, onların dünya ve ahiret mutluluğunu sağlama gibi sebeplerle peygamberler göndermiştir. Hz. Muhammed (sav) bu peygamberlerin sonuncusudur. Yüce Allah son kutsal kitap Kur’an-ı Kerim’i Hz. Muhammed’e (sav) göndermiştir. Allah’ın (cc) sevgisini, rızasını kazanmanın ve O’na bağlılığın yolları Kur’an-ı Kerim’de en güzel şekilde anlatılmıştır (Görsel 3.1).

Görsel 3.1: İnsanların Allah (cc) ile güçlü bir bağ kurmasının en güzel yollarından biri Kur’an-ı Kerim’i öğrenmek ve yaşamaktır.

Hız. Peygamber’in Allah’a (cc) bağlılığını gösterme yolları hakkında daha fazla bilgi için karekodu okutunuz.

Bir Ayet

“De ki: Benim namazım, (her türlü) ibadetim, hayatım ve ölümüm, hepsi âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O’nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben (hak dine) teslim olanların ilkiyim.”

(Enam suresi 162-163. ayetler)

1. Etkinlik

20 dk.

Adı	Beyin Fırtınası Yapıyoruz
Amaç	Peygamberimizin Allah'a (cc) bağlılığı konusunu çözümleyebilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Sınıftan bir kişiyi yazman seçiniz.
2. Yazman aracılığıyla tahtayı iki bölüme ayırınız.
3. Yazmandan tahtanın bir bölümüne birinci soruyu diğer bölümüne ikinci soruyu yazmasını isteyiniz.
4. Sorularla ilgili aklınıza gelen cevapları yazman aracılığı ile tahtaya yazdırınız.

1. Hz. Peygamber'in Yüce Allah'a bağlılığı ile ilgili neler biliyorsunuz?

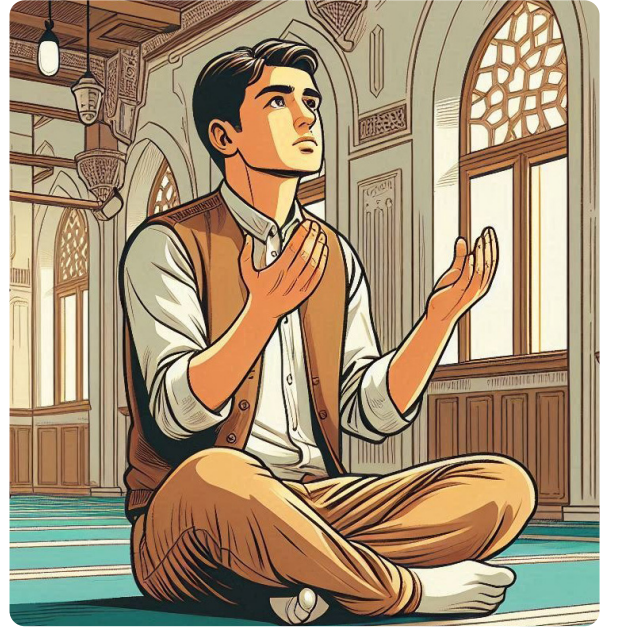
2. Hz. Peygamber'in Yüce Allah'a bağlılığı ile ilgili öğrenmek istediklerim nelerdir?

5. Öğretmeninizin rehberliğinde tahtaya yazılan cevapların doğruluğunu değerlendiriniz.

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

İbadet etmek, Allah'a (cc) olan sevgi ve bağlılığı göstermenin en güzel yollarından biridir. Dua etmek de bu sevgiyi ifade etmek için yaptığımız önemli bir ibadettir. İnsan, dua yoluyla nimetlere şükretmiş; yaşadığı acı ve sıkıntılarla başa çıkmak için Yüce Allah'tan yardım dilemiş olur (Görsel 3.2). Çünkü insan, ilk olarak en çok sevdiğinden ve güvendiğinden destek görmek ister. Hz. Peygamber de en zor ve sıkıntılı anlarında Rabb'inden yardım istemiştir. Örneğin amcası Ebu Talib ve eşi Hz. Hatice'nin vefatı onu çok üzmüştür. O, üzüntüsünü Rabb'ine bildirmiştir. Taif'te insanların merhametsizlikleri karşısında rahmet ve merhamet sahibi olan Yüce Allah'a sığınmış, O'ndan kendisine dayanma gücü vermesini istemiştir.² Sevgili Peygamberimiz, hayatının her anında dua etmiştir. Sıkıntıya düşünce, hasta olunca, şifa bulup feraha kavuşunca, uyumadan önce, sabah kalkarken bir şeyler yiyip içtiğinde, elbisesini giyerken, eve girerken ve evden çıkarken Allah'ı (cc) anmıştır.

Görseli 3.2: Dua, insanı Allah'a (cc) yakınlaştırır.

Sevgili Peygamberimiz, Yüce Allah'a olan bağlılığını günlük yaşamın her alanına yansıtmıştır. Yüce Allah onu âlemlere rahmet olarak gönderdiği için insanlara, hayvanlara ve bitkilere hassas bir kulluk şuuruyla yaklaşmıştır. Onun, herkese ve her şeye bu hassasiyetle yaklaşmasının nedeni Yüce Allah'a karşı her zaman takvalı olmasıydı. Hz. Peygamber bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: *“Sana yapılmamasını istemediğin bir şeyi sen de başkasına yapma! O zaman Allah'a karşı hakkıyla takva sahibi olursun!”*³

2. Etkinlik

10 dk.

Adı	Vefa Davranışları
Amaç	Allah'a (cc), Hz. Peygamber'e ve çevredeki insanlara karşı vefalı davranışlar sergileyebilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayız.

“... Asıl erdemli kişi Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaba ve peygamberlere iman eden; sevdiği maldan yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere ve özgürlüğünü kaybetmiş olanlara harcayan; namazı kılıp zekâtı verendir. Böyleleri anlama yaptıklarında sözlerini tutarlar; darlıkta, hastalıkta ve savaş zamanında sabrederler. İşte doğru olanlar bunlardır ve işte takva sahipleri bunlardır.”

(Bakara suresi 177. ayet)

1. Ayetten yola çıkarak Allah'a (cc), Hz. Peygamber'e ve çevremizdeki insanlara karşı vefalı olmanın önemini düşününüz.
2. Vefalı olmaya örnek gösterilecek davranışlarınızı verilen boşluklara yazarak cümleleri tamamlayınız. Cümlelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yüce Allah'a sevgi ve vefamı göstermek için

Peygamber Efendimiz'e sevgi ve vefamı göstermek için

Aileme sevgi ve vefamı göstermek için

Çevremdeki insanlara sevgi ve vefamı göstermek için

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Bir Hadis

Enes bin Malik'in anlattığına göre bir adam, Hz. Peygamber'in yanında iken oradan biri geçti. Adam "Ey Allah'ın Resulü, ben bu adamı seviyorum." dedi. Hz. Peygamber de ona "Bunu o kişiye söyledin mi?" diye sordu. Adam "Hayır." dedi. Hz. Peygamber "Git ona söyle." buyurdu. Bunun üzerine adam, o kişinin yanına gitti ve "Ben seni Allah için seviyorum." dedi. Öteki adam da "Beni kendisi için sevdiğin Allah da seni sevsin." cevabını verdi.

(Ebu Davud, "Edeb", 112-113)

ihlas

İnsanın bütün davranışlarında, sözlerinde, inançlarında ve ibadetlerinde yalnızca Allah'ın rızasını gözetmesidir.
(Serinsu vd., "ihlas", 160)

Sevgili Peygamberimiz, insanlara karşı sevgisini ifade ederken kişinin makamına bakmamıştır. Onun sevgisinin ölçüsü **ihlastı**. Hz. Peygamber; mütevazı, kendi hâlinde bir hayatı olan kişileri önemsemiş ve onlara kıymet vermiştir. Sevgili Peygamberimizin Ümmü Mihcen (ra) ismindeki sahabe'ye verdiği değer, bunun en güzel örneklerinden biriydi (Görse/ 3.3). Ümmü Mihcen (ra), Allah'ın (cc) rızasını kazanmak için her gece yatsı namazından sonra Mescid-i Nebevi'ye gelir, mescidi temizlerdi. Bir gün aniden rahatsızlandı ve vefat etti. Sahabiler de Hz. Peygamber'e haber vermeden cenazeyi defnetti. Peygamber Efendimiz, ertesi gün Ümmü Mihcen'i (ra) mescitte göremeyince sahabilere onun nerede olduğunu sordu. Sahabiler vefat eden Ümmü Mihcen'i (ra), kendilerini istirahat hâlindeyken rahatsız etmemek için haber vermeden defnettiklerini söyleyince Hz. Peygamber bu duruma üzüldü. Çünkü o sahabe, yıllar boyunca mescidin temizliğini yapmış biriydi. Onun vefatı Sevgili Peygamberimizi üzmüş ve onun cenaze namazını sahabileriyle tekrar kılmasıdır. Kabri başında uzun süre dua etmiş ve istiğfarda bulunmuştur.⁴

Görse/ 3.3: Hz. Peygamber, Ümmü Mihcen'in mescide olan hizmetini takdir etmiş ve onun bu ihlaslı davranışını hayırla yâd etmiştir. (Temsilî)

Allah'a (cc) bağlılık yollarıyla ilgili e-içeriğe ulaşmak için karekodu okutunuz.

ihşan

İnsanın, kendisinin Allah'ın huzurunda olduğunu hissetmeye çalışarak onu görüyormuşçasına ibadetlerini yerine getirmesidir. (Serinsu vd., "ihşan", 161)

amel

Dünya ve ahirette ceza veya mükâfat konusu olan her türlü iş ve davranış. (Serinsu vd., "amel", 17)

Görsel 3.4

Müslüman, riyadan kaçınarak amellerini yalnızca Allah (cc) rızası için yapmalıdır.

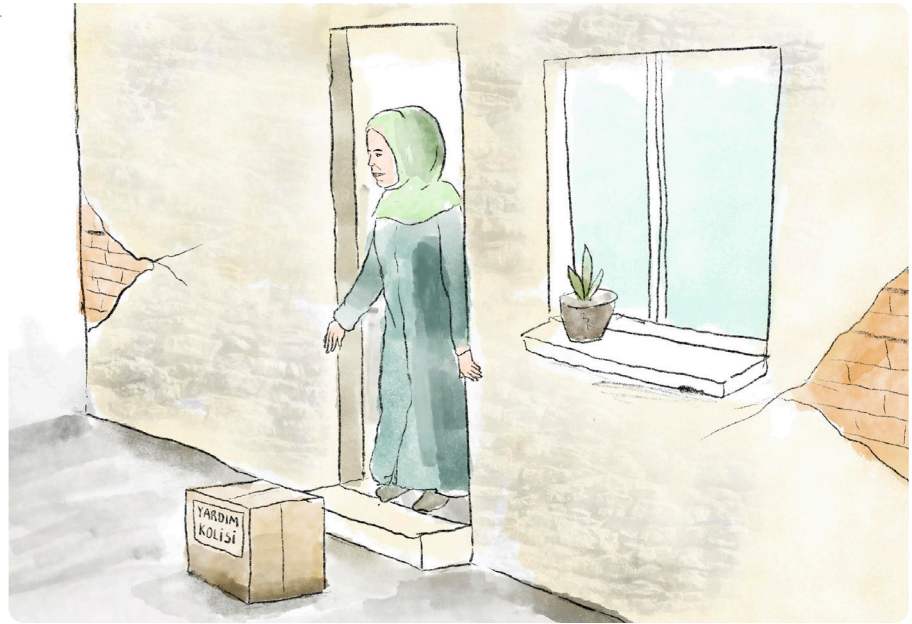
riya

İnsanlar arasında şöhret, çıkar sağlama veya manevi bir konum elde etme amacıyla gösteriş için ibadet veya iş yapma. (Serinsu vd., "riya", 308)

İhlası tamamlayan güzel davranış ihşandır. Peygamber Efendimiz de **ihşan** sahibi bir kul olarak Allah'ın (cc) sevgisine erişmek için hayatının her alanında O'nun rızasını kazanmaya çalışmıştır. Hz. Peygamber, insani ilişkilerinde ve ibadetlerinde Allah'ın (cc) kendisini her an gördüğünün bilinciyle hareket etmiştir. Peygamber Efendimiz toplumdaki genel davranış biçiminin aksine şahsına söylenen kötü sözlere, düşmanca sergilenen tutum ve davranışlara karşı affedici olmuştur.

Topluma güzel bir örnek olmak isteyen kişi ihşan sahibi olmaya çalışmalıdır. Hayatının her anında Allah'ın (cc) huzurunda olduğunu unutmamalıdır. Anne, babasıyla akraba ve arkadaşlarıyla kurduğu ilişkileri buna göre şekillendirmelidir. Çünkü her şeyi en güzel şekilde yaratan Yüce Allah, kullarından da işlerini en iyi ve en güzel şekilde yapmalarını ister ve güzel niteliklere sahip kullarını sever.

Müslümanlar, dünyayı korumak ve güzelleştirmekle sorumludur. Kendini sorumlu gören insan, yaptığı eylemlerin farkında olur. Sorumluluk bilinci ile hareket eden Hz. Peygamber yaptığı işin iyiye, güzele ve doğruya katkısı olup olmadığını düşünerek hareket eder ve şöyle buyururdu: *"Nerede olursan ol, Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlaka uygun biçimde davran!"*⁵ **Amel**, özünde Allah'ın (cc) rızasına erişmek için yapılmalıdır. Sadece başkasını memnun etmek için yapılırsa Yüce Allah'ın yanında değer görmeyecektir.

Allah (cc) rızası için yapılması gereken ibadetleri ve güzel davranışları, insanlara gösteriş için yapıp kendini ve ibadetini onlara beğendirmeye istegine **riya** denmektedir (Görsel 3.4). Bir Müslüman riyadan uzak durmalıdır. Allah (cc); kullarının kalbinde olanları, neyi niçin yaptığını en iyi bilendir. Bu bilinç ile hareket eden biri kendisini insanlara beğendirmeye çalışmaz. Sevgili Peygamberimiz, bu durumla ilgili *"Allah sizin dış görünüşlerinize ve mallarınıza bakmaz bilakis kalplerinize ve amellerinize bakar."* buyurmuştur.⁶ O, başka bir hadisinde *"Ameller ancak niyetlere göre değer kazanır. Herkes niyet ettiği şeyin karşılığını alacaktır..."* buyurarak⁷ niyet etmenin güzel davranışlara ibadet değeri kazandırdığını müjdelemiştir.

3. Etkinlik

Adı	Peygamberim ve Ben
Amaç	Hz. Peygamber'in Allah'a (cc) bağlılığını çözümleyebilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: "Hz. Davud'un dualarından biri şöyleydi: 'Ey Yüce Allah'ım! Senden senin sevgini, seni sevenleri sevmeyi ve beni senin sevgine ulaştıracak amelleri yapmayı dilerim.'" Peygamber Efendimiz, bu tür duaları kendisi de sıkça yapar ve sürekli ibadet ederek Allah (cc) ile olan bağını güçlü tutardı.

(Tirmizi, "Deavat", 74)

Sevgili Peygamberimiz, hangi niyetle olursa olsun bir yolculuktan döndüğü zaman ilk iş olarak mes-cide uğrar ve iki rekât namaz kılar. Çünkü o herkesten ve her şeyden önce Rabb'i ile muhabbet etmeyi, Yüce Allah'a olan bağlılığını göstermeyi severdi.

(Buhari, "Meğazi", 79)

Hiz. Aişe annemiz, Sevgili Peygamberimizin Yüce Allah'ı anmasını şöyle anlatmıştır: "Allah'ın Peygamberi, Yüce Allah'ı her an zikreder/anardı."

(Müslim, "Hayz", 117)

1. Hadislerden yola çıkarak Hz. Peygamber'in Allah'a (cc) olan sevgi ve bağlılığını göster-me yollarını tespit ediniz.
2. Bu yollarla ilgili Hz. Peygamber'in yaşantısından farklı örnekler araştırıp bularak sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.
3. Hz. Peygamber'i örnek alan biri olarak siz, Allah'a (cc) sevgi ve bağlılığınızı hangi yol-larla göstermek istersiniz?

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Sevgili öğrenciler, aşağıdaki çıkış kartını yönergeye uygun şekilde doldurunuz.

ÇIKIŞ KARTI (3-2-1)

Hız. Peygamber'in Allah'a (cc) bağılılığı konusunda öğrendiğim üç şey

1.

2.

3.

Hız. Peygamber'in Allah'a (cc) bağılılığı konusunda örnek aldığı iki şey

1.

2.

Hız. Peygamber'in Allah'a (cc) bağılılığı konusunda sormak istediğim bir şey

1.

3.2. Peygamberimizin Hayatında Namaz

Konuya Başlarken

Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Cennetin anahtarı namazdır.”⁸ (Görsel 3.5)

1. Bu hadiste namaz neden cennetin anahtarına benzetilmiştir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 3.5: Namaz, insanı Allah’a (cc) ulaştıran ve cennete açılan bir kapıdır. (Temsili)

Sevgili Peygamberimiz namazı çok severdi. Namaz kılmak ona huzur verirdi. Zor ve sıkıntılı zamanlarında namaz vaktini gözlerdi. Vakit gelince de müezzini Hz. Bilal’e şöyle buyururdu: “*Kalk ey Bilal! Ezan okuyup da namaz kılmamızı sağlayarak bizi rahatlat!*”⁹

Her insanın maddi ve manevi ihtiyaçları vardır. Nefes almak, beslenmek, uyumak, giyinmek ve barınmak insanın maddi ihtiyaçlarından bazılarıdır. İnsanın sağlıklı olabilmesi için bu ihtiyaçların belirli oranlarda karşılanması gerekir. İhtiyaçları giderilmeyen bir vücut, sağlığını nasıl kaybediyorsa manevi ihtiyaçları karşılanmadığı takdirde ruhumuz da rahatsızlanır. İnsanın inanma, sığınma ve dua etme gibi temel manevi ihtiyaçları vardır. Tüm bunları karşılayan namaz, insanın ruh sağlığını koruması için yapabileceği en önemli ibadettir. Kur’an-ı Kerim’de **salat** olarak geçen namaz, ruhun şifasıdır. Sevgili Peygamberimiz, namazı gözünün nuru olarak görmüştür.¹⁰

salat

Terim olarak namaz anlamına gelmektedir. (Serinsu vd., “salat”, 321)

4. Etkinlik

 10 dk.

Adı	<i>Namaz Dinin Direğidir</i>
Amaç	<i>Hz. Peygamber'in namaz ibadetiyle ilgili tutumunu yansıtabilme</i>

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

Binanın temeline sağlam bir şekilde yerleştirilen direkler, binanın ayakta durmasını sağlar. Peygamber Efendimiz “Namaz, dinin direğidir.” buyurarak namazın dinimizdeki önemini belirtmiştir.

(Tirmizi, "İman", 8)

Peygamber Efendimiz, hayatı boyunca namaz kılmayı ihmal etmemiştir. Hatta o, zor ve çetin olan savaş zamanlarda bile namazını kılmıştır. Nitekim genç bir sahabi olan Hz. Huzeyfe bu durumu şöyle dile getirmiştir: “Ben Peygamber Efendimiz’le birlikte savaş zamanında namaz kıldım.”

(Nesai, "Salatü'l-Havf", 18)

1. Metinlerden yola çıkarak boş bırakılan alana Hz. Peygamber'in namaz ibadetiyle ilgili tutumuna yönelik duygu ve düşüncelerinizi yansıtan bir yazı yazınız.

Değerlendirme: Yazınız karekodda yer alan kontrol listesi ile değerlendirilecektir.

Yüce Allah, namaz kılmayı “**Namazı dosdoğru kılın...**”¹¹ ayetiyle emretmiştir. Namaz kılmak, insanın üzerindeki nimetlere karşı Yüce Allah’a yapabileceği en büyük şükürdür. İnsanın var olması, nefes alması, yiyip içtikleri kısacası sahip olduğu her şey Yüce Allah’ın insana vermiş olduğu nimetlerdendir. Yüce Allah’a karşı yapılacak en güzel şükür O’nun sözünü dinlemektir. Allah’ın (cc) emirlerini yerine getirmenin en önemli göstergesi ise namaz kılmaktır.

Namaz, kulun Rabb’iyle kurduğu özel bir bağıdır. Bu sebeple Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: “Bir Mümin namaz kıldığı zaman Rabb’iyle özel olarak konuşmaktadır.”¹² Nitekim Peygamber Efendimiz, namazı hiçbir zaman yük olarak görmemiştir. O, şartlar ne kadar zor olursa olsun namaz kılmayı asla aksatmamıştır. Yorgun ve uykusuz olsa dahi beş vakit namazı mutlaka kılmıştır. Savaşlarda bile namaz kılmaya dikkat etmiştir. Çünkü namaz bir insanın Müslüman olduğunu gösteren en önemli alametlerdendir. Öyleyse bizler de namazlarımızı mutlaka kılmalı ve günümüzü namaz vakitlerine göre planlamalıyız (Görsel/3.6). Abdullah bin Mesud (ra) şöyle anlatmıştır: “Resulullah’a (sav) ‘Allah katında en güzel amel hangisidir?’ diye sordum. ‘*Vaktinde kılınan namaz.*’ buyurdu.”¹³

Bir Hadis

Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: “Namazı ayakta kıl. Eğer buna gücün yetmezse oturarak kıl. Buna da gücün yetmezse o zaman yan üstü yatarak kıl.”

(Buhari, “Taksiru’s-Salat”,19)

Görsel 3.6

Yüce Allah’a (cc) şükürümüzü ifade etmenin yollarından biri namazdır.

5. Etkinlik

Adı	Vaktimi Namazlarıma Göre Ayarlıyorum
Amaç	Hiz. Peygamber'in namaz ibadeti ile ilgili tutumunu yansıtabilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Gününüzü namaz vakitlerine göre beş bölüme ayırınız.
2. Namaz vakti aralarında neler yapacağınızı planlayıp boşluklara yazarak kendinize bir eylem planı oluşturunuz.
3. Oluşturduğunuz eylem planını günlük hayatınızda uygulayınız.

SABAH NAMAZI

ÖĞLE NAMAZI

İKİNDİ NAMAZI

AKŞAM NAMAZI

YATSİ NAMAZI

Namaz ibadeti ile ilgili daha fazla bilgiye ulaşmak için karekodu okutunuz.

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Hz. Peygamber “Sizden birinizin kapısının önünde bir nehir olsa ve o kimse her gün bu nehirde beş defa yıkansa onun kirinden herhangi bir şey kalır mı? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?” diye sorunca sahabiler “O kimsenin kirinden hiçbir şey kalmaz.” dediler. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz “İşte beş vakit namaz da bunun gibidir. Allah (cc) beş vakit namazla günahları silip yok eder.” buyurmuştur.¹⁴

6. Etkinlik

10 dk.

Adı	Namaz, Şükür, Dua
Amaç	Namaz ibadetinden yola çıkarak ulaşılan çıkarımları değerlendirebilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

“Yedi gök, yer ve bunlarda bulunanlar O’nu tesbih eder; O’nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini anlayamazsınız. O halîmdir, bağışlayıcıdır.” (İsra suresi 44. ayet) Evrendeki bütün canlılar Allah’a (cc) kendi dil ve hâliyle ibadet eder. Güneş dünyamıza ısıtarak, ay dünyayı aydınlatarak ve bitkiler fotosentez yaparak ibadetlerini yerine getirir.

Bütün bu varlıkların kendilerine ait hâl dilleriyle Allah’ı (cc) zikretmesi insanlar için birer şükür vesilesidir. Çünkü insanların en temel ihtiyaçları bu varlıklar aracılığıyla karşılanmaktadır. Bu varlıkların başında da hava, toprak, su ve güneş gelmektedir.

1. Metinden yola çıkarak kendinizi hava, toprak, su veya güneşten birinin yerine koyunuz.
2. Görevinizi nasıl yerine getirdiğinizi boş alana yazarak Yüce Allah’ı nasıl zikrettiğinizi anlatınız.
3. Sınıfta hava, toprak, su ve havayı canlandırarak drama yapınız.

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Uygulama adımlarını takip ederek galeri yürüyüşünü tamamlayınız.

1. Öğretmen rehberliğinde küçük gruplara ayrılınız.
2. Her grup için bir yazman belirleyiniz.
3. Aşağıda Hz. Peygamber'in Allah'a (cc) bağlılığı ve namaz ibadetine karşı tutumu ile ilgili öğrenme günlüğü verilmiştir.
4. Öğrenme günlüğünü grup olarak doldurunuz.
5. Grup olarak hazırlamış olduğunuz öğrenme günlüklerini sınıfın farklı yerlerine aralarında belirli bir mesafe olacak şekilde asınız.
6. Yazmanlar öğrenme günlüklerinin başında sabit dururken siz diğer grupların öğrenme günlüklerini sırasıyla geziniz.
7. Tüm öğrenme günlüklerini gezdikten sonra kendi grubunuzun öğrenme günlüğünün önüne geliniz.
8. Diğer öğrenme günlüklerinden öğrendiğiniz yeni bilgileri grup arkadaşlarınızla paylaşınız.

ÖĞRENME GÜNLÜĞÜMÜZ

Konu ile ilgili önceden bildiklerimiz

Konu ile ilgili bizim için yeni olan bilgiler

Konuyla ilgili çıkarımlarımız

Performans Görevi

40 dk. + 40 dk.

Görev	Kullar için Allah'a (cc) bağlılığını, namazın ve şükürün önemini içeren şiir veya metin yazma
Amaç	Allah'a (cc) bağlılığını, namazın ve şükürün insanlar için önemini yansıtabilme
Ürün	Şiir veya metin
Değerlendirme Ölçütleri	Dereceli puanlama anahtarı

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek performans görevini tamamlayınız.

1. Allah'a (cc) bağlılık, namaz ve şükürün kullar için önemi konularını araştırınız.
2. Elde ettiğiniz bilgilerden hareketle düşüncelerinizi yansıtan şiir ya da metin yazınız.
3. Yazdığınız metni bir ders saati içerisinde sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.

Değerlendirme: Yapılan çalışma, karekodda yer alan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

3.3. Peygamberimizin Hayatında Şükür

Konuya Başlarken

Elif'in ailesi, onu küçüklüğünden beri başkalarıyla kıyaslardı. Zamanla Elif de kendini sürekli başkalarıyla karşılaştırmaya başladı. Sosyal medyada arkadaşlarının hayatlarına baktıkça onların daha iyi imkânlar sahip olduğunu düşündü ve bu durum onu mutsuz etti. Kendi başarılarını, sahip olduklarına değil eksiklerine odaklanarak kendini yetersiz hissetti. Ancak bir gün Elif'in bu hâlini fark eden ailesi, hatalarını anladı ve ona küçük ama anlamlı bir sürpriz hazırladı. İçinde birçok not bulunan bir kutu... Bu notlarda Elif'in sahip olduğu güzel özellikler, başardığı şeyler ve hayatındaki değerli anlar yazılıydı. Elif ilk başta şaşırdı ama notları okudukça yüzünde bir gülümseme belirdi. Daha önce fark etmediği ya da küçümsediği şeylerin aslında ne kadar kıymetli olduğunu gördü.

O günden sonra, başkalarıyla kendini kıyaslamayı bıraktı. Eksiklerine odaklanmak yerine sahip olduklarını takdir etmeyi öğrendi. Şikâyet etmek yerine şükretmeye, hayata daha olumlu bakmaya başladı. Zamanla bu bakış açısı, onun öz güvenini artırdı ve akademik ve sosyal hayatında daha mutlu, daha başarılı bir birey hâline gelmesini sağladı.¹⁵

1. Elif'in mutsuz olmasının sebepleri nelerdir?
2. Elif'in mutlu ve başarılı bir insan olmasını etkileyen unsurlar nelerdir?

Çevremizde birbirinden farklı hayatlara sahip birçok insan görürüz. Allah (cc) katında her insan özeldir. Yüce Allah insanlara kendilerine has özellikler vermiş ve farklı imkânlar sunmuştur. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur: **"Şüphesiz biz insanı en güzel biçimde yaratmışızdır."**¹⁶ Bu yüzden Yüce Allah, kendimizi başkaları ile kıyaslamamızı istemez. Başkalarının hayatları yerine kendi hayatımız ile ilgilenmemizi ister ki bize verilen yeteneklerimizi açığa çıkarabilelim. Yüce Allah'ın insana sunduğu imkânları fark etmesi ise kişiyi **hamt** kavramını düşünmeye yönlendirir.

hamt

Bütün övgü türlerini içeren, sevgi ve tazimle Allah'a yönelen övgü ve şükürdür. (Serinsu vd., "hamt", 118)

Bu dünya hayatı, insanlar için bir sınav yeridir. Her sınavın zorlukları vardır. Allah (cc), zorluklara ve nimetlere doğru bir açıdan bakılmasını ister (Görsel 3.7). Çünkü her imtihanda Yüce Allah aslında insanı daha güzel bir yere taşımak ister. Bu sebeple insan, zorluk anında bile Allah'ın (cc) kulları için bir hayır dilediğini bilmeli ve O'na hamdetmesi gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Her konuda olduğu gibi bu konuda da Hz. Peygamber, Müslümanlar için en güzel örnektir.

Görsel 3.7

Hayata doğru yerden bakmak insanı hamdetmeye ve şükretmeye sevk eder.

Hamt ve şükür ile ilgili daha fazla bilgiye ulaşmak için karekodu okutunuz.

şükür

Görülen iyiliğe karşı söz ve davranış ile hoşnutluk gösterme ve yapılan iyiliğin kıymetini bilme. (Serinsu vd., “şükür”, 344)

Sevgili Peygamberimiz hayatında zorluklar yaşamıştır. Hz. Peygamber'in babası, kendisi doğmadan önce vefat etmiştir. Daha sonra ise o, anesini kaybetmiştir. Çok sevdiği eşi ve çocukları vefat ettiğinde oldukça üzölmüştür. Kendisinin peygamber olduğunu insanlara söylediği ilk zamanlarda toplumun belli bir kesimi tarafından dışlanmıştır. Hz. Peygamber, bu sıkıntılı durumlarda dahi şikâyet etmemiş, sabrederek Allah'a (cc) hamdetmeyi tercih etmiştir. İçinde bulunduğu her durumda hamdetmek, Hz. Peygamber'in Allah'a (cc) olan bağlılığını da artırmıştır.

Sevgili Peygamberimiz, hayatını şükür ve hamt temelli bir anlayışla yaşamıştır. Hamt ve şükür kavramlarının her ikisi de Allah'a (cc) olan minnettarlığımızı (birinden gördüğü iyiliğe karşı kendini borçlu saymak) ifade eder. Hamt, yalnızca Allah'a (cc) mahsus bir övgüyü içerir. Bu durum, Fatiha suresinin “**Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.**”¹⁷ ayetinde de açıkça belirtilmiştir. **Şükür** ise Allah'tan (cc) veya insanlardan gelen nimet ve iyiliğin kıymetini bilmek bundan dolayı minnettarlığımızı ifade etmektir. Peygamber Efendimiz, sık sık “*Elhamdü lillah*” diyerek Allah'a (cc) olan şükürünü dile getirmiş ve bu sözle hayatında her an Yüce Allah'a hamdetmeyi alışkanlık hâline getirmiştir.

Hız. Peygamber, Allah'ın (cc) kendisini Müslüman olarak yarattığı için yemek yedikten sonra onu doyurduğu için ve sabah uyanınca yeni bir güne eriştiğinden dolayı Allah'a (cc) hamdetmiştir. Bunun yanında sıkıntılarla karşılaştığında dahi bu sıkıntılardaki hayrı görmeye çalışmıştır.

Sevgili Peygamberimiz, hayatındaki olumsuzluklara değil güzelliklere odaklanmıştır. Allah'a (cc) olan şükürünü her zaman dile getirmiştir. O, kendisini başkaları ile kıyaslamamış, Rabb'inin ona verdiği nimetlerin farkında olarak yaşamıştır. Hız. Peygamber, hamdeden ve şükreden bir kul oldukça Yüce Allah da onlara verdiği nimetlerini artırır. Çünkü Allah (cc) şükreden kullarını çok sever ve onlara karşı nimetlerini artırır.

7. Etkinlik

15 dk.

Adı	Çıkarımda Bulunuyorum
Amaç	Yüce Allah'a şükretmenin Hız. Peygamber'in hayatındaki yerini yorumlayabilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

"Müminin durumu gerçekten çok ilginç ve hayranlık uyandırıcıdır. Çünkü her hâli kendisi için bir hayır sebebidir. Böylesi bir özellik yalnızca müminde vardır. Sevinecek olsa şükreder ve bu onun için bir hayır olur. Başına bir bela gelecek olsa sabreder ve bu da onun için bir hayır olur."
(Müslim, "Zühd", 64)

1. Hadisten hareketle Peygamber Efendimiz için şükürün ne anlama geldiğini düşününüz. Yorumlarınızı boş bırakılan alana yazınız.
2. Kendi yorumunuzu bir arkadaşınızın yorumuyla karşılaştırınız.
3. Ulaştığınız ortak yorumu sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Hamd ve şükür ile ilgili etkileşimli kavram haritasına ulaşmak için karekodu okutunuz.

Şükretmek, insanın fitri bir ihtiyacıdır (Görsel 3.8). İnsan, yaratılış gereği kendisine sunulan nimetlerin farkında olup onları takdir ettiğinde hayata daha olumlu bakar. Bu bakış açısı ise insanı daha mutlu, huzurlu ve hayata karşı umutla bakan bir insan hâline getirir. Sevgili Peygamberimiz de şükretmenin önemini sık sık vurgulamış ve hayatında bunu en güzel şekilde göstermiştir. Dualarında da şükreden bir kul olmayı dilemiş ve şu şekilde niyaz etmiştir: “Allah’ım! Senden işte (dinde) sebat etmeyi, doğruluğa da azmetmeyi istiyorum. Aynı şekilde nimetine şükretmeyi, sana güzel ibadette bulunmayı talep ediyor; doğruyu konuşan bir dil, eğriliklerden uzak bir kalp diliyorum...”¹⁸

Hz. Peygamber’in şükrünü ifade etme yollarından biri namaz kılmaktır. O, Yüce Allah’ın bu emrini canı gönülden yerine getirmiştir. Sevgili Peygamberimizin uzun süre namaz kılmaktan ayaklarının şiştiği dahi olmuştur. Onun bu hâlini gören Hz. Aişe “Yüce Allah senin bütün günahlarını bağışladığı hâlde niçin bu kadar çok namaz kılıyorsun?” diye sorduğunda Sevgili Peygamberimiz “Şükreden bir kul olmayayım mı?”¹⁹ cevabını vermiştir. Hz. Peygamber, bir şey için çok mutlu olduğunda da şükretmeyi unutmamış hatta bunu ifade etmek için şükür secdesi yapmıştır.²⁰

Görsel 3.8: Müslümanların şükürlerini ifade etme yollarından biri de şükür secdesi yapmaktır.

***“Artık siz beni anın ki ben
de sizi anayım. Bana
şükredin bana
nankörlük etmeyin!”***
(Bakara suresi 152. ayet)

*“Kuşkusuz İbrahim, bir
tevhid önderi olarak Allah’a
gönülden itaat eden iyilik
rehberiydi, müşriklerden de
değildi. Allah’ın nimetlerine
şükrederdi; Allah onu
seçkin kılmış, doğru yola
yöneltilmişti.”*
(Nahl suresi 120-121. ayetler)

“Eğer siz iman eder ve şükrederseniz Allah size niçin azap etsin? Allah şükre karşılık veren ve her şeyi bilendir.”
(Nisa suresi 147. ayet)

Bilgi Görseli 3.1: Ayetlerde şükrün önemi

8. Etkinlik

 1 Saat

Adı	Şükür Secdem
Amaç	Şükretmenin Hz. Peygamber'in hayatındaki yerini yorumlayabilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

Şükür secdesi yapmak için kıbleye dönülür, niyet edilir, tekbir aldıktan sonra hemen secdeye gidilir. Secdede tesbihat (Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ) yapılır. Yüce Allah'a hamd ve şükrederek tesbihte bulunduktan sonra tekbir alarak tekrar ayağa kalkılır.

(Şentürk-Yazıcı, *İslam İlmihali*, 207)

1. Şükür secdesinin nasıl yapıldığını okuyunuz.
2. Allah'ın (cc) sizlere verdiği nimetleri düşününüz.
3. Siz de Allah'ın (cc) verdiği bir nimet için evde şükür secdesi yapınız.
4. Süreçte yaşadıklarınız ve hissettiklerinizi boş alana yazınız.

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Okuma Metni

Öğretmen Enes Bey, derste Peygamber Efendimiz'in namaza verdiği önemi işlemiştir. Bu dersten oldukça etkilenen öğrenciler de namaz konusunda Sevgili Peygamberimiz gibi dikkatli olmak istiyorlardı. Öğrenciler, öğretmenlerinden bu konuda kendilerine yardımcı olmasını istediler. Enes Bey ise onlara bir hadisten bahsetti ve bu hadis üzerinde düşüncelerini ödev olarak verdi.

Bir Hadis

"... Rasulullah onun elini tuttu ve şöyle buyurdu: Ey Muaz! Sana her namazın ardından şu duayı söylemeyi terk etmemeni tavsiye ediyorum: Allah'ım seni zikretmek, sana şükretmek ve sana güzelce ibadet etmek için bana yardım et."

(Nesai, "Sehiv", 60)

Diğer ders günü geldiğinde herkes düşüncelerini sınıfta ifade etti ve tahtada şu şekilde bir şema oluştu:

1. AŞAMA

Her şey niyetle başlar. Biz de namaz kılma konusunda dikkatli olmak istiyorsak önce buna niyet etmeli ve harekete geçmeliyiz.

2. AŞAMA

Allah (cc) ile iletişim kurmamızın yolu olan namazlarımızda devamlı olmak istiyorsak bizi namaza yönlendiren yolları iyi bilmemiz gerekir. Peygamber Efendimiz de verilen hadiste bize bu yolu tarif etmiştir.

ZİKREDEN ŞÜKREDER

Zikretmek; anmak, hatırlamak anlamına gelir. Allah (cc) ile iletişim kurmak için hayatımızın her anında onu anmamız ve hatırlamamız gerekir.

Allah'ı (cc) hatırlamak bizde şükür bilincini geliştirir. Güzel bir şükür ise sadece sözlü olarak değil hareketlerle de gösterilendir.

ŞÜKREDEN İBADET EDER

Şükürün en güzel ifadelerinden biri namaz ibadetidir. Namazımız ne kadar içten ve güzel olursa şükürümüz de o kadar gönülden olur.

1. Verilen metinden yola çıkarak Hz. Peygamber'i örnek almak isteyen bir insan için şükürün ve ibadetin önemini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yüce Allah, bize nimetlerini verirken birçok vesile oluşturmuştur. Mesela tarım ürünleri yetiştirmemiz için toprağı, şifa bulmamız için doktoru, öğrenmemiz için öğretmenlerimizi vesile kılmıştır. Allah (cc) hem verdiği nimetler için hem de nimeti bize ulaştıran vesileler için O'na şükretmemizi istemiştir. Ayrıca insan, nimetin kendisine gelmesinde emekleri olduğu için vesile olanlara da teşekkür etmelidir (Görsel 3.9). Sevgili Peygamberimiz de bunun önemine vurgu yaparak “İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah’a şükredemez.”²¹ buyurmuştur.

Görsel 3.9: Çevremizdeki insanlara teşekkür etme yollarından biri de hediye vermektir.

Hz. Peygamber, bir nimete ulaştığı zaman ilk olarak Yüce Allah’a şükretmiştir ayrıca insanlara teşekkür etmeyi de unutmamıştır. O, insanlara teşekkürün sadece söz ile değil davranışlarla da gösterilmesini tavsiye etmiş ve “Kendisine bir ikramda bulunulan kişi, imkânı varsa karşılığını versin. İmkânı yok ise (ikramda bulunanı) hayırla yâd etsin. Çünkü hayırla yâd eden kimse, teşekkür etmiş olur. Bunu yapmayan ise nankörlük etmiş olur...” buyurmuştur.²² Hz. Peygamber’in teşekkür etme yollarından biri de karşısındaki kişiye hediye vermesiydi. Hz. Aişe, Peygamber Efendimiz’in hediyeleşme alışkanlığını şu sözlerle ifade etmiştir: “Rasulullah (sav), kendisine getirilen hediye kabul eder ve karşılığında hediye verirdi.”²³

9. Etkinlik

Adı	Şükür Günlüğüm
Amaç	Yüce Allah'a şükretmenin Hz. Peygamber'in hayatındaki yerini yorumlayabilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Hz. Peygamber'in hayatındaki şükürün ve hamdın önemi üzerine düşününüz.
2. Hz. Peygamber'in hayatındaki şükür ve hamt anlayışından yola çıkarak şükür gerektirdiğini düşündüğünüz imkânlarınızı hatırlayınız.
3. Her gün için farklı renkte bir kalem kullanarak yedi gün boyunca şükrettiğiniz konuları şükür günlüğüne yazınız.
4. Şükür günlüğü deneyiminin hayatınızda nasıl bir etki oluşturduğunu boş bırakılan yere yazınız.

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Hiz. Peygamber'i örnek alan sahabiler de kendilerine iyilik yapanlara karşı minnet duymuşlardır. Muhacirler, Mekke'den Medine'ye ilk hicret ettiklerinde Medineliler, onların yeni bir hayat kurmaları için çok çabalamıştı. Hiz. Peygamber ve muhacirler, Medinelilerin bu iyiliğini her fırsatta övgü ile anarak onlara teşekkür etmişlerdir. Muhacirler, Medinelilerin bu iyilikleri karşısında Sevgili Peygamberimize şöyle demişlerdir:

“Aralarına girip misafir olduğumuz bu ensar kardeşlerimiz kadar çok olan şeyden bol bol dağıtan, azı da en iyi şekilde paylaştıran bir toplum hiç görmedik. Sıkıntılarımızı giderdiler, mutluluklarına bizi ortak ettiler. Tüm sevapları alıp götüreceklerinden korktuk.” Bunun üzerine Resulullah “Hayır öyle değil... Siz onlar için dua ettiğiniz kendilerinin yaptığı bu iyilikleri bildiğiniz sürece onlara karşı sorumluluğunuzu yerine getirmiş olursunuz.”²⁴ (Görsel 3.10, Görsel 3.11)

10. Etkinlik

20 dk.

Adı	Teşekkür Kutusu
Amaç	İnsanlara karşı teşekkür etmede kendini tanıyabilme (öz farkındalık becerisi)

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Sınıfta bir kutu belirleyiniz. Kutuyu teşekkür kutusu olarak isimlendiriniz.
2. Günlük hayatımızda teşekkür etmenizi gerektirecek durum ve olayları düşününüz.
3. Teşekkür etmenizi gerektiren bir olay ve durum karşısında hangi davranış veya cümlelerle teşekkür edebileceğinizi belirleyiniz.
4. Düşüncelerinizi bir kâğıda yazarak teşekkür kutusuna atınız.
5. Sırayla kutunun içinden rastgele bir kâğıt çekiniz.
6. Bir arkadaşınız ile birlikte kâğıtta yazılı olan olayı sınıf içerisinde canlandırınız.

Görsel 3.10: Bizim için birçok fedakârlıkta bulunan annelerimize minnettarlığımızı ifade etmeli ve onlara teşekkür etmeliyiz.

Görsel 3.11: Sağlığımız için emek veren bir doktora teşekkür etmek, ona olan minnettarlığımızı göstermenin en güzel yollarından biridir.

Değerlendirme: Karekoddaki akran değerlendirme formunu doldurunuz.

11. Etkinlik

15 dk.

Adı	Şükrümü Nasıl Gösteririm
Amaç	Şükür ve ibadete karşı öz farkındalık geliştirebilme

Yönerge: Ayetlerden yola çıkarak soruları örneklerdeki gibi cevaplayınız.

“Biz insana anne babasıyla ilgili öğütler verdik. Annesi, güçten kuvvetten düşerek onu karnında taşımıştır; çocuğun sütten kesilmesi iki yıl içinde olur. Bunun için (ey insan) hem bana hem anne babana minnet duymalısın; sonunda dönüş yalnız banadır.” (Lokman suresi 14. ayet)	Aile nimetine karşı Allah’a (cc) nasıl şükredersiniz? • Anne ve babamın yaptıkları fedakârlıklar için onlara teşekkür ederek
“Sonra ona düzgün bir şekil vermiş ve ruhundan ona üflemiş; sizi kulak, göz ve gönüllerle donatmıştır. Ne kadar da az şükrediyorsunuz!” (Secde suresi 9. ayet)	Beden nimetine karşı Allah’a (cc) nasıl şükredersiniz? • Bedenime sağlıksız besinlerle zarar vermeyerek
“Müjdeler taşıyan rüzgârları göndermesi de O’nun kanıtlarındandır ki, böylece size rahmetinden tattırsın, gemiler buyruğu ile yüzsün; siz de O’nun lütfundan nasibinizi arama çabası gösteresiniz ve şükredesiniz.” (Rum suresi 46. ayet)	Tabiat nimetine karşı Allah’a (cc) nasıl şükredersiniz? • Çevre kirliliğine sebep olacak davranışlardan uzak durarak
“Onlar için ölü toprak açık bir kanıttır. Ona can verdik ve ondan taneler çıkardık; işte bundan (yaptıkları yiyecekleri) yiyorlar. Orada nice hurma bahçeleri ve üzüm bağları meydana getirdik, içinde gözelerden su fışkırttık; Onun ürünlerinden ve kendi elleriyle ürettiklerinden yesinler diye. Hâlâ şükretmeyecekler mi?” (Yasin suresi 33-35. ayetler)	Rızık nimetine karşı Allah’a (cc) nasıl şükredersiniz? • İsraftan kaçınarak

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Kontrol Noktası

Tanımların karşılığı olan kavramları bulmacada boş bırakılan yerlere yazınız.

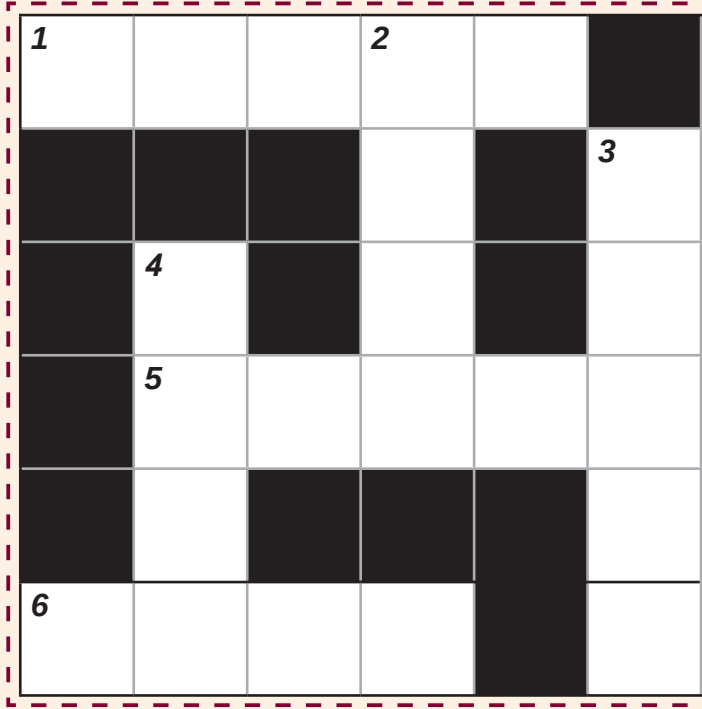
Soldan Sağa

1. *Namaz anlamına gelen kelimedir.*
5. *İnsanın bütün davranışlarında, sözlerinde, inançlarında ve ibadetlerinde yalnızca Allah'ın (cc) rızasını gözetmesidir.*
6. *Bütün övgü türlerini içeren, sevgi ve tazimle Allah'a (cc) yönelen övgü ve şükürdür.*

Yukarıdan Aşağıya

2. *Dünya ve ahirette ceza veya mükafat konusu olan her türlü iş ve davranıştır.*
3. *İnsanın, kendisinin Allah'ın (cc) huzurunda olduğunu hissetmeye çalışarak onu görüyor-muşçasına ibadetlerini yerine getirmesidir.*
4. *İnsanlar arasında şöhret ve çıkar sağlama amacıyla gösteriş için iş yapma veya ibadet etmektir.*

KARE BULMACA

Şiir Köşesi

NAMAZ DİNİN DİREĞİ

*Namaz dinin direği,
İnanmanın gereği,
Günahları temizler,
Öğretir şükretmeyi.*

*Namaz Allah'ın emri,
Kalbimizin çiçeği,
Derdimiz çoğalınca
Şifa olur sevgisi.*

*Namaz ruhun güneşi,
Nurlandırır geceyi.
Ruhumuz daralınca
Ferahlatır secdesi.*

*Namaz cennet bahçesi,
Baharın habercisi,
İnsana en yakın dost,
Mutluluğun müjdesi...*

*Namaz huzurun nehri,
Sabır şehri kalesi,
Resulullah çok sever,
O, namaz Peygamberi...*

(Kitap için yazar tarafından oluşturulmuştur.)

1. Bu şiiri okuduğunuzda neler hissettiniz?
2. Siz de namaz ibadeti ile ilgili başka şiirler bulunuz.
3. Bulduğunuz şiirleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Farklı Kaydet

Bu ünite de öğrendiğiniz bilgileri kendinizin hatırlayacağı şekilde bu alana kısaca not edebilirsiniz.

3. Ünite Sonu Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

1. İnsanlar, Allah'a (cc) şükürlerini hangi yollarla ifade edebilirler?

.....

.....

.....

.....

2. Hz. Peygamber, Allah'a (cc) olan sevgi ve bağlılığını hangi davranışlarıyla göstermiştir? Örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

3. Sevgili Peygamberimizin Allah'a (cc) bağlılığı namaz ibadetine olan tutumunu nasıl etkilemiştir?

.....

.....

.....

.....

4. İnsanlara teşekkür etmek ile Allah'a (cc) şükretmek arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

5. Namaz kılmanın insan hayatındaki olumlu etkileri nelerdir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

B) Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız. Başına “Y” yazdığınız cümlelerdeki bilgi yanlışlarını düzelterek doğru cümleyi altındaki boşluğa yazınız.

6. (....) Kabul olması istenilen dualar için şükür secdesi yapılmalıdır.

.....

7. (....) İyilik yapmış bir insanı iyilikle anmak bir teşekkür yöntemidir.

.....

8. (....) Hz. Peygamber, Allah’a (cc) olan şükrünü sadece söz ile ifade etmiştir.

.....

9. (....) İhsan, insanlara hediye vermek anlamına gelmektedir.

.....

10. (....) Peygamber Efendimiz, savaş anında bile namaz kılmaya özen göstermiştir.

.....

C) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere kutulara yazılmış kelimelerden uygun olanlarını yerleştiriniz.

hamt

amel

ihsan

salat

iyilik

şükür secdesi

riya

ihlas

11. Sevgili Peygamberimiz, en sıkıntılı anlarında dahi şikâyetçi olmak yerine Allah’a (cc) etmeyi tercih etmiştir.

12. Sevgili Peygamberimiz, çok sevinçli anlarında yapmıştır.

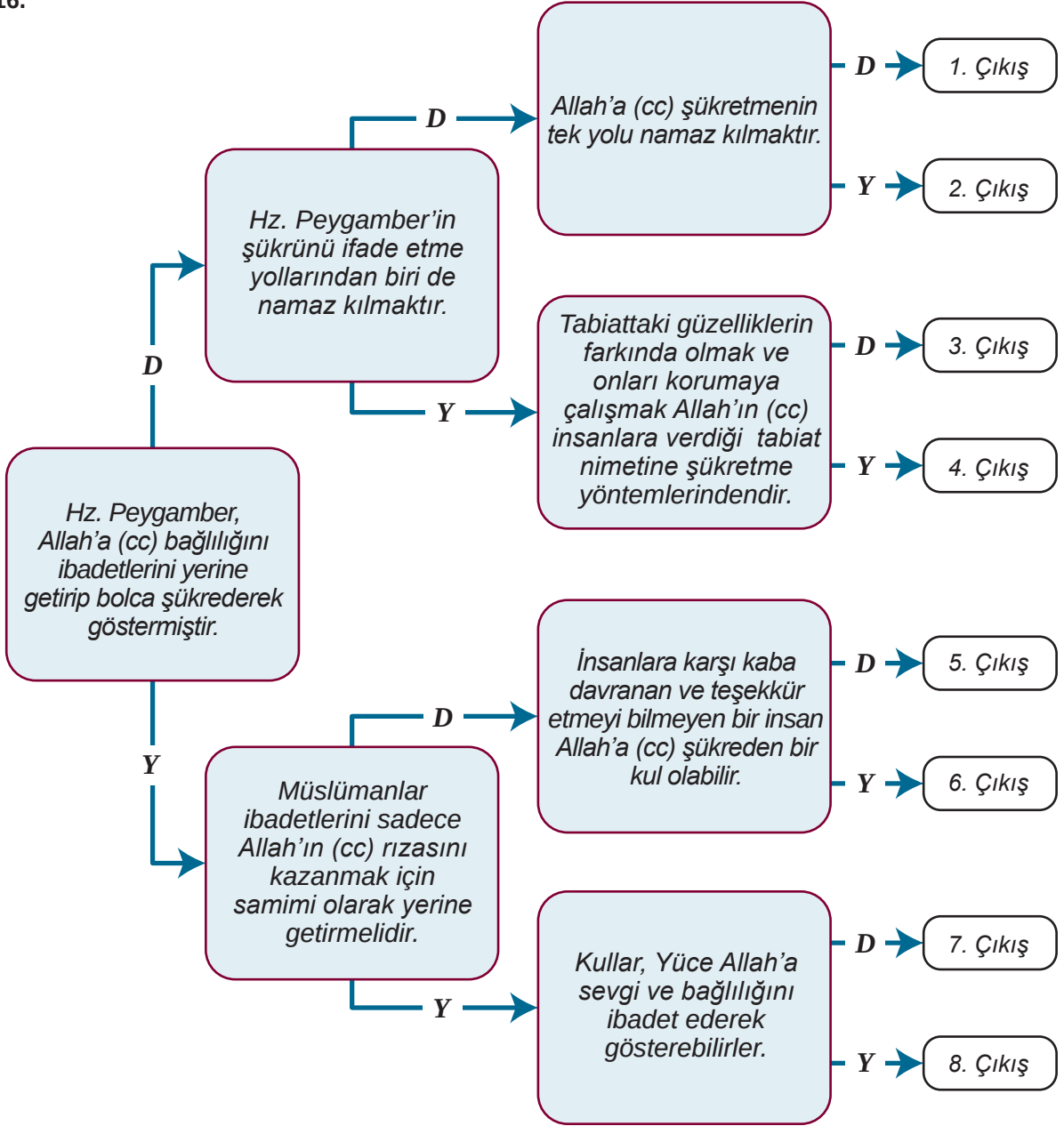
13. Kur’an-ı Kerim’de namaz olarak geçen Arapça kökenli kelimedir.

14. Bir ibadeti en güzel şekilde yerine getirmeye denmektedir.

15. Diğer insanları memnun etmek amacıyla yapılan Allah (cc) katında değersizdir.

Ç) Aşağıdaki cümlelerin doğru (D) veya yanlış (Y) olmalarına göre okları takip ediniz ve ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

16.

D) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

17. Verilenlerden hangisi Hz. Peygamber'in insanlara teşekkür etme yollarından biri değildir?

- A) Sözlü olarak minnettarlığını ifade etmek
- B) Hediye ile karşılık vermek
- C) Güzel bir davranış ile karşılık vermek
- D) Yapılan iyilik karşısında sessiz kalmak

18. Verilenlerden hangisi Sevgili Peygamberimizin Allah’a (cc) olan sevgi ve bağlılığını ifade etmez?

- A) Dua etmesi
- B) Namaz kılması
- C) Merhametli olması
- D) Güzel giyinmesi

19. Verilenlerden hangisi Hz. Peygamber’in şükreden bir kul olmasının nedenlerinden değildir?

- A) Hayattaki güzellikleri görebilmesi
- B) Kendisine verilmiş nimetleri fark etmesi
- C) Hayatında her şeyin yolunda olması
- D) Şükür ve teşekkür kavramlarına önem vermesi

20. Verilenlerden hangisi Peygamber Efendimiz’in Allah’a (cc) şükretme yollarından biri değildir?

- A) Namaz kılması
- B) İstişare etmesi
- C) Secde etmesi
- D) Zikretmesi

21. “Ey Resulüm, de ki: Ey insanlar, eğer Allah’ı seviyorsanız, gelin bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah gafurdur, rahimdir (çok affedicidir, engin merhamet ve ihsan sahibidir).”

(Al-i İmran suresi 31.ayet)

Verilen ayette Allah’ı (cc) sevmemizin göstergesi nedir?

- A) Peygamberi rehber almak
- B) Yardımlaşmak
- C) Adaletli olmak
- D) Merhametli olmak

E) Aşağıdaki soruları kutucuklarda yer alan kelime ve kelime gruplarından yararlanarak cevaplayınız. Soruları cevaplarken kutucuklardaki harfleri kullanınız. (Aynı harfi birden fazla soru için kullanabilirsiniz.)

a ikramda bulunmak

b şükür

c hediye vermek

ç hamdetmek

d Hz. Bilal

e namaz

f dua

g hayırla yâd etmek

ğ Ümmü Mihcen (ra)

h ihlas

ı ihсан

i riya

22. Peygamber Efendimiz'in cennetin anahtarı olarak nitelendirdiği amel hangisidir?

.....

23. İnsanlara teşekkür etme yolları nelerdir?

.....

24. İnsanların Allah'a (cc) bağlılığını ifade etme yolları nelerdir?

.....

25. Hz. Peygamber'in cenaze namazını tekrar kıldığı sahabi kimdir?

.....

26. Hz. Peygamber'in ibadetlerinde en çok önem verdiği hasletler nelerdir?

.....

27. Bir Müslüman'ın amellerini yaparken uzak durması gereken özellik nedir?

.....

28. Hz. Peygamber'in zorluklar karşısında Müslümanlara tavsiye ettiği davranış nedir?

.....

29. Gösteriş için başkalarına iyilik ve yardımda bulunmak hangi davranışa örnektir?

.....

F) Aşağıdaki açıklamaları, uygun olan kavram ile eşleştiriniz.

30.

I. Allah'ın (cc) rızasını kazanmak için yapılan iş ve eylemlerin tamamı

II. İş, davranış ve ibadetleri gösteriş ya da çıkar kaygılarından arındırıp sadece Allah (cc) için yapmak

III. Görülen iyiliğe karşı söz ve davranış ile hoşnutluk gösterme, yapılan iyiliğin kıymetini bilmek

IV. Bir işi en güzel şekilde yapmak, Allah'ın (cc) onu gördüğünü düşünerek O'na kulluk etmek

V. Dünyevi çıkarlar elde etmek, dindar görünmek için ibadetlerini yerine getirmek

a şükür

b ihsan

c salat

ç amel

d riya

e ihlas

f cihat

Ünite ile ilgili daha fazla soru çözmek, zenginleştirme-destekleme sorularına ulaşmak için karekodu okutunuz.

3. Ünite Sonnot

- 1 Ebu Davud, "Edeb", 106.
- 2 Taberi, *Tarihu'l-Ümem ve'l-Müluk*, 1/554.
- 3 Ahmed bin Hanbel, *Kitabü'z-Zühd*, 59.
- 4 Buhari, "Salat", 72.
- 5 Tirmizi, "Birr ve Sıla", 55.
- 6 Müslim, "Birr", 34.
- 7 Buhari, "Bedü'l-vahy", 1.
- 8 Müslim, "Taharet", 4.
- 9 Ebu Davud, "Edeb", 85.
- 10 Nesai, "İşaretü'n-Nisa", 1.
- 11 Bakara suresi 43. ayet.
- 12 Buhari, "Salat", 36.
- 13 Buhari, "Edeb", 1.
- 14 Buhari, "Tefsir", 48.
- 15 Yazar tarafından oluşturulmuştur.
- 16 Tin suresi 4. ayet.
- 17 Fatiha suresi 1. ayet.
- 18 Tirmizi, "Deavat", 23.
- 19 Müslim, "Sıfatu'l-Münafikin", 81.
- 20 Ebu Davud, "Cihad", 162.
- 21 Tirmizi, "Birr", 35.
- 22 Tirmizi, "Birr", 87.
- 23 Tirmizi, "Birr ve Sıla", 25.
- 24 Tirmizi, "Kiyame", 35.

4.

ÜNİTE

TOPLUMSAL HAYATTA PEYGAMBERİMİZ

- 4.1. Peygamberimizin Toplumsal İlişkileri
- 4.2. Peygamberimiz ve Çevre Bilinci

- Bu ünitedeki anahtar kavramlar
 - akraba
 - sılayırahim
 - vefa

- Bu ünite sizlerden
 - Peygamberimizin toplumsal ilişkilerini sentezleyebilmeyi,
 - Peygamberimizin çevreye karşı gösterdiği duyarlılığı çözümleyebilmeyi
- öğrenmeniz beklenmektedir.**

Ünite
karekodu

Ünite sunusuna
ulaşmak için
karekodu okutunuz.

Üniteye Başlarken

Sevgili Peygamberimiz komşuluk ilişkilerinin önemini şu sözleriyle vurgulamıştır: *“Yapacağı fenalıklardan komşusu güven içinde olmayan (her an bir kötülük yapabilir endişesiyle bakılan) kişi cennete giremez!”*

(Müslim, "İman", 73)

Metinden yola çıkarak akrabalık ve komşuluk ilişkilerinde nelere dikkat etmeniz gerektiğini düşününüz. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4.1. Peygamberimizin Toplumsal İlişkileri

Konuya Başlarken

Akraba, sılayırahim, komşuluk ve vefa kavramları hakkındaki düşüncelerinizi boş bırakılan alanlara yazınız.

1. Akraba olmak benim için

anlamına gelmektedir.

2. Sılayırahim deyince aklıma

gelmektedir.

3. Komşuluk yapmak benim için

ifade etmektedir.

4. Vefa bende

hissi uyandırmaktadır.

Sevgili Peygamberimiz, insanlarla sevgi ve saygı çerçevesinde iletişim kurmuştur. Karşılaştığı kişilerle selamlaşmış, hâl ve hatırlarını sormuş, onlara değer verdiğini açıkça göstermiştir. Büyük küçük, zengin fakir fark etmeksizin toplumun her kesimiyle ilgilenmiş, insanların davetlerini geri çevirmemiş, kalplerini kırmamıştır. Hatta bir defasında Sevgili Peygamberimiz, yanından bir cenaze geçerken ayağa kalkmıştı. Kendisine bu kişinin bir Yahudi olduğu söylenince *“O da bir insan değil mi?”*¹ buyurmuştur. Böylece Hz. Peygamber, kim olursa olsun insanın cenazesine dahi saygı gösterilmesi gerektiğini göstermiştir.

Sevgili Peygamberimiz *“Küçüklerimize merhamet etmeyen, büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir.”*² buyurarak küçüklerine şefkatle, büyüklerine ise saygıyla davranmayı Müslümanlara emretmiştir. Öyleyse bizler de küçüklerimize elimizden geldiği kadarınca yardımcı olmalı, onların ihtiyaçlarını gidermeye çalışmalıyız. Büyüklerimize saygıda kusur etmemeliyiz.

Hiz. Muhammed (sav), toplumdaki insanların birbirlerini sevmesini istemiştir. İnsanlar birlikte yaşadığı kişilere karşı anlayışlı davranırsa toplumda güven ortamı oluşur. Güvenli bir ortamda da insanlar kendilerini emniyette ve huzurlu hissederler. Bu sebeple İslam’da en hayırlı amelin hangisi olduğunu soran bir sahabiye Sevgili Peygamberimiz, şöyle cevap vermiştir: *“İnsanlara yemek yedirmen ve ister tanıdığın olsun ister tanımadığın herkese selam vermendir.”*³

Hiz. Peygamber’in toplumsal ilişkilerine yönelik daha fazla bilgi için karekodu okutunuz.

Görsel 4.1

İslam Müslümanların birlik, beraberlik ve dayanışma içinde yaşamalarını emreder.

Selam, tuğlaları birbirine sıkıca bağlayan bir harç gibi insanlar arasındaki bağı güçlendirir (Görsel 4.1). Böylece toplumda huzurlu bir ortam sağlanır ve insanlar arasında muhabbet oluşur. Bu muhabbetin artması için Sevgili Peygamberimiz insanların birbirine tebessüm etmesini de tavsiye etmiştir.⁴ Çünkü asık suratlı olmak insanların hüzünlenmesine neden olan bir tavidir. İnsanlar tebessüm edince karşısındaki kişilerin de gönlü huzurla dolar. Sevgili Peygamberimizin gülümseyen çehresini görünce sahabilerin gönlünü eşsiz bir huzur kaplardı.

Bir Hadis

Cerir bin Abdullah (ra) şöyle demiştir:

“Müslüman olduğum günden beri Resulullah beni hiçbir zaman kapısından geri çevirmedi. Bana her zaman iyi davrandı. Beni her gördüğünde mutlaka gülümserdi.”

(Tirmizi, “Menakıb”, 41)

akraba

Aralarında yakınlık, soyca ilgi ve kan bağı olanlar. (Serinsu vd., “akraba”, 12)

Peygamber Efendimiz, **akraba** ilişkilerine çok önem vermiştir. Yakınlarının, maddi ve manevi ihtiyaçları varsa onlara yardımcı olmuştur. Nitekim Sevgili Peygamberimiz bu konuda şöyle buyurmuştur: “Rızkının çoğalmasını ve ömrünün uzamasını isteyen kişi akrabalarını kollayıp gözetin.”⁵ Çünkü Yüce Allah akrabasını gözeten kişilerin üzerine rahmet yağdırır ve ömürlerini bereketlendirir. Akrabalık bağının korunması ve akrabalara karşı iyi davranmak Kur’an-ı Kerim’de şöyle emredilmiştir: “**Hiç şüphenez olmasın ki Allah; adaleti, iyilik yapmayı, akrabaya yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, kötülüğü ve zorbalığı yasaklar. İşte Allah, aklınızı başınıza almanız diye size böyle öğüt veriyor.**”⁶ Demek ki akrabalık bağını korumak aynı zamanda Yüce Allah’ın da rızasını kazanmak için bir vesiledir. Resulullah da bu konuda “Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse akrabasına iyilik etsin.”⁷ buyurmuştur.

1. Etkinlik

15 dk.

Adı	Örnek Almalıyız
Amaç	Hizmet Peygamber'in toplumsal ilişkilerini sentezleyebilme

Yönerge: Metinlerden hareketle soruyu cevaplayınız.

Ebu Talha (ra), Medineliler arasında en çok hurma bahçesine sahip olan sahabyıdır. En sevdiği bahçesi ise "Beyrahâ" isimli yerdı. Bu hurma bahçesi, Mescid-i Nebi'nin tam karşısındaydı ve Sevgili Peygamberimiz, bu bahçeye gidip oranın tatlı suyundan içerdı. **"Allah yolunda sevdiğiniz şeylerden harcamadıkça iyiliğe asla eremezsiniz. Ne harcarsanız Allah onu hakkıyla bilir."** (Al-i İmran suresi 92. ayet) ayeti nazil olunca Ebu Talha (ra), Peygamber Efendimiz'e geldi ve şöyle dedi: "Yüce Allah, kitabında şöyle buyuruyor: **'Allah yolunda sevdiğiniz şeylerden harcamadıkça iyiliğe asla eremezsiniz.'** Benim en çok sevdiğim malım da Beyrahâ isimli bahçemdir. Onu Allah (cc) yolunda harcarsın diye sadaka olarak bağışlıyorum. Yüce Allah'ın katında bu malımın sevabına erişmeyi ümit ediyorum. Al bu bahçeyi ve dilediğin yerde kullan!" Bunun üzerine Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurdu: "Aferin, güzel bir iş yaptın. Bu güzel ve bereketli bir maldır. Senin onun hakkında söylediklerini gayet iyi anladım. Bu malını akrabalar arasında taksim etmeni uygun görüyorum." Ebu Talha (ra) bu sözler üzerine "Hemen yaparım ey Allah'ın Resülü!" dedi ve o malı akrabaları arasında paylaştırdı.

(Buhari, "Vekale", 15)

Sad bin Ebu Vakkas (ra) şöyle anlatıyor: "Hastalığım ağırlaşınca Resulullah beni ziyarete geldi. Ona 'Gördüğün üzere hastalığım giderek ağırlaşıyor. Ben malı mülkü olan varlıklı biriyim ve geride bırakacağım tek mirasçım da bir kız evladı. Bu sebeple malımın üçte ikisini sadaka olarak verebilir miyim?' diye sordum. O 'Hayır!' deyince 'O zaman yarısını verebilir miyim?' dedim. O yine 'Hayır.' deyince 'Üçte birini versem.' dedim. Bunun üzerine Resulullah şöyle buyurdu: 'Aslında üçte biri de fazla ancak bu kadarını verebilirsin. Sana mirasçı olacak yakın akrabalarını zengin olarak bırakman, onları başkasına muhtaç hâlde bırakmaktan daha hayırlıdır.'"

(Buhari, "Cenaiz", 36)

1. Peygamber Efendimiz akrabalarla olan ilişkilerde nelere dikkat edilmesini istemiştir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

İslam akrabalık bağına büyük bir önem verilmiştir (Görsel 4.2). Müslüman olsun ya da olmasın akrabalarımıza iyi davranmamız gerekmektedir. Sevgili Peygamberimiz zamanında da Müslümanlar, akrabalarına iyi davranmışlardır. Örneğin Hz. Esmâ, yanına annesi gelince ona nasıl davranması gerektiğini Hz. Peygamber'e sormuştur. Peygamber Efendimiz, Hz. Esmâ'nın annesi gayrimüslim olmasına rağmen ona, annesine iyi davranmasını ve akrabalık bağıni korumasını emretmiştir.⁸

Bir Hadis

"Hayrına olacak şekilde rızkının çoğalmasını, ömrünün uzamasını isteyen kimse, akrabasını kollayıp gözetsin."

(Buhari, "Hibe", 29)

2. Etkinlik

1 Saat

Adı	Röportaj Yapıyorum
Amaç	Hz. Peygamber'in toplumsal ilişkilerine dair unsurları birleştirerek özgün bir bütün oluşturabilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Karekoddaki röportaj formunda yer alan soruları çevrenizdeki kişilere sorarak formu doldurunuz.
2. Formdan hareketle çevrenizdeki kişilerin akrabalık ve komşuluk ilişkilerine dair düşüncelerini yorumlayınız.
3. Yorumlarınızı Peygamber Efendimiz'in komşuluk ve akrabalık ilişkilerine olan yaklaşımıyla karşılaştırınız.
4. Ulaştığınız sonuçları aşağıda boş bırakılan alana yazınız.

Röportaj sorularına ulaşmak için karekodu okutunuz.

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Görsel 4.2

İslam'da akrabalara
ikramda bulunmak
övülen bir davranıştır.

Bir Müslüman, insanlara iyilik yapmak için çaba harcamalıdır. İyilik yaparken en yakınlarından başlamalı ve akrabalarına öncelik vermelidir (Görsel 4.2). Böylece toplumda genel bir huzur ve güven ortamı sağlanır. Kişi yardım yaparken öncelikle akrabalarını gözetirse bu davranışı sonucunda alacağı sevap da artacaktır. Sevgili Peygamberimiz bu konuda *“Yoksula verilen sadaka bir sevapken akrabaya verilen sadaka iki sevaptır: Birincisi sadaka sevabı, diğeri de akrabayı koruyup gözetme sevabıdır.”*⁹ buyurmuştur. Özellikle yakın akrabalarımızı koruyup gözetmek, onlara iyi davranmak, onlar için dua etmek bir Müslüman'ın en önemli vazifelerindendir. Resulullah bir gün amcası Hz. Abbas'a şöyle dedi: *“Amcacığım, sen ve oğlun pazartesi sabahı yanıma gelin de sizlere dua edeyim. Yüce Allah bu duanın bereketiyle sana ve oğluna hayırlar versin.”* Hz. Abbas ve oğlu Sevgili Peygamberimizin yanına gitti. Resulullah hediye olarak onlara birer elbise verdi. Ardından da şöyle dua buyurdu: *“Yüce Allah'ım! Amcam Abbas'ı ve oğlunu açıktan veya gizli işledikleri tüm günahlardan dolayı bağışla! Onlara mağfiret et! Allah'ım! Amcamı, çocukları konusunda da muhafaza buyur, evlatlarını gözet!”*¹⁰

sılayırahim

Anne baba başta olmak üzere tüm akrabalar arasında güzel ilişki kurma, onları ziyaret etme, onların hâl ve hatırlarını sorma, onlara maddi ve manevi yardımda bulunma, onların gönüllerini alma. (Serinsu vd., “sılayırahim”, 330)

Sevgili Peygamberimiz *“Sılayırahim yapmayan cennete giremez.”*¹¹ buyurmuştur. Çünkü anne baba başta olmak üzere akrabalara iyilik yapmak her Müslüman'ın asli vazifelerindendir. Müminler yakınlarını ziyaret etmeli, akrabalarının ihtiyaçları varsa onlara maddi, manevi yardımda bulunmalı ve gönüllerini almalıdırlar. Akrabalara selam ve hediye göndermek de İslam ahlakının güzelliklerindendir. Akrabaları zor şartlarda yaşarken bir Müslüman'ın onlarla ilgilenmemesi doğru değildir. Yeterli imkâna sahip olan birinin muhtaç durumdaki akrabasına sılayırahim çerçevesinde yardım etmesi gerekir. Hz. Peygamber de bu konuda *“Kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa sılayırahim yapsın.”* buyurmuştur.¹² Kendisi de her zaman bu ahlak üzere yaşamıştır.

İlk vahiy geldikten sonra Sevgili Peygamberimiz derin bir heyecan ve endişe içinde evine gitmiştir. Hz. Hatice annemiz onu desteklemek için onun özelliklerini saymış ve Yüce Allah'ın onu asla yalnız bırakmayacağına vurgulamıştır. Bu özelliklerini sayarken şöyle demiştir: *"Korkma, Allah'a yemin ederim ki, O hiçbir zaman seni utandırmaz. Çünkü sen akraba hakkına riayet edersin, doğru konuşursun, aciz olanların işini yüklenirsin. Fakiri doyurur, misafiri ağırlar, halka yardım edersin."*¹³ İşte bu örnekler Hz. Peygamber'in akrabalarıyla ve toplumdaki insanlarla olan ilişkisinin ne kadar iyi olduğunun göstergesidir.

Akraba ziyaretinde bulunduğunuzda hissettiklerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ebu Eyyüb Ensari'nin (ra) naklettiğine göre bir adam, Sevgili Peygamberimizin yanına geldi ve ona şöyle bir soru sordu: *"Ey Allah'ın Resulü! Yaptığım zaman beni cennete sokacak ameli bana bildir!"* Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu: *"Yalnızca Allah'a ibadet et ve O'na hiçbir şeyi ortak koşma! Namazı kıl, zekâtı ver ve akrabalık bağlarını gözet!"*¹⁴

Sevgili Peygamberimiz, insanların birbirlerine sevgi ve hürmetle yaklaşmalarının gerekliliğini her zaman vurgulamış *"Yüce Allah'a yemin ederim ki iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selâmı yayınız!"*¹⁵ buyurmuştur (Görsel 4.3).

Peygamber Efendimiz, insanların birbirlerini Allah (cc) için sevmesi gerektiğini şu güzel örnekle açıklamıştır: *"Bir adam, başka bir köydeki din kardeşini ziyaret etmek için yola çıktı. Yüce Allah, bu adamı gözetlemesi için ona bir melek gönderdi. Melek adamla karşılaşınca ona 'Nereye gidiyorsun?' diye sordu. Adam 'Şu ilerdeki köyde bir din kardeşim var, onu ziyarete gidiyorum.' cevabını verince melek 'Onu ziyaret etme sebebin ondan elde etmek istediğin bir menfaat mi?' diye sordu. Adam 'Hayır, ben onu sadece Allah (cc) rızası için severim, onun için ziyaretine gidiyorum.' deyince melek şöyle dedi: 'Sen onu nasıl seviyorsan Yüce Allah da seni işte öyle seviyor. Ben, bu müjdeyi vermek için Yüce Allah'ın sana gönderdiği elçisiyim.'"*¹⁶

Görsel 4.3
Selamlaşmak,
toplumdaki sevgi ve
muhabbeti artırır.

Akrabalık ve komşuluk sorumluluklarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

3. Etkinlik

 10 dk.

Adı	<i>Peygamber Efendimiz'i Örnek Alıyorum</i>
Amaç	<i>Hiz. Peygamber'in toplumsal ilişkilerine dair unsurlar arasında ilişki kurabilme</i>

Yönerge: Maddeler çerçevesinde soruları cevaplayınız.

H.z. Muhammed (sav) toplumsal ilişkilerde insanlığa örnek olmuştur. Onun örnek almamız gereken davranışlarından bazıları şu şekildedir:

- Hasta olan arkadaşını ziyaret etmek
- Yardıma ihtiyaç duyan arkadaşına destek olmak
- Ödünç isteyenine imkân dâhilinde yardımcı olmak
- Üzüntü ve acısı olan arkadaşını teselli etmek
- Mutlu haber alan arkadaşının sevincini paylaşmak
- Yemeğinden çevresindekilere de ikram etmek
- Etrafındakilerin hâlini hatırını sormak

1. *Hız. Peygamber'in örnek davranışlarından hangilerini yapıyorsunuz?*
2. *Soldaki kutuya yaptığınız davranışları, sağdaki kutuya ise bu davranışlarla ilgili yaşadığınız olayları yazınız.*
3. *Sonrasında yaşadığınız olaylardan birini sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.*

[illegible]

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **“Allah’a ibadet edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anne babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaş’a, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz Allah, kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez.”**¹⁷

Ayette ifade edildiği üzere insan, toplumun farklı kesimlerinde bulunan kişilere iyilik yapmak için çaba göstermelidir. O kesimlerden biri de komşulardır. Bu sebeple Sevgili Peygamberimiz, komşuluk ilişkilerine çok önem vermiştir. Güzel dinimiz, insanların birbirlerinden habersiz olduğu bir toplum yerine herkesin etrafındaki insanlarla iletişim hâlinde olduğu bir toplum oluşturmak istemiştir. Bu yüzden insanlar birbirlerine yardım etmeli, imkânları ölçüsünde komşularına maddi ve manevi destekte bulunmalıdırlar (Görsel 4.4). Sevgili Peygamberimiz, *“Sizden biri kendisi için istediği güzel şeyleri Müslüman kardeşi veya komşusu için istemedikçe tam manasıyla iman etmiş olmaz.”*¹⁸ buyurmuş, Müslümanların komşularıyla ilgilenmelerinin gerekliliğini vurgulamıştır.

Hz. Peygamber komşuluk hakkında dikkat çekici bir uyarıda bulunmuş ve şöyle buyurmuştur: *“Vallâhi iman etmiş olmaz! Vallâhi iman etmiş olmaz! Vallâhi iman etmiş olmaz!”* Bu sözü işiten sahabe efendilerimiz *“Kim, ey Allah’ın Resulü?”* diye sorunca şöyle buyurmuştur: *“Kötülüklerinden ve belalarından dolayı komşusunun kendisini güvende hissetmediği kişi iman etmiş olmaz!”*¹⁹

Görsel 4.4
Komşuluk bağlarının güçlü olduğu mahallelerde huzur hâkimdir.

vefa

*Dostluk, sevgide
içtenlik ve
devamlılık,
kararlılık.*
(Serinsu vd., "vefa",
391)

Peygamber Efendimiz, akraba veya komşu ayırt etmeden çevresindeki insanlara **vefa** gösteren bir Müslüman'dı. O "**Her kim sözünü yerine getirir ve kötülükten sakınırsa, bilsin ki Allah sakınanları sever.**"²⁰ ayeti gereği her zaman sözünde durmuş, kendisine yapılan iyiliği asla unutmamış, iyiliğe başka bir iyilikle karşılık vermeye çalışmıştır. İşte buna ahde vefa etmek denir.

Sevgili Peygamberimiz Mekke'yi fethettiğinde Medineli sahabiler artık onun burada kalacağını düşünmüşlerdi. Çünkü Peygamber Efendimiz Mekke'de doğup büyümüştü. Ancak O, Medine'ye dönmeye karar verdi. Çünkü ona zor zamanında kucak açan Medineli Müslümanlardı. Onlar, canları ve mallarıyla İslam'a hizmet eden değerli bir halktı. Sevgili Peygamberimiz onların bu önemli yardımını asla unutmadı ve onlara vefa göstererek onlarla birlikte Medine'ye döndü. O, Medine'de vefat etti ve oraya defnedildi.

Sevgili Peygamberimiz; dadısı Ümmü Eymen'i (ra), sütannesi Halime'yi ve süt kardeşi Şeyma'yı hiçbir zaman unutmamıştır. O, çocukken kendisiyle ilgilenen bu insanlarla yıllar sonra karşılaştığında bile onlara hürmet göstermiştir. İhtiyaçlarını gidermek için çabalamış ve onlara ikramlarda bulunmuştur. Peygamber Efendimiz'in bu davranışları, bizim için en güzel vefa örneklerindendir (Görsel 4.5).

Bir Hadis

Enes bin Malik (ra) şöyle demiştir:

"Allah'ın Peygamberi (sav) bize hutbe verdiği zaman mutlaka şöyle buyurdu: 'Emanete riayet etmeyenin imanı yoktur, ahde vefa göstermeyenin ise dini yoktur.'"

(Ahmed bin Hanbel, el-Müsne'd, 20/423)

Görsel 4.5

*Mescid-i Nebevi'yi
ziyaret etmek
Hz. Peygamber'e bir
vefa örneğidir. (Temsili)*

4. Etkinlik

10 dk.

Adı	Şiir Yazarak Öğreniyorum
Amaç	Peygamberimizin toplumsal ilişkilerine dair unsurları birleştirerek özgün bir bütün oluşturabilme

Yönerge: Boşluğa “vefa” kavramı ile ilgili akrostiş yazınız.

V

E

F

A

Akrostiş ile yazılmış
daha fazla şiire ulaşmak
için karekodu okutunuz.

Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Okuma Metni

Metinden hareketle soruyu cevaplayınız.

Doğru İletişimin Kazandırdıkları

Zeynep her zamanki gibi sabah namazına kalktı. Bugün tam on iki yaşına girecekti. Bu sebeple içi kıpır kıpırdı. Artık büyüyor, boyu her geçen gün biraz daha uzuyordu. Bu sayede abdest almak için lavaboya daha rahat yetişebiliyordu. Sabah namazını kıldıktan sonra kendisine verdiği nimetlerden dolayı Rabb'ine şükretti. Kahvaltısını güzelce yaptı ve okula gitmek için servisi beklemeye başladı. Servis gelince servise besmele çekerek bindi ve koltuğuna oturdu. Servis şoförü biraz gergin görünüyordu. Acaba bir derdi mi vardı? Bunun üzerine ona “Selamünaleyküm, Mehmet amca!” diye seslendi. Bir taraftan da yüzünde sakin ve tatlı bir gülümseme vardı. Mehmet amca bu güzel selamı duyunca ferahladı, bir anda yüzünde tebessüm çiçekleri açtı. “Ve aleykümselam Zeynep, hoş geldin.” dedi ve şöyle devam etti: “Yol üzerinde bazı sürücüler dikkatsiz davranıyorlar. Ben de onlara kızıyordum. Ancak sen buraya selam verip güler yüzle gelince öfkem falan kalmadı, birdenbire gönlüm mutlulukla doldu. Teşekkür ederim.” Zeynep selam vermenin ne kadar güzel bir nimet olduğunu zaten biliyordu. Çünkü hayatında hep aynı şeyleri yaşıyordu. Selam vererek eve girince herkesin yüzünde gülücükler gezinmeye başlıyordu. Servisten inip okul bahçesine girdiğinde de böyle oluyordu. Sınıfına selam vererek giriyor ve herkesin tebessüm etmesini sağlıyordu.

(Kitap için yazar tarafından oluşturulmuştur.)

1. Günlük hayatta farklı özelliklere sahip bireylerle iletişim kurmak sizlere neler kazandırmaktadır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sevgili Peygamberimiz akrabaları, komşuları ve toplumun farklı kesimleriyle her zaman iyi geçinmiştir. Onların ihtiyaçlarını gidermeye çalışmış, imkânı ölçüsünde insanların işlerini kolaylaştırmıştır. Kimseye zarar vermemiş, herkesin hakkını gözetmeye çalışmıştır. Davetlere icabet etmiş, hastaları ziyaret etmiştir. Elinde olanı onlarla paylaşmış, kendisi aç kalsa dahi etrafındakilerin aç kalmaması için elinden geleni yapmıştır. İnsanların can, mal, namus, akıl ve neslini korumanın önemini vurgulamıştır. Hz. Peygamber insanlara bu konularda her zaman yardımcı olmuştur. O, hayatını böylesine örnek bir ahlak üzere yaşamış ve bizlere de erdemli bir hayat yaşamamızı emretmiştir.

5. Etkinlik

1 Saat

Adı	<i>Toplumsal Hayattaki İlişkiler</i>
Amaç	<i>Akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin toplum huzuruna katkılarını bir bütün olarak kavrayabilme</i>

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Akrabalık ve komşuluk ilişkilerine önem vermenin birey, aile ve topluma katkılarını araştırınız.
2. Araştırmalarınızdan hareketle verilen ifadeleri tamamlayınız.

Bireye katkıları

Aileye katkıları

Topluma katkıları

3. Akrabalık ve komşuluk ilişkilerine bireysel olarak verdiğimiz önem, aile bütünlüğü ile toplum huzuruna ne gibi katkılar sağlar? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

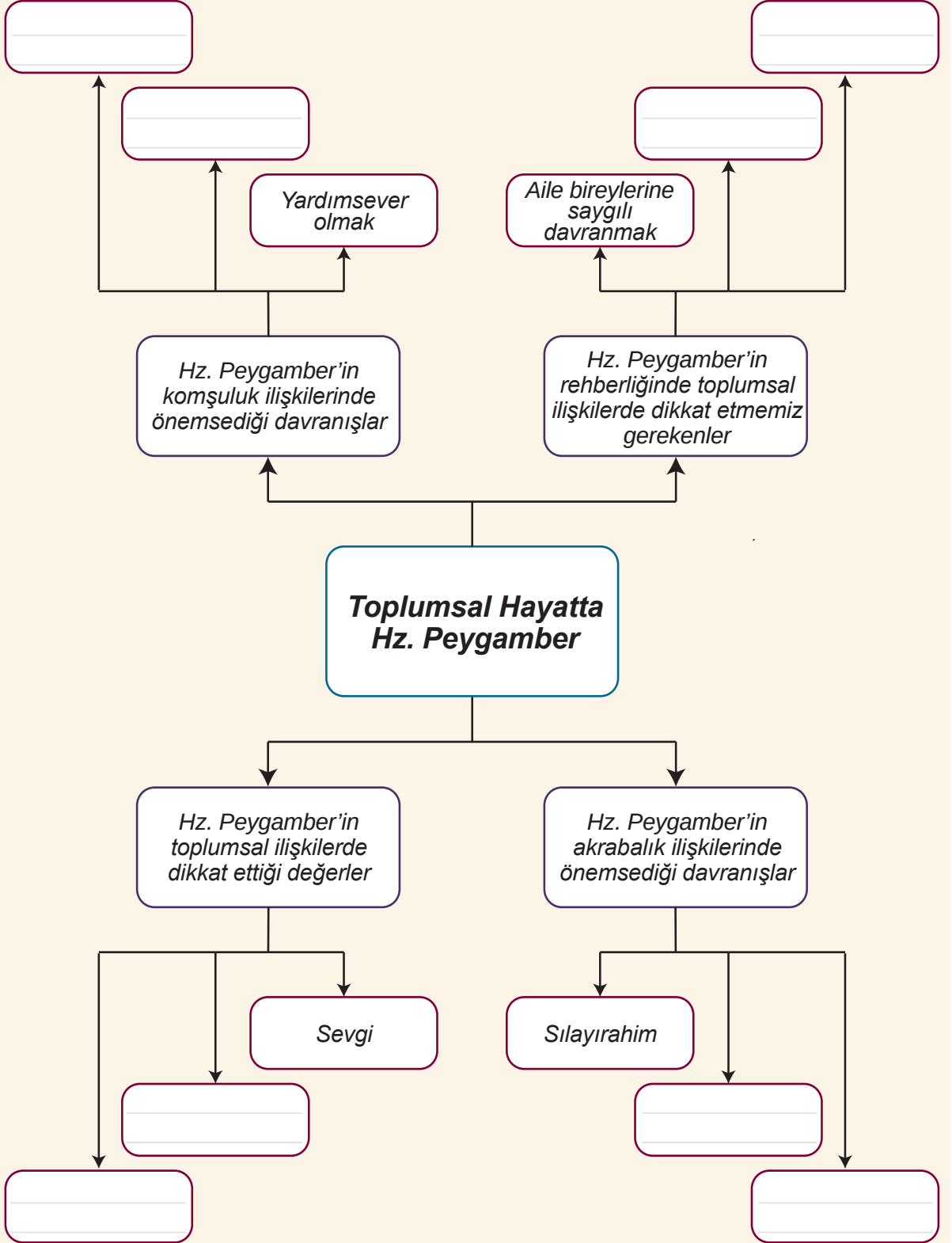
Değerlendirme: Karekoddaki öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Kontrol Noktası

Bilgi diyagramında boş bırakılan yerleri doldurunuz.

4.2. Peygamberimiz ve Çevre Bilinci

Konuya Başlarken

“Ey peygamber! Seni tanık, müjdeci, uyarıcı, Allah’ın izniyle O’na çağırان davetçi ve etrafını aydınlatan bir kandil olarak gönderdik.”²¹

Bu ayetten yola çıkarak Hz. Peygamber’in varlık âlemi için ne anlama geldiğini düşününüz. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yeryüzü, Allah’ın (cc) insana emanettir. İnsana hem kendi canı hem çevresindeki canlı cansız bütün varlıklar emanet edilmiştir. Emanet bilinci, insana çevresine karşı sorumluluklar yükler. Bitkileri, hayvanları, suyu, toprağı ve havayı korumak, doğal kaynakları israf etmemek insanın çevreye karşı temel görevlerindendir. Sorumluluklarının farkında olan güzel ahlak sahibi bir insanın davranışları da ölçülü olur. Ahlak, ölçülü olmak demektir. Ahlaklı bir insan; tabiatla kendisine sunulan su, toprak gibi nimetleri Allah’ın (cc) emirleri doğrultusunda kullanır. Bu nimetlerden, başka canlıların da yararlandıklarının farkında olur.

Vicdan, çevremizdeki varlıklara karşı davranışlarımızı düzenleyen önemli bir ahlaki ilkedir. Bu ilkeyi benimseyen insan tabiatla uyum içinde yaşamaya çalışmalıdır. Doğaya saygı duymalı, onun işleyiş yasalarını bilimsel metotlarla öğrenmelidir. Ancak bu bilgiler tabiata zarar vermek için kullanılmamalıdır.

Yüce Allah “O, göğü yükseltti. (Yeryüzüne) Denge ve ölçü koydu. O dengeden sapmayın, ölçüyü düzgün tutun.”²² ayetinde yeryüzündeki dengeyi bozmaması için insanı uyarmaktadır. Hz. Peygamber de tabiatla olan etkileşimde tabiata karşı nasıl davranılması gerektiğiyle ilgili Müslümanlara bir çevre eğitimi vermiştir. O; bitkilere, hayvanlara, suya, toprağı, insana ve topluma zarar vermemeyi öğütlemiştir. Bu öğütleriyle Müslümanların doğayla uyum içinde yaşamasını sağlamaya çalışmıştır (Görsel 4.6).

Görsel 4.6

İnsanlar, çevreye zarar vermeden tabiatla uyum içinde yaşamalıdır.

Çevre bilinci hakkında daha fazla bilgi için karekodu okutunuz.

Hız. Peygamber, doğaya ve çevreye önem vererek yeşil alanlar oluşturmaya çalışmıştır. O, bu amaçla tabiatı ağaçlandırmaları için insanları teşvik etmiştir. Özellikle “Herhangi birinizin elinde bir fidan varsa kıyamet kopuyor olsa dahi onu dikişin”²³ (Görsel 4.7) buyurarak hayatımız boyunca her türlü koşulda ağaç dikmenin önemini vurgulamıştır. Başka bir hadiste ise Hız. Peygamber “Dikilen bir ağaçtan insanın, kuşların veya herhangi bir hayvanın faydalanması ağacı diken kişi için sadakadır.” buyurmuştur.²⁴

Hız. Muhammed (sav), geçerli bir sebep olmaksızın ağaçların kesilmesini yasaklamıştır.²⁵ Zorunlu bir sebeple kesilen ağacın yerine, yenisinin dikilmesini istemiştir.²⁶

Bir Hadis

Cabir bin Abdullah’ın (ra) aktardığına göre Allah Resulü şöyle demiştir:

“Her kimin bir yeri (toprağı) varsa eksin, eğer kendi ekmezse başka bir din kardeşine ektirsin.”

(Müslim, “Buyû”, 88)

Görsel 4.7: Hız. Peygamber, insanları ağaç dikmeye ve bitkileri korumaya teşvik etmiştir.

6. Etkinlik

10 dk.

Adı	Konuşma Balonu
Amaç	Hz. Peygamber'in çevreye karşı gösterdiği duyarlılığı çözümleyebilme

Yönerge: Diyalogdan hareketle soruları cevaplayınız.

İnsanlar, doğaya gereken önemi vermelidir. Doğada yaşayan bütün canlıların yaşam hakkına saygı duyulmalıdır. Canlıların yaşam alanları kirlenmeden korunmalıdır.

Bahadır

Haklısın Bahadır. Peygamber Efendimiz, çevre konusunda çok hassas davranmıştır. Hatta insanların zihninde ağacın ve yeşilin yer edinmesi için toza toprağa bulanmış anlamına gelen "Afira" adındaki köyün ismini yeşillik anlamına gelen "Hadira" ile değiştirmiştir.²⁷

Ayşe

Dinimizde ağaç dikmenin önemi büyüktür. Peygamber Efendimiz bu konuyla ilgili "Bir kimse bir ağaç diktiğinde Yüce Allah mutlaka bu ağacın meyvesi oldukça ona sevap yazar."²⁸ buyurmuştur. Ağaç dikerek hem çevremizin yeşillenmesine katkıda bulunmuş hem de bu vesileyle sevap kazanmış oluruz.

Yağız

1. Diyalogdan yola çıkarak Hz. Peygamber'in doğal çevreye ve canlılara karşı duyarlılığını kendi cümlelerinizle ifade ediniz.

2. Doğal çevreye ve canlılara duyarlı olan bir birey nasıl davranışlar sergilemelidir? Düşüncelerinizi verilen boş alana yazınız.

Değerlendirme: Etkinliği değerlendirmek için karekodu okutunuz.

Peygamber Efendimiz canlılara karşı çok merhametliydi. Hatta onun hayvanları koruyucu tutumu bazı müşrikler tarafından tuhaf karşılanmıştır. Çünkü o dönemde hayvanlara acımadan fazla yük taşıtan müşrikler vardı. Oysa Hz. Peygamber, hayvanların da bir canı olduğunu bu nedenle onlara taşıyabilecekleri kadar ağırlık yüklenmesi gerektiğini söylemiştir. Sevgili Peygamberimiz, sadece uyarı ve tavsiyede bulunmamış, davranışlarıyla da insanlara örnek olmuştur.

Okuma Metni

Metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız.

Kasva'nın Hikâyesi

Sevgili Peygamberimize Kasva adlı deveyi Hz. Ebu Bekir, hediye etmişti. Kasva birçok defa Peygamber Efendimiz'e yol arkadaşı olmuştu. Hz. Peygamber Medine'ye onun sırtında hicret etmişti. Umre yolculuğuna onunla çıkmış, Veda Hutbesi'ni onun sırtında vermişti. Peygamber Efendimiz, kendisine uzun yıllar hizmet eden Kasva'ya merhametle yaklaşmış; gereğinden fazla yük yükleyip onu zor durumda bırakmamıştı.

Kasva, çok hızlı koşan bir deveydi. Peygamber Efendimiz bir kimsenin acil bir işi olduğu zaman devesini ona verirdi. Hatta Bedir Savaşı kazanılınca Müslümanlara bu müjdeyi veren Zeyd bin Harise (ra) Kasva ile yola çıkmıştı. Sevgili Peygamberimiz deve yarışlarına bazen Kasva'yı da alırdı. O, yarışlarda daima birinci olurdu. Günün birinde bir bedevinin genç devesi yarışta Kasva'yı geçti. Sahabiler bu duruma çok üzüldüler. Peygamber Efendimiz onları şu sözleriyle teselli etti: "Her yükselen ve zirveye ulaşanı aşağıya alma, Allah'ın bir kanunudur." Kasva eski gücünü kaybetse de Hz. Peygamber onunla yolculuk yapmaya devam etti. Onun yerine başka bir deve almadı ve onunla her zaman ilgilendi. Çünkü Kasva gereken hizmeti yapıyordu. Kasva da Peygamber Efendimiz'in yanında olmaktan mutluydu.

(Bozkurt, "Kasva", 25/2-3)

1. Hz. Peygamber ve devesi arasındaki bağlılığın temeli Peygamber Efendimiz'in hangi tutumuna dayanmaktadır?

2. Hz. Peygamber'i örnek alan bir Müslüman'ın canlılara karşı yaklaşımı nasıl olmalıdır?

Hız. Peygamber, canlılara karşı davranışlarımızın temelini vicdanı koymuştur. “O Yeryüzündekilere (canlılara) merhamet edin ki Allah da size merhamet etsin”²⁹ buyurmuştur. Hız. Peygamber de herhangi bir canlıya haksız yere zarar verilmesini yasaklamıştır. Hayvanlara yardım etmeyi önemsemiş ve insanları buna teşvik etmiştir. Örneğin bir kişinin susamış köpeğe su verdiği için Allah (cc) tarafından bağışlandığını söylemiştir.³⁰ Hız. Peygamber, bu konuda “Her canlıya yapılan iyilikte bir sevap vardır.”³¹ diyerek bizlere merhametli olmayı tavsiye etmiştir. İnsanların soğuk kış gününde sokakta yaşayamayacağı gibi bazı hayvanların da soğukta yaşamakta zorlanacaklarını empati kurarak anlayabiliriz. Bizler de sokak hayvanlarına barınaklar yaparak belirli alanlara su kapları ve yiyecekler koyarak merhamet duygumuzu davranışlarımıza yansıtabiliriz.

7. Etkinlik

20 dk.

Adı	Sosyal Sorumluluk Projelerim
Amaç	Doğaya ve canlılara karşı sorumluluklarını kavrayabilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Verilen projelerden birini seçiniz.

1 Kuşların barınma ve beslenmeleri için yuva yapma

2 Ev ve okul çevresindeki hayvanları besleme

3 Okul bahçesini ağaçlandırma

4 İnsan ve diğer varlıklara karşı davranışlarımızda İslam dininin temel ilkeleri konulu afiş hazırlama

2. Sizinle aynı projeyi tercih eden sınıf arkadaşlarınızla grup oluşturunuz.

3. Proje planını, sürecini ve değerlendirmesini verilen alana grup arkadaşlarınızla yazınız.

Seçtiğiniz Projenin Adı:

Proje Planınız:

Süreç Boyunca Yapacaklarınız:

Projenin Doğaya ve Canlılara Kazandıracakları:

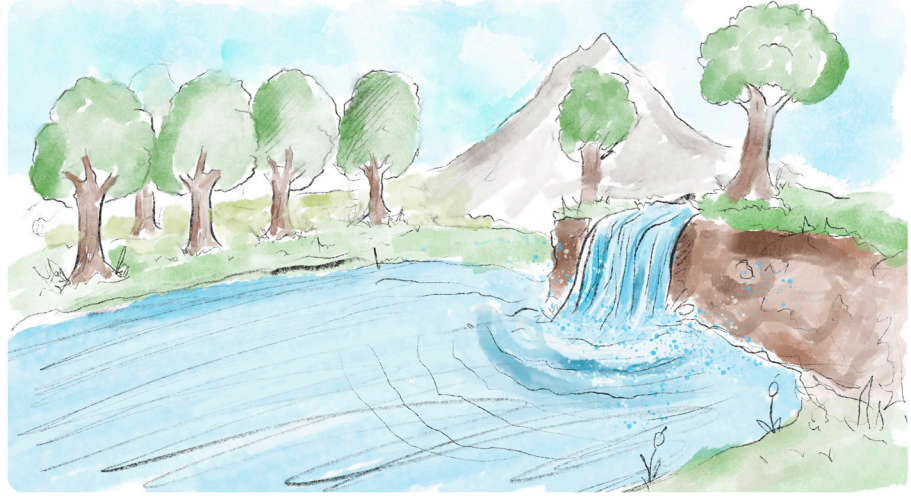
Projenin Size Hissettirdiği Duygular:

Değerlendirme: Karekoddaki grup değerlendirme formunu doldurunuz.

Görsel 4.8

Hız. Peygamber, yaşam kaynağı olan suların temiz tutulmasını teşvik etmiştir.

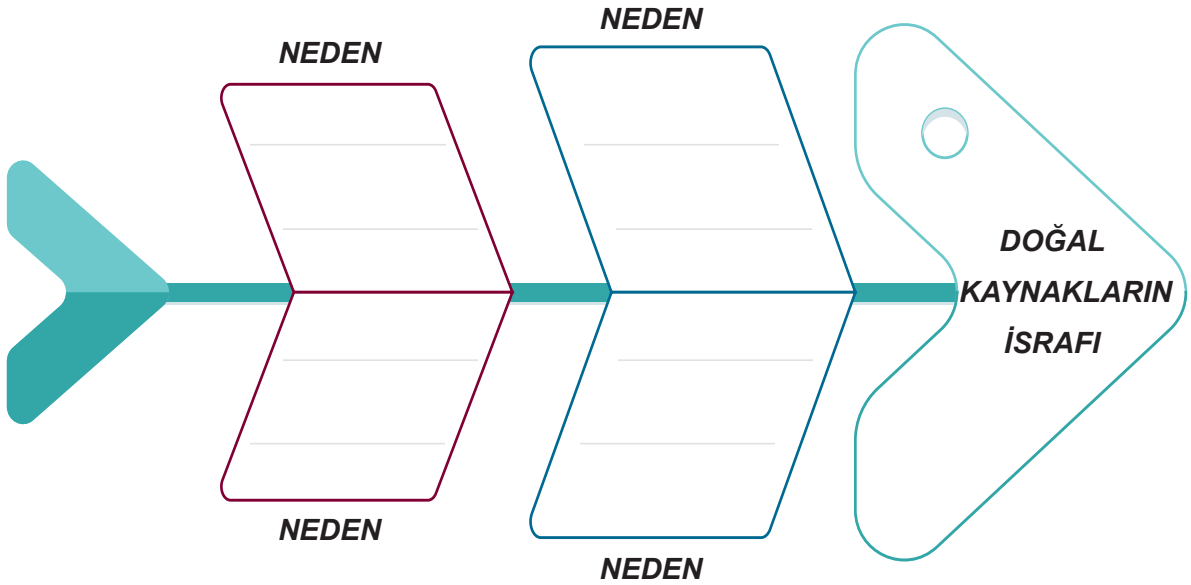
8. Etkinlik

1 Hafta

Adı	Tedbirli Davranmalıyız
Amaç	Doğal kaynakların sürdürülebilirliği konusunda sorumluluk kazanabilme

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek etkinliği tamamlayınız.

1. Doğal kaynakların israf edilme nedenlerini araştırınız.
2. Bulduğunuz nedenleri, verilen balık kılçığı diyagramındaki boş yerlere yazınız.

3. Doğal kaynakların tasarruflu kullanılması için alınacak tedbirleri araştırınız.
4. Araştırmalarınızdan hareketle alınacak tedbirlere yönelik bir afiş hazırlayınız.
5. Hazırladığınız afiş sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme: Karekoddaki kontrol listesi formunu doldurunuz.

Ahlakı güzel olan insanın birçok özelliği vardır. Bunlardan biri de israftan kaçınmasıdır. İsrâf; gereksiz yere zamanın, paranın, emeğin ve doğal kaynakların harcanmasıdır. Doğal çevrenin korunması meselesinde su israfının önlenmesi en başta gelir. Hz. Peygamber, bir sahabinin abdest alırken suyu fazla kullandığını görünce *“Bu ne israf!”* diyerek onu uyarmıştır. Sahabinin “Abdestte de israf olur mu?” sorusu üzerine *“Evet, akan bir nehirde (abdest alıyor) olsan bile!”*³² şeklinde cevap vermiştir. Dolayısıyla akarsuları, denizleri ve okyanusları kirletmemek, suyu ihtiyacımız kadar kullanmak Hz. Peygamber’in takdir ettiği Müslüman’ın örnek davranış biçimlerindendir (Görsel 4.8).

Sevgili Peygamberimiz, üzerinde yaşadığımız ve sayesinde besinlerimizi ürettiğimiz toprağın korunması gerektiğini özellikle vurgulamıştır. İşlenebilecek durumdaki toprakların atıl bırakılmamasını ve ekiminin yapılmasını teşvik etmiştir³³ (Görsel 4.9). Toprak, işlenmesiyle sadece insan için değil üzerinde yaşayan tüm canlılar için faydalı hâle gelmektedir. Bundan dolayı tarım alanlarını dikkatli kullanmalıyız. Peygamber Efendimiz, doğadaki yaşamı korumak için bazı alanlarda yasaklar koymuştur. O, arazideki ağaçların yaprağının silkelmesini ve hayvanların ürkütülmesini yasaklamıştır.

Görsel 4.9
Toprağın verimli kullanılması
Hz. Peygamber’in tavsiyesidir.

Hz. Peygamber, çevrenin temiz tutulmasını önemsemiştir. İnsanlara zarar verecek bir şeyi yoldan kaldırmanın sadaka olduğunu söylemiştir.³⁴ Bireysel ve toplumsal temizlik üzerinde durmuş ve *“Temizlik, imanın yarısıdır.”*³⁵ buyurmuştur. Temiz bir çevre, temiz bir dünya demektir. Günümüzde küresel çevre sorunları dünyanın en büyük tehlikesi olarak görülmektedir. Çünkü çevreyi kirleten etkenler (fabrika atıkları, egzoz dumanları vb.) arttıkça dünya zarar görmektedir. Mutlu ve huzurlu bir hayat sürmek için temiz bir dünyaya ihtiyacımız vardır. Peygamber Efendimiz *“Ey İnsanlar! Allah temizdir ancak temiz olan şeyleri sever.”*³⁶ diyerek bir Müslüman’ın kendisinin ve çevresinin temizliğine özen göstermesi gerektiğine dikkat çekmiştir.

Ünite kavram bulmacasına ulaşmak için karekodu okutunuz.

Sevgili Peygamberimiz çevre bilinci konusunda bizlere yol göstermiştir. Hava, su ve toprağın temiz tutulması insanın sağlıklı yaşaması için gereklidir. Gelecek nesillere bırakılacak en güzel miras, yaşayabilecekleri doğal bir yaşam alanıdır (*Görsel 4.10*). Canlıları ve insanları korumak, onların yaşam alanlarını bozmamak, onlara karşı merhametli olmak Müslüman ahlakının gereğidir.

Hz. Peygamber'i örnek alan bir mümin, çevresel sorunlara karşı duyar-sız kalamaz. Çünkü Müslüman sadece kendini düşünmez. Etrafındaki diğer canlıların hayatından da sorumludur. O, herhangi bir canlının neslinin tükenmesinin hem insanlık hem de dünya için kötü sonuçlar doğuracağını bilincindedir. Bu bilinçle hareket eden bir Müslüman, daima dünyayı güzelleştirme gayreti içinde olmalıdır. Aynı zamanda diğer insanları da çevre duyarlılığı konusunda gayret etmeye yönlendirmelidir.

Kur'an-ı Kerim'de Allah (cc) yolunda harcama yapma, fakirlere ve muhtaçlara yardım etme, iyilikte yardımlaşma gibi konulara vurgu yapan birçok ayet vardır.³⁷ Bu ayetler Müslüman toplumlarda vakıf anlayışının temelini oluşturmuştur. Hz. Peygamber, dünyada insanlara ve diğer canlılara fayda sağlayan eserler bırakmaya insanları teşvik etmiştir.³⁸ Tüm bunlar Müslümanları hayır işlerine yönelik vakıflar açmaya yönlendirmiştir.³⁹

Müslümanlar tarih boyunca yol, köprü, kervansaray, aşevi, şifahane, cami, medrese ve külliye inşaa ederek toplumun hizmetine sunmuştur.⁴⁰ Bununla beraber hayvanların bakım, beslenme ve barınmaları gibi nedenlerle de vakıflar kurulmuştur.⁴¹ Müslümanlar tarihte kurdukları bu hayır kurumları aracılığıyla tarımsal faaliyetlerin devamlılığı, suyun bilinçli kullanımı, çevre kirliliğinin azaltılması, hayvanların korunma ve barınması gibi faaliyetler yürütmüşlerdir. Bu sayede sürdürülebilir bir çevre oluşturma ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakılması amaçlanmıştır.

Görsel 4.10

Müslüman doğayı korur, geleceğine sahip çıkar.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki öğrenme günlüğünü doldurunuz.

Konu: Hz. Peygamber'in Çevre Bilinci

ÖĞRENME GÜNLÜĞÜMÜZ

Tarih: ... / ... /

Konu ile ilgili önceden bildiklerim

Konu ile ilgili yeni öğrendiklerim

Konu ile ilgili merak ettiklerim, araştırmak istediklerim

Hz. Peygamber'in doğal çevreyle ilgili tutum ve davranışları hakkında çıkarımlarım

Çevreyi korumanın doğal dengeye katkıları

Konunun bana kazandırdıkları

Şiir Köşesi

SEVGİLİ PEYGAMBERİMİZ

Akrabasına, komşusuna
Her daim sağlar fayda.
Sevgili Peygamberimiz,
Yardım eder muhtaçlara.

Hastaları ziyaret eder,
Çocukları sever ve sevindirir.
Sevgili Peygamberimiz
İnsanları kollar ve gözetir.

Doğru sözlüdür, yalan söylemez.
Dilinden kötü söz dökülmez.
Sevgili Peygamberimiz,
Topluma zarar vermez.

Vefalıdır, sözünde durur.
Mümine yakışan da budur.
Sevgili Peygamberimiz,
İnsanlığa en güzel örnek olur.

Yük olmaz, yük alır.
Boş durmaz, çok çalışır.
Sevgili Peygamberimiz,
Sorunlara çözüm üretir.

(Kitap için yazar tarafından oluşturulmuştur.)

1. Bu şiir size Sevgili Peygamberimizle ilgili neler düşündürmektedir?
2. Siz de Sevgili Peygamberimizle ilgili başka şiirler bulunuz.
3. Bulduğunuz şiirleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Performans Görevi

40 dk. + 40 dk.

Görev	Hz. Peygamber'in çevreyi ve hayvanları koruma konusundaki tavsiyelerinin kültürümüze yansımış hâliyle ilgili grafik bilgi hazırlama
Amaç	Hz. Peygamber'in çevreyi ve hayvanları koruma konusundaki tavsiyelerinin kültürümüze yansımalarını öğrenebilme
Ürün	Grafik bilgi
Değerlendirme Ölçütleri	Öz değerlendirme formu, dereceli puanlama anahtarı

Yönerge: Uygulama adımlarını takip ederek performans görevini tamamlayınız.

1. Hz. Peygamber'in çevreyi ve hayvanları koruma konusundaki tavsiyelerini güvenilir kaynaklardan araştırınız.
2. Günümüzde bu tavsiyelerin nasıl uygulandığına dair araştırma ve gözlem yapınız.
3. Araştırma ve gözlem sonuçlarınızı grafik bilgi hâline getiriniz.
4. Hazırladığınız grafik bilgiyi sınıfta sununuz.

Değerlendirme: : Yapılan çalışma, karekodda yer alan öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

Farklı Kaydet

Bu ünite de öğrendiğiniz bilgileri kendinizin hatırlayacağı şekilde bu alana kısaca not edebilirsiniz.

4. Ünite Sonu Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A) Aşağıdaki açık uçlu soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

1. Toplumsal yaşamda Hz. Peygamber, insanlara hangi davranışlarıyla örnek olmuştur?

.....

.....

.....

.....

2. Hz. Peygamber, doğal çevreye yönelik yaptığımız her yararlı faaliyetin sadaka yerine geçeceğini söylemiştir. Doğal çevre yararına yapabileceğimiz faaliyetlere örnekler veriniz.

.....

.....

.....

.....

3. Akrabalarla ilişkimizin nasıl olması gerektiğini Peygamber Efendimiz'in tavsiyeleri doğrultusunda yorumlayınız.

.....

.....

.....

.....

4. Vefalı bir insanın davranışlarının nasıl olması gerektiğini yorumlayınız.

.....

.....

.....

.....

5. “Sizden biri kendisi için istediği güzel şeyleri Müslüman kardeşi veya komşusu için istemedikçe tam manasıyla iman etmiş olmaz.”

(Tirmizi, “Sıfatü'l-kıyame”, 59)

Hadisîşeriften hareketle çevremizdeki insanlara yaklaşımımızın nasıl olması gerektiğini açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

B) Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına “Y” yazınız. Başına “Y” yazdığınız cümlelerdeki bilgi yanlışlarını düzelterek doğru cümleyi altındaki boşluğa yazınız.

6. (....) Allah (cc), akrabalara iyi davranılmasını ve onlara yardım edilmesini emretmiştir.

.....

7. (....) İslam dininde ağaçların gereksiz yere kesilmesi uygun görülmüştür.

.....

8. (....) Peygamber Efendimiz, akrabalara yapılan iyiliğin kişiye daha çok sevap kazandırdığını söylemiştir.

.....

9. (....) Hz. Peygamber, insanlara ve diğer canlılara zarar verilmesini yasaklamıştır.

.....

10. (....) Peygamber Efendimiz, sılayırahme çok önem vermiştir.

.....

C) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere kutulara yazılmış kelimelerden uygun olanı yerleştiriniz.

sadaka

merhamet

sılayırahim

empati

emanet

vefa

israf

yeşil alanlar

11. Hz. Peygamber, dikilen ağaçtan herhangi bir canlının faydalanmasının ağaç diken kişi için olduğunu belirtmiştir.

12. Bir Müslüman'ın anne baba ve akrabasını ziyaret etmesi, onlarla iyi ilişkilerde bulunması onlara yardımda bulunması olarak adlandırılır.

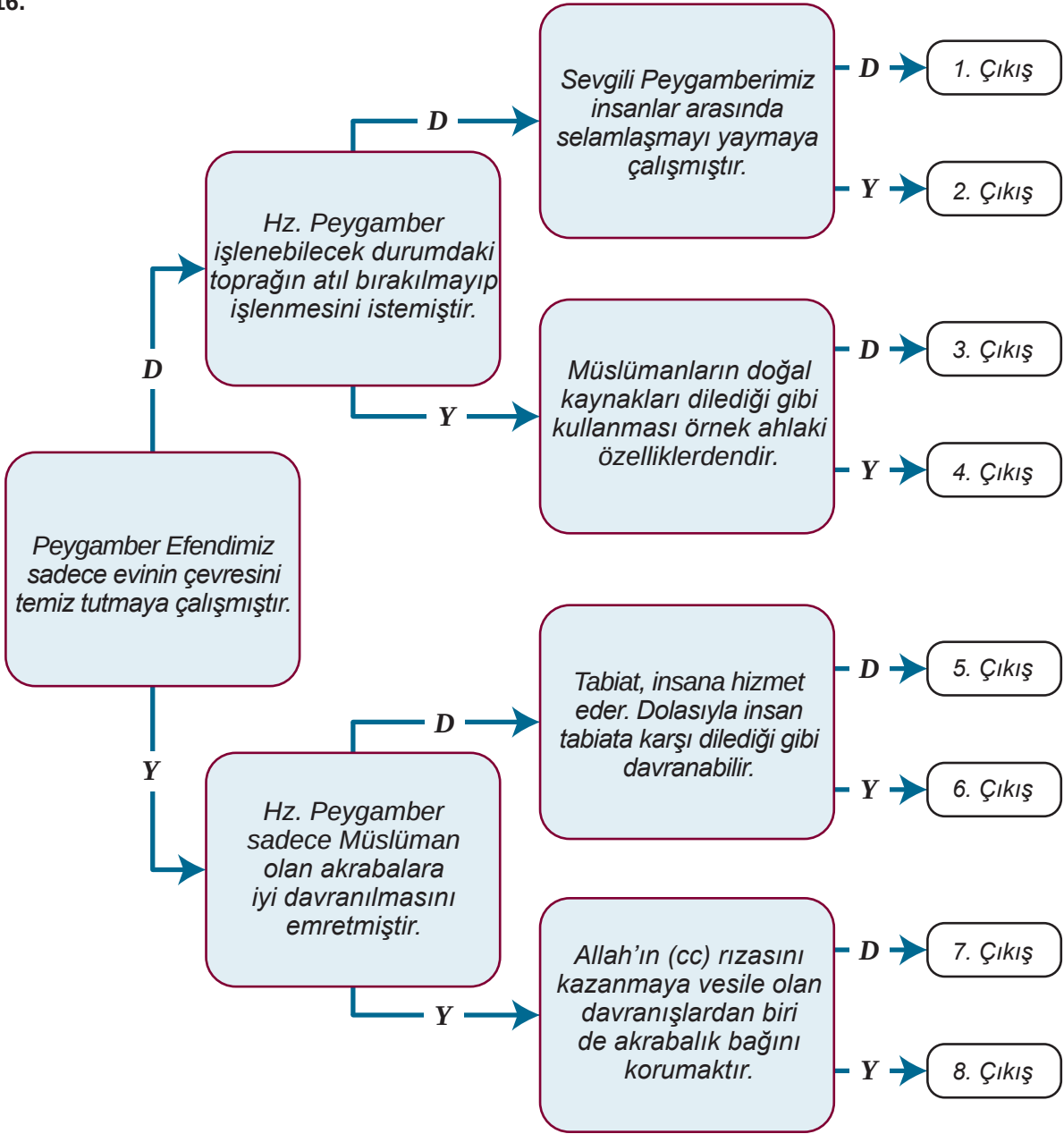
13. Bir Müslüman'ın verdiği bir sözü yerine getirmesi davranışına örnektir.

14. Bir insanın yaralı bir hayvana yardım etmesi onun sahibi olduğunu gösterir.

15. Zamanın, paranın ve emeğin boşa harcanması davranışına örnektir.

Ç) Aşağıdaki cümlelerin doğru (D) veya yanlış (Y) olmalarına göre okları takip ediniz ve ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

16.

D) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

17. Verilen ifadelerden hangisi vefa kavramının içerisinde değerlendirilebilecek bir davranış değildir?

- A) İyiliğe iyilikle karşılık vermek
- B) Verilen sözü yerine getirmek
- C) Sılayırahim yapmak
- D) Fakir bir insana yardım etmek

18. Peygamber Efendimiz, toza toprağa bulanmış anlamına gelen “Afira” adındaki bir köyün ismini yeşillik anlamına gelen “Hadira” ile değiştirmiştir.

Peygamber Efendimiz bu değişiklikle hangisini amaçlamıştır?

- A) Köye modern bir ad vermek
- B) Köyün tanınması için bilinen bir ad vermek
- C) Güzel bir isimle çevreyi yeşillendirmeye teşvik etmek
- D) Köy halkının isteğini yerine getirmek

19. **Verilenlerden hangisi İslam’ın toplumsal hayattaki tavsiyelerine örnek bir durum değildir?**

- A) Kur’an’ı samimiyetle okumak
- B) Hastaları ziyaret etmek
- C) Akrabalık bağını korumak
- D) İnsanlara saygı göstermek

20. I. Canlıların yaşam alanını bozmamak
II. Canlılara merhametli davranmak
III. Canlılara zarar vermek
IV. Çevrenin sadece insana ait olduğu bilinci ile hareket etmek

Verilen öncüllerden hangileri Müslüman ahlakındandır?

- A) I ve II
- B) I, II ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV

21. Güzel ahlaklı bir insan, doğal çevreye karşı sorumlulukları olduğunu bilir ve bu sorumluluklarını yerine getirmeye özen gösterir.

Verilen davranışlardan hangisi insanın doğal çevreye karşı sorumluluklarından değildir?

- A) Doğal kaynakları israf etmemek
- B) Yağmur duasına çıkmak
- C) Bitkileri ve hayvanları korumak
- D) Çevreyi temiz tutmak

- E) Aşağıdaki soruları kutucuklarda yer alan kelime ve kelime gruplarından yararlanarak cevaplayınız. Soruları cevaplarken kutucuklardaki harfleri kullanınız. (Aynı harfi birden fazla soru için kullanabilirsiniz.)

(a) <i>akraba</i>	(b) <i>vicdan</i>	(c) <i>israf</i>
(ç) <i>doğa sevgisi</i>	(d) <i>vefa</i>	(e) <i>temizlik</i>
(f) <i>empati</i>	(g) <i>ahlak</i>	(ğ) <i>sılayırahim</i>

22. Birinin üzüntü ya da sevincini kendimiz yaşıyormuş gibi hissetmemiz hangi davranışa örnektir?

.....

23. Yapılan iyiliği ve iyilik yapan kişiyi yıllar geçse de hatırlamak, o kişiyi hayırla anmak hangi ahlaki özelliğin gereklerindendir?

.....

24. Akrabaları ziyaret etmek, ihtiyaç duyduklarında yardımlarına gitmek gibi davranışlar hangi kavrama örnektir?

.....

25. Akarsuların kirletilmesi, suyun ihtiyaçtan fazla kullanılması hangi davranışa örnektir?

.....

26. Hz. Peygamber'in iletişimi sürdürmemizi istediği ve bu kimselere yapılan iyiliğin diğer insanlara yapılan iyilikten daha çok sevap kazandırdığını söylediği kişiler kimlerdir?

.....

27. Çevremizdeki varlıklara karşı davranışlarımızı düzenleyen ahlaki ilkelerden biridir?

.....

28. Sevgili Peygamberimizin dadısı Ümmü Eymen'i, sütannesi Halime'yi ve süt kardeşi Şeyma'yı hiçbir zaman unutmaması onun hangi ahlaki özelliğinin göstergesidir?

.....

29. Hz. Peygamber, hangi davranışı iman yarısı olarak nitelendirmiştir?

.....

F) Aşağıdaki açıklamaları, uygun olan kavram ile eşleştiriniz.

30.

I. Aralarında yakınlık, soyca ilgi ve kan bağı olanlar

II. Sevgide içtenlik, devamlılık ve kararlılık

III. Anne baba başta olmak üzere tüm akrabalar arasında güzel ilişki kurma, onlara maddi manevi yardımda bulunma, gönüllerini alma

IV. Gereksiz yere zamanın, paranın, emeğin ve doğal kaynakların harcanması

a vefa

b empati

c akraba

ç israf

d çevre

e sadaka

f sılayırahim

Ünite ile ilgili daha fazla soru çözmek, zenginleştirme-destekleme sorularına ulaşmak için karekodu okutunuz.

4. Ünite Sonnot

- 1 Buhari, "Cenaiz", 49.
- 2 Tirmizi, "Birr", 15.
- 3 Buhari, "İman", 20.
- 4 Tirmizi, "Birr", 36.
- 5 Buhari, "Edeb", 12.
- 6 Nahl suresi 90. ayet.
- 7 Buhari, "Edeb", 85.
- 8 Buhari, "Hibe", 29.
- 9 Tirmizi, "Zekât", 26.
- 10 Tirmizi, "Menakıb", 28.
- 11 Buhari, "Edeb", 11.
- 12 Buhari, "Edeb", 85.
- 13 Sarıçam, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 82.
- 14 Buhari, "Zekât", 1.
- 15 Müslim, "İman", 93-94.
- 16 Müslim, "Birr", 38.
- 17 Nisa suresi 36. ayet.
- 18 Müslim, "İman", 71.
- 19 Buhari, "Edeb", 29.
- 20 Al-i İmran suresi 76. ayet.
- 21 Ahzab suresi 45-46. ayetler.
- 22 Rahman suresi 7-9. ayetler.
- 23 Buhari, *Edebü'l-Müfred*, 168.
- 24 Buhari, "Edeb", 27.
- 25 Abdurrezzak, *el-Musannef*, 5/200.
- 26 Belazuri, *Futuhu'l-Buldan*, 19.
- 27 Ebu Davud, "Edeb", 62.
- 28 Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 5/416.
- 29 Ebu Davud, "Edeb", 58.
- 30 Buhari, "Müsakat", 9.
- 31 Buhari, "Müsakat", 9; Müslim, "Selam", 153.
- 32 İbni Mace, "Taharet", 48.
- 33 Buhari, "Hars", 15.
- 34 Buhari, "Ezan", 32.
- 35 Tirmizi, "Deavat", 86.
- 36 Müslim, "Taharet", 1.
- 37 Bakara suresi, 117. ayet; Hadid suresi 18. ayet; Nahl suresi 90. ayet.
- 38 Müslim, "Vasiyye", 14.
- 39 Günay, "Vakıf", 42/475-479.
- 40 Yediyıldız, "Vakıf", 42/479-486.
- 41 Özafşar vd., *Hadislerle İslam*, 1/423.

A

adil: Adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren; adaletli.

ahiret: Dünya hayatını takip eden hayatın adı.

alamet: Belirti, işaret, iz, nişan, damga, sembol.

alaycı: Alay eden, küçümseyen (tutum).

âlem: Yeryüzü ve gökyüzündeki nesnelerin oluşturduğu bütün evren; gökyüzünde görünen veya görünmeyen gök cisimleri, yıldızlar, kâinat, dünya, cihan, yer yuvarlağı.

amade: Hazır.

aşevi: Yoksullara parasız yemek yedirilen veya dağıtılan yer; aşhane.

atıl: İşlemeyen, işlevini yerine getirmeyen.

ayet: Kur'an'daki sureleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri; ayetikerime.

aziz: Sevgide üstün tutulan, değerli ve mukaddes olan; muazzez.

B

biat: Birinin hâkimiyetini kabul etme ve emirlerine bağlılığını bildirme.

bilinç: İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği; şuur.

boykot: Bir kimse, bir topluluk veya bir ülkeyle amaca ulaşmak için her türlü ilişkiyi kesme.

C-Ç

canıgönülden: İçtenlikle.

D

dadı: Evlerde çocuğa bakan kimse; daye, taya.

defnetmek: Ölüyü gömmek, toprağa vermek.

E

eda etmek: Dinî buyrukları yerine getirmek.

edep: İyi ahlak, incelik, terbiye.

emanet: Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya, kimse vb.

empati: Duygudaşlık.

ensar: Hicret sırasında Hz. Peygamber'e ve Mekke'den Medine'ye göç eden diğer Müslümanlara kucak açıp onları misafir eden; beslenme, barınma ihtiyaçlarını gideren ve farklı bir ortamda yeni bir yaşamın kurulabilmesinde onlara yardımcı olan ve sahip oldukları her şeyi onlarla paylaşan Medineli Müslümanlar.

F

faiz: Hizmet ve emek karşılığı olmaksızın paranın kullanılmasına karşılık olarak elde edilen dinen uygun görülmeyen kazanç.

fetih: Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma.

fitri: Doğuştan.

G

gaflet: Ne yaptığını bilmeme, ihmallik, dalgınlık.

gayrimüslim: Müslüman olmayan kimse.

gazap: Öfke, kızgınlık, hiddet, hışım.

grafik: Bir olayın çeşitli durumlarını göstermeye veya birkaç şey arasında karşılaştırma yapmaya yarayan çizgilerden oluşmuş biçim; çizge.

güzergâh: Yolüstü uğranılacak, geçilecek yer.

H

hac: İslam'ın beş şartından biri olan, Müslümanlarca zilhicce ayında Mekke'de yapılan Kâbe'yi ziyaret ve tavaf ibadeti.

hakikat: Bir şeyin aslı ve esası, iç yüzü.

halife: Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse.

hâl hatır (veya hâlini hatırını) sormak: Bir kimseye "nasılsınız, ne durumdasınız" anlamında nezaket sorusu yönelmek.

hasıl olmak: Ortaya çıkmak, türemek.

hayâsızlık: Utanma duygusu olmama durumu.

hiyanet: Güveni kötüye kullanma.

hicret: İslam takviminde tarih başı sayılan Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi.

hidayet: Doğru yol, hak olan Müslümanlık yolu.

hor görmek: Bir kimseyi, bir hareketi küçük görmek, değersiz bulmak.

hoşnut: Bir davranış, bir durum veya bir kimseden memnun olan, yakınması olmayan.

huşu: İtaat etme, boyun eğme, gösterme, alçak gönüllü olma.

hutbe: Bir topluluk karşısında yapılan etkileyici konuşma, nutuk, hitabet.

hürmet: saygı.

İ-İ

icabet etmek: Çağrı üzerine gitmek, katılmak.

iffet: Haramdan uzak durma, kötü söz ve işlerden kaçınma.

ihlal etmek: Kurala aykırı davranmak.

ilah: Hayatın tüm alanlarındaki kuralları belirleme hakkı elinde olan, sevgi, saygı ve yüceltmede eşsiz kabul edilen mutlak varlık, Allah.

imkân: Yararlanılan uygun şart veya durum.

imtihan: Güç, direnme, dayanışma gerektiren, sonucunda deneyim kazandıran zor bir durum.

inanç: İnanılan şey, itikat, iman, bir fikre olan bağlılık.

İncil: Hz. İsa'ya verilen ilahî kitabın Kur'an-ı Kerim'deki adı.

istiğfar: Bağışlanma ve af isteğinde bulunma.

itaat: Söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma.

J-K

kabile: Boy.

kabir: Ölen bir kimsenin toprağa gömüldüğü yer, mezar.

kadı: Tanzimat'a kadar her türlü davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları.

kafile: Birlikte hareket eden topluluk.

kâfir: Allah'ın varlığını ve birliğini inkâr eden, yaratmada, emretmede, isimlerinde ve sıfatlarında Allah'ı tek ve eşsiz kabul etmeyen; yaratıcı olarak Allah'ı kabul etse bile onun göndermiş olduğu elçilerin hepsine ayrı ayrı inanmayan, elçilerin getirmiş olduğu kitapları toptan reddeden veya Allah'ın vahiyle bildirdiği hükümlerin bir tanesini dahi inkâr eden.

kan davası: Geçmişte iki aile arasında cinayetden, kan akmış olmaktan veya başka bir nedenden oluşmuş düşmanlık.

kavim: Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu; budun.

kervan: Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı.

kervansaray: Ana yollarda kervanların konaklaması için yapılan büyük han.

kible: Bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kâbe'nin bulunduğu yön.

kıyamet: Evrende bulunan her şeyin yok olmasıyla, ölen tüm insanların yaptıklarının hesabını vermek üzere diriltilecekleri zaman.

kin: Birine karşı duyulan öç alma isteği; garaz.

köle: Birinin emri altında bulunan; bende, çaker.

kubbe: Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam; kümbet, tak (II).

kutsal: Güçlü bir dinî saygı uyandıran veya uyandırması gereken; kutsi, mukaddes, mübarek.

küllîye: Bir caminin çevresinde cami ile birlikte kurulmuş medrese, imaret, sebil, kütüphane, hastane vb. yapıların bütünü.

L

lakap: Bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad.

lütuf: Kulu, Allah'ın af ve rahmetine yaklaştıran, günahlara düşmekten uzaklaştıran her türlü ilahî yardım.

lütufkâr: İyiliksever olan (kimse).

M

mabet: İçinde ibadet edilen yapı; tapınak, ibadethane, ibadetgâh.

mağfiret: Örtme, gizleme, bağışlama, af, yargılama.

mahcup: Utangaç bir biçimde.

makam: Devlet kademesinde yüksek ve önemli memuriyet; kat (I), huzur, mansıp, mevki, post.

manevi: Gözle görülüp elle tutulamayan, madde ve cisimle ilgisi bulunmayan, inançla ilgili, manaya, içe, öze, ruha ait olan; ruhani, maddi karşıtı.

medrese: İslam tarihinde dinî ilimler ile sosyal ve fen bilimlerinin öğretildiği yüksek öğretim seviyesindeki eğitim öğretim kurumu, fakülte.

minber: Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer.

minnet duymak: Birinin iyiliğine karşı kendini ona borçlu saymak.

miraç: Hz. Peygamber'in, recep ayının 27. gecesinde, Mekke'den Kudüs'teki Mescidiaksa'ya götürülmesi ve oradan göğe yükseltilerek Allah'ın ayet ve olağanüstü nimetlerinin gösterilmesi.

miras: Bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey.

muḥacir: İslam dinini Kur'an-ı Kerim'in emrettiği gibi yaşamak, Mekkeli müşriklerin her türlü baskısından kurtulmak ve din, can, namus, akıl ve soy emniyetini sağlayıp her türlü tehlikeden korunmak amacıyla Mekke'den Medine'ye hicret eden Hz. Muhammed ve arkadaşları.

mübarek: Çok saygı duyulan.

müezzin: Camilerde namaz vakitlerini bildirmek için belirli kurallara göre ezan okuyan din görevlisi.

mükâfat: Değerlendirici, sevindirici davranış.

mümin: Allah katından peygamberleri aracılığı ile gelen her şeyi, tereddütsüz olarak doğrulayan ve kabul eden kişi.

müşabaka: Yarışma

müşrik: Allah'a ortak, yardımcı ve eş koşan kimse.

N

naat: Hz. Muhammed'in niteliklerini övmek amacıyla yazılan şiir, kaside.

nankör: Kendisine yapılan iyiliğin değerini bilemeyen, iyiliğe kötülükle karşılık veren.

nazil: İnen, inmiş.

nimet: İyilik, lütuf, ihsan.

nübüvvet: Allah'ın gönderdiği vahiyleri, emir ve yasakları alıp insanlara dinin gerçeklerini duyurma; söz, tutum ve davranışlarıyla açıklama makamı olan peygamberlik.

O-Ö

öğütlemek: Birine bir şeyi yapmasını veya yapmamasını söylemek; nasihat etmek.

öksüz: Anası veya hem anası hem babası ölmüş olan (çocuk).

övgü: Birini, bir şeyi övmek için söylenen söz veya yazılan yazı.

özen: Bir işin elden geldiğince iyi olması için gösterilen çaba.

özgün: Yalnız kendine özgü bir nitelik taşıyan.

P

performans: Herhangi bir eseri, oyunu, işi vb.ni ortaya koyarken gösterilen başarı.

pervaz: Kapı, pencere vb. yerlerin kenarlarına geçirilen ensiz parça.

put: Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne.

R

rekât: Namazda bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.

resul: Allah tarafından kendisine yeni bir kitap verilen, insanları hak dine çağırmakla, dinî ve toplumsal hayatı Allah'ın emirlerine göre düzenlemekle görevli olan peygamber, nebî, Allah elçisi.

rıza: Razi olma, hoşnut olma, memnun olma, bir şeyi kendi hür iradesiyle isteme, kabul etme, benimseme.

riayet etmek: Uymak.

S

sadaka: Karşılık beklemeden ihtiyaç sahiplerine, fakirlere verilen para, mal vb.

sahabe: Hz. Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlar; ashap, ashabıkiram.

servet: Varlık, zenginlik, mal mülk.

sevap: Kişinin iman, ibadet, ahlak ve tüm güzel davranışlarının karşılığı olarak Allah tarafından kendisine verilen ödül; mükâfat.

soy: Bir atadan gelen kimselerin topluluğu.

sözleşme: Sözleşmek işi; anlaşma, kavi, kavilleşme, kavletme.

stratejik: Önemli.

sure: Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her biri.

sünnet: Hz.Peygamber'in sözleri, davranışları ve sahabelerinin yapmış olduğu olumlu davranışları onaylaması.

süreç: Aralarında birlik olan veya belli bir düzen veya zaman içinde tekrarlanan, ilerleyen, gelişen olay ve hareketler dizisi.

sütanne: Bir çocuğun, annesi dışında sütünü emmiş olduğu kadın.

Ş

şevk: Aşırı heves, aşırı istek.

şifahane: Hastane.

şuur: Bilinç.

T

tabiat: Dış dünyanın dağlar, denizler, kırlar vb. daha çok güzelliğiyle insana hitap eden tarafı.

takva: Allah korkusu ile onun yasakladığı şeylerden, günah ve haram olması ihtimali bulunan şüpheli durumlardan, gereksiz şeylerden korunma.

tapma: Tapmak işi.

tavaf: Dönme, çevresini dolaşma, bir şeyin etrafında yürüme, ziyaret etme.

tavır: Bir olay, bir durum karşısında kişinin takındığı davranış.

tazim: Yüceltme, ululama, saygı gösterme, kıymet ve önem verme, hürmet etme.

taziye: Teselli etme, rahatlatma, baş sağlığı dileğinde bulunma, acılara karşı sabırlı ve dirençli olmayı tavsiye etme.

tedbir: Bir şeyin sonucu düşünülerek önceden yapılan hazırlık.

telafl etmek: Zıyan olan veya elden çıkan bir şeyin yerini doldurmak, karşılamak.

temsili: Bir şeyi göz önünde canlandıran, temsille ilgili.

tesbih: Allah'ı zatında, sıfatlarında, fiillerinde ve isimlerinde her türlü eksiklikten uzak tutma.

teşvik etmek: İsteklendirmek, özendirmek.

tevazu: Alçak gönüllü olma, kibirlenmeme, yumuşak huylu ve mütevazi olma.

Tevrat: Museviliğin temel ilkelerini, Hz. Musa'ya gönderilen Tanrı buyruklarını içeren Musevilerin kutsal kitabı.

turnuva: Oyuncu veya takımlar arasında sırayla yapılan yarışma dizisi.

tutum: Tutulan yol, tavır.

U

uzlaşma: Uzlaşmak işi.

Ü

ümme: Bir peygamberin getirdiklerine inanıp ona tabi olanların oluşturduğu topluluk.

ümme: Sahip olduğu bilgiyi okuma yazma yoluyla değil vahiy yoluyla Allah'tan (cc) aldığı için Hz. Muhammed'e (sav) verilen bir sıfat.

üslup: Sanatçının görüş, duyuş ve anlayışındaki kendine özgü anlatış biçimi.

V

vahiy: Peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahî bilgi, bu bilginin gönderiliş tarzı.

vakıf: Birçok kişi tarafından kurulan ve toplum yararına çalışmayı ilke edinen kuruluş.

vebal: Günah doğuracak ve insanı ahiret azabına sürükleyecek olan ağır sorumluluk.

vicdan: Hayır yapmaktan hoşlanan, kötülükten sakınan, iyiyi kötünden, hayrı şerden ayırt etmeye yardımcı olan ahlaki duygu, gizli his.

Y

yâd etmek: Anmak, hatırlamak.

yetim: Babası ölmüş olan (çocuk).

Z

zekât: Zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin fakirler başta olmak üzere Kur'an'ın belirlemiş olduğu yerlere dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri.

zikir: Allah'ı anmak amacıyla yapılan ve söylenen ibadet, tespih ve övgü sözleri.

ziyade: Çok, daha çok.

zorba: Gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse).

zorbalık: Zorbaca davranışta bulunma.

- Abdürrezzak, Ebu Bekir Abdurrezzak bin Hemmam es-San'ani. *el-Musannef*. thk. Habiburrahman Azami. 11 Cilt. Beyrut: Mektebetu'l-İslami, 1403/1982.
- Algül, Hüseyin. "Mus'ab b. Umeyr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/226-227. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Aziova, Elnure. "Ukâz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42/61-62. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Belazuri, Ahmed bin Yahya bin Cabir. *Futuhu'l-Buldan*. Beyrut: Daru ve Mektebetu'l-Hilal, 1408/1988.
- Belazuri, Ahmed bin Yahya bin Cabir. *Ensabu'l-Eşraf*. thk. Süheyl Zekkar-Riyad Zirikli. 13 Cilt. Beyrut: Daru'l-Fikr, 1417/1996.
- Bozkurt, Nebi. "Kasvâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/2-3. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Ahmed b. Hanbel, Ebu Abdullah. *el-Müsned*. ed. Abdullah bin Abdulmuhsin et-Turki. 45 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1422/2001.
- Avcı, Casim – Zengin, Mevlana İdris. *H. Muhammed'in Hayatı*. Ankara: Diyanet İşleri Yayınları, 8. Basım, 2019.
- Asya, Arif Nihat. *Dualar ve Aminler*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 17. Basım, 2019.
- Ağırman. Cemal. "Muksirun". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/532-533. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Buhari, Muhammed b. İsmail b. İbrahim. *Edebü'l-Müfred*. thk. Muhammed Fuad Abdülbaki. Riyad: Mektebetu'l-Maârif, 1419/1998.
- Buhari, Muhammed b. İsmail b. İbrahim. *Sahih-i Buhari*. thk. İzzeddin Dulli - İmad et-Tayyar - Yasir Hasan. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1439/2017.
- Ebu Davud, Süleyman bin Eş'as. *Sünen-i Ebu Davud*. thk. İzzeddin Dulli - İmad et-Tayyar - Yasir Hasan. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1439/2017.
- Erul, Bünyamin vd. (ed.). *H. Peygamber'in İzinde*. Ankara: Diyanet İşleri Yayınları, 5. Basım, 2020.
- Birişik, Abdulhamit. "Rahmet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/419. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Fayda, Mustafa. "Câhiliye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/17-19. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Günay, Hacı Mehmet. "Vakıf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42/475-479. İstanbul: TDV Yayınları, 2019.
- Gündüz, Şinasi. "İslam". *Yaşayan Dünya Dinleri*. ed. Şinasi Gündüz. Ankara: Diyanet İşleri Yayınları, 2016.

- Hamidullah, Muhammed. "Hilf'ül-fudûl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18/31-32. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Heysemi, Ebi'l Hasan Ali bin Ebi Bekir bin Süleyman Nureddin. *Mecmau'z-Zevaid ve Menba-u'l-Fevaid*. thk. Hüseyin Selim Esed ed-Darani. 23 Cilt. Cidde: Daru'l-Minhac, 2. Basım. 1436/2015.
- İbni Esir, Ebü'l Hasan İzzeddin Ali bin Muhammed bin Muhammed. *Üsdü'l-Ğabe fî Marife-ti's-Sahabe*. thk. Ali Muhammed Muavvid - Adil Ahmed Abdülmevcud. 8 Cilt. Beyrut: Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 1415/1994.
- İbni Esir, Ebü'l-Hasan İzzeddin Ali bin Muhammed b. Muhammed. *el-Kâmil fi't-Tarih*. ed. Ömer Abdüselam Tedmuri. 10 Cilt. Beyrut/Lübnan: Daru'l-Kitabi'l-Arabi, 1418/1997.
- İbni Hişam, Abdülmelik bin Eyyüb el-Himyeri. *es-Siretü'n-Nebeviyye*. thk. Taha Abdurrrauf Sa'd. 6 Cilt. Beyrut: Daru'l Cîl, 1411/1990.
- İbni İshak, Muhammed. *Hz. Peygamber'in Hayatı ve Gazveleri*. çev. Ali Bakkal. İstanbul: İlk Harf Yayınları, 2. Basım. 2018.
- İbni Mace, Ebu Abdullah Muhammed bin Yezid el-Kazvini. *Sünen-i İbni Mace*. thk. İzzeddin Dulli - İmad et-Tayyar - Yasir Hasan. Beyrut: Müesssesetü'r-Risale, 1439/2017.
- Kandemir, Yaşar. "Hatice". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 16/465-466. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kettâni, Hz. *Peygamber'in Yönetimi*. çev. Ahmet Özel. 2 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 2012.
- Karagöz, İsmail. "Cahiliyye". *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Yayınları, 5. Basım, 2010.
- Karakoç, Bahaettin. *Bir Çift Beyaz Kartal*. Ankara: Nar Yayınları, 2016.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Yayınları, 6. Basım, 2017.
- Köksal, M. Âsım. *İslam Tarihi*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2023.
- Milli Eğitim Bakanlığı. Talim ve Terbiye Kurulu. "Ortaöğretim Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7, 8. Sınıflar)". Ankara. 2024.
- Milli Eğitim Bakanlığı. Talim ve Terbiye Kurulu. "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni". Ankara. 2024.
- Müslim, Ebu Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisaburi. *Sahih-i Müslim*. thk. İzzeddin Dulli - İmad et-Tayyar - Yasir Hasan. Beyrut: Müesssesetü'r-Risale, 1439/2017.
- Nesai, Ebu Abdurrahman Ahmed bin Ali bin Şuayb. *Sünen-i Nesai*. thk. İzzeddin Dulli - İmad et-Tayyar - Yasir Hasan. Beyrut: Müesssesetü'r-Risale, 1439/2017.
- Öğüt, Salim. "Hacerülesved". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 14/433-434. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Özafşar, Mehmet Emin vd. (ed.). *Hadislerle İslam*. 7 Cilt. İzmir: Diyanet İşleri Yayınları, 4. Basım, 2020.

- Özdemir, Veysel. *Modern Teoriler Açısından Hz. Muhammed (sav)'in Örnek Liderliği*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2014.
- Önkal, Ahmet. "Hicret". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 17/462-463. İstanbul: TDV Yayınları, 2020.
- Süheyli, Ebu'l Kasım Abdurrahman bin Abdullah bin Ahmed. *Ravdatu'l-Unf fî Şerhi's-Sireti'n-Nebeviyye*. thk. Ömer Abdusselam es-Salimi. 7 Cilt. Beyrut: Daru İhyai't-Turasi'l-Arabi, 1421/2000.
- Sarıcık, Murat. "Ebu Mahzure". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/179-180. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Sarıçam, İbrahim. *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*. Ankara: Diyanet İşleri Yayınları, 6. Basım, 2014.
- Serinsu, Ahmet Nedim vd. (ed.). *Dini Terimler Sözlüğü*. Ankara: MEB Yayınları, ts.
- Şenel, Abdülkadir. "Rafi b. Hadic". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/391-392. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Tirmizi, Ebu Abdullah Muhammed bin Ali bin Hasan. *Sünen-i Tirmizi*, thk. İzzeddin Dulli - İmad et-Tayyar - Yasir Hasan. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1434/2013.
- Taberi, Ebu Cafer Muhammed bin Cerir. *Tarihu'l-Ümem ve'l-Müluk*. 5 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kutubî'l-İlmiyye, 1407/1986.
- TDK, Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim 2 Aralık 2024. <http://sozluk.gov.tr>
- Yediyıldız, Bahaeddin. "Vakıf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42/479-486. İstanbul: TDV Yayınları, 2019.

Kaynakça İSNAD atıf sisteminin Sonnot edisyonuna göre hazırlanmıştır.

İSNAD atıf sisteminin Sonnot edisyonuna yandaki karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

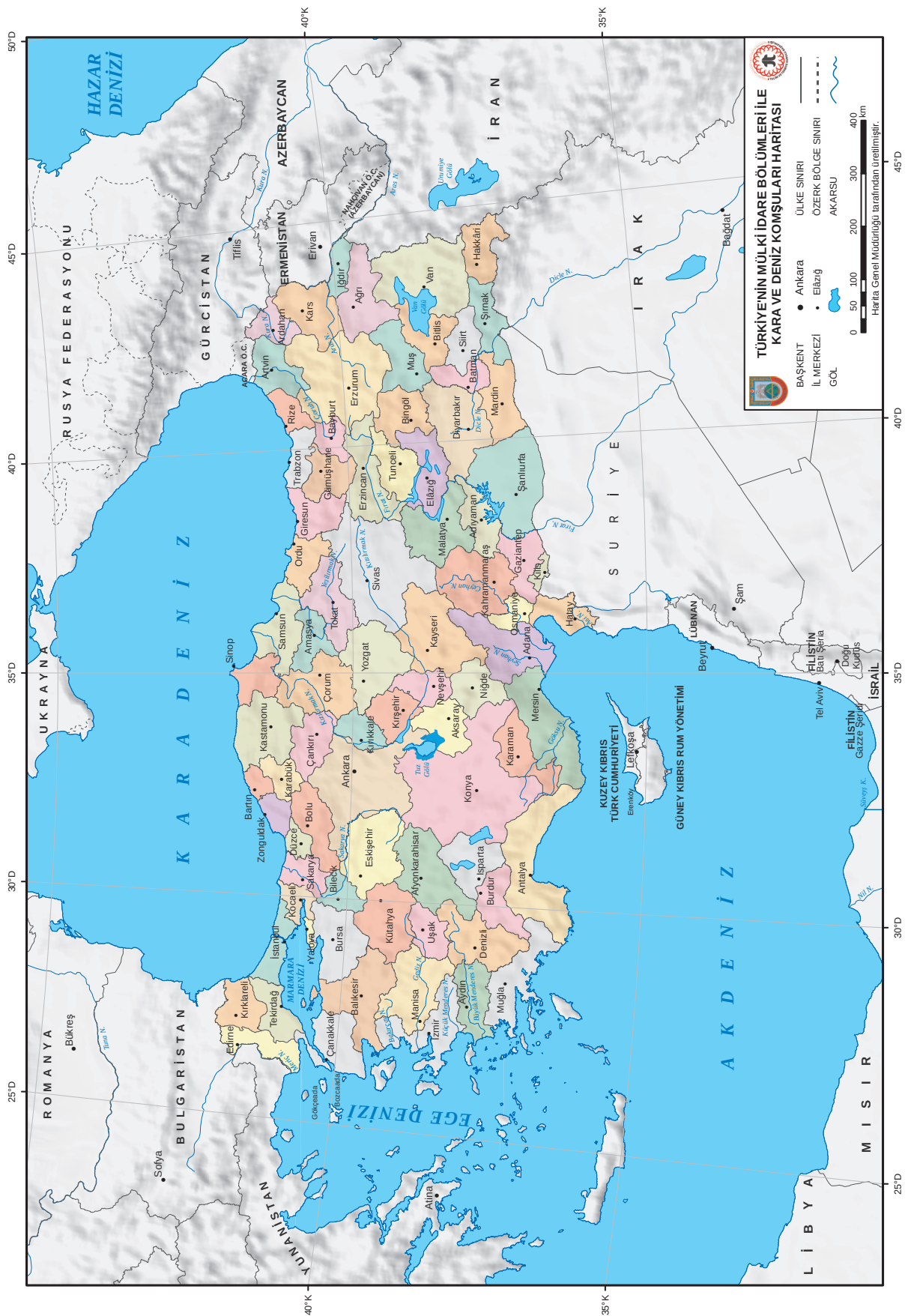

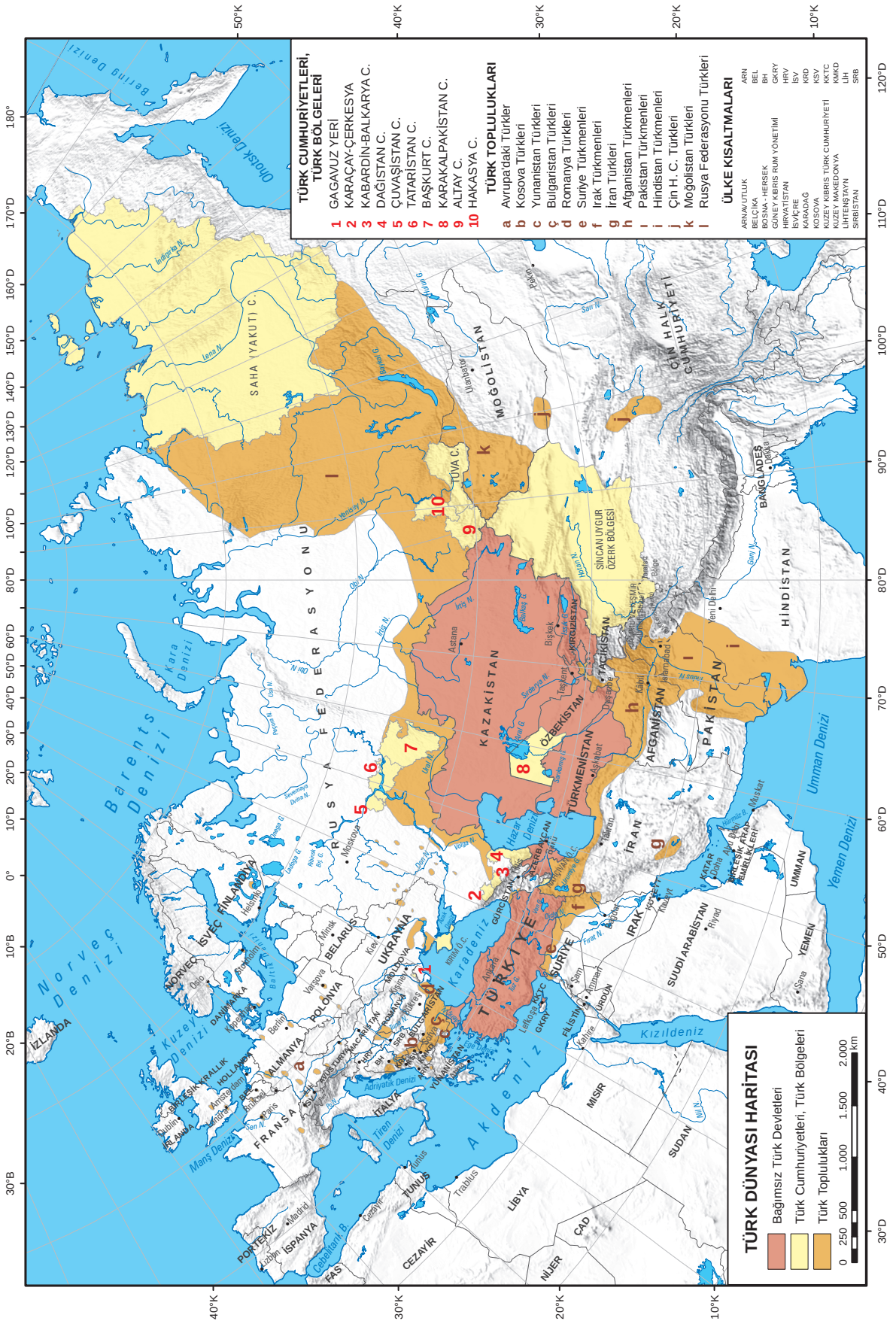
Kitap içerisindeki "Kontrol Noktası" ve "Ünite Sonu Ölçme Soruları" cevap anahtarlarına yandaki karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

Kitaba ait görsel ve e-içerik kaynakçalarına yandaki karekod üzerinden ulaşabilirsiniz.

Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKUL

DERS KİTABI

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI

6. SINIF

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI

6. Sınıf

Ders Kitabı

